

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, *redacteur*; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Remmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht; A. Verschuur, *Arts* te Amsterdam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5.—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonne's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5.—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

EEN ACTUELE ZAAK**OFFICIËEL**

Aan het begin van het nieuwe jaar dat voor ons ligt willen wij even stilstaan bij een probleem, dat ook ten aanzien van de kwakzalverij-bestrijding, zich aan ons opdringt en waarover wij niet mogen zwijgen, namelijk de zich toespitsende kwestie tussen de artsen en de ziekenfondsen.

Ogenschijnlijk is deze zaak er een, die buiten het terrein van onze Vereniging ligt en waarover de Vereniging tegen de kwakzalverij maar wijselijk moet zwijgen. Maar wij herhalen: „ogenschijnlijk is dit zo”.

Van te voren moeten we wel even vaststellen, dat wij ons nimmer dienen te bemoeien met de politieke kant van dergelijke kwesties en dat willen we ditmaal natuurlijk ook niet. Voor ons is het alleen van belang de verhouding arts-ziekenfonds te beschouwen als een zaak, die de volksgezondheid raakt.

Welnu, de verhouding arts-ziekenfonds is onlosmakelijk verbonden met de verhouding arts-patiënt, die nooit goed genoeg kan zijn en waaraan altoos wat valt te verbeteren.

Kunt gij, die geen arts zijt, zich de positie indenken van de praktiserende arts, die dag en nacht klaar staat om zijn taak te vervullen?

Wellicht meent ge, dat ge dit kunt, maar zo eenvoudig is dat niet. Want dat komt er op neer veel te doen (en dat goed te doen) in een korte tijd. Dat klinkt vaag, zult ge zeggen en daarom kunnen we de vraag beter anders formuleren. De huisarts van tegenwoordig moet drieduizend of meer ingeschreven

zielen gezond maken en gezond houden, wat neerkomt op het afwerken van overvolle wachtkamers, het afsteken van vele visites en het verrichten van het nodige werk bij bevallingen. Hierbij is nog niet gesproken van allerlei andere dingen, als b.v. het bijhouden van zijn vak door middel van cursussen en vakliteratuur.

Dit is, zeer in het kort, de taak van de arts die, genoodzaakt door de omstandigheden, dag in dag uit te veel werk heeft en dat naar behoren moet en wil doen.

En nu, de patiënt, de tweede persoon. Deze moet genoeg nemen met de behandeling van zijn arts, die, gelet op zijn drukke bezigheden, ieder het zijne moet geven naar beste weten en kunnen.

Het is noodzakelijk bij deze bespreking een onderscheid te maken, wat neerkomt op een indeling of klassificatie.

Klasse één zijn de met een goede gezondheid gezegenden, die hun medicus alleen maar op straat ontmoeten plus diegenen, die zelden ziek zijn en hun medicus weinig werk bezorgen.

Klasse twee is van het soort, dat op onverantwoordelijke wijze roofofbouw pleegt op de energie zijns medicus en voor alle wisselwagens naar de dokter loopt en zelfs te beroerd is om zelf een pakje verband aan te schaffen voor een speldeprik.

Met categorie nummer twee maakt ook de apotheker bijna dagelijks kennis omdat zij pas tevreden zijn als zij

NIEUWE LEDEN

Prof. Dr R. H. de Waard, radioloog te Utrecht.
Dr R. Fernandes, keel-, neus- en oorarts te Amsterdam.

per jaar de nodige liters dranken, de nodige stapels poeders en kilo's zalven voor niks en niemandal krijgen. Zodra zij boven de welstandsgrens gekomen zijn en dit ontdekt wordt, is die liefhebberij als door toverslag van de baan.

Klasse drie zijn de patiënten, die veel te laat naar de dokter gaan, omdat zij het niet over zijn hart kunnen krijgen, een mens, die overbeladen is met werk, nog meer werk te bezorgen.

Zij schamen zich (ten onrechte!) om de dokter om raad te vragen en zouden niets liever doen, dan elke visite in een of andere vorm te vergoeden met een contra-prestatie. Hun lidmaatschap van het ziekenfonds is voor hen eerder een last dan een lust en het komt voor, dat zij van hun „fonds-patiënt-zijn” geen gebruik wensen te maken.

Men mag niet over het hoofd zien, dat alle ziekenfondsproblemen, waar honorering bij te pas komt, onder de ogen komen van de krantenlezers en dat verreweg de meeste lezers gauw genoeg zich een oordeel aanmeten, ofschoon zij van dergelijke zaken geen verstand hebben. Dit kan ook niet anders en dat is nu eenmaal zo.

De positie van de arts kan slechts

door ingewijden begrepen worden, de overgrote massa is aangewezen op hetgeen in de dagbladen wordt vermeld.

De onlangs verschenen publicaties, waarbij de honorering van de arts besproken werd, geven de indruk, dat de kosten, waarvoor de ziekenfondsen zich geplaatst zien, hoofdzakelijk gelegen zijn in medische hulp en dat het leeuwendeel van de opgebrachte premie-gelden verdwijnen in de zakken van de deelnemers (artsen, apothekers, tandartsen en vroedvrouwen). Deze indruk is echter onjuist!

Bovendien kan een ieder, die zijn verstand gebruikt, wel eens tot nadenken worden gestemd, als de kosten voor medische en andere hulp steeds maar weer worden voorgesteld als **sluitpost op de begrotingen** der ziekenfondsen. **Dit wijst op een critieke toestand.** Het ergste is wel, dat, ondanks advies van de zijde van deskundigen, in casu de Ziekenfondsraad, verhoging van honorering wordt opgeschort en als „onredelijk” wordt gediskwalificeerd.

Mogen diegenen, die verantwoordelijk zijn voor de volksgezondheid, nooit eens opkomen voor hun rechten? Dat is niet meer dan normaal-democratisch, zou men zo zeggen.

Mag men als arts geen pogingen aanwenden, om aan te tonen dat de honorering te wensen overlaat en dat daarin verbetering dient te komen?

Bedenk, dat hier een groot gevaar schuilt, als de artsen minder aandacht aan hun patiënten kunnen besteden dan zij zelf wensen.

We zijn hier op het gebied, waar de kwakzalver zijn meest dankbare operatie-terrein vindt. Wat de arts niet meer kan bieden wegens tijdgebrek, heeft de kwakzalver al „gereed liggen” voor zijn slachtoffer.

Is het geen dwaasheid, te geloven, dat de „fondstrekker”, die om de haverklap voor alle wisjewasjes zijn medicus consulteert, hiermede gebaat is, omdat hij „niets hoeft bij te passen uit zijn eigen zak”?

Afgezien nog van het feit, dat hij geen werk verricht, dus uitgeschakeld is bij de productie, kan dit soort „patiënt” slechts medelijden opwekken. Met een uitsluitend abonnements-tarief voor de huisarts worden dergelijke patiënten **gekweekt**. Zowel het individu als de gemeenschap lijden schade.

En is het niet even dwaas, de goedwillende patiënt, die verzekerd is tegen ziekte, af te wijzen in zijn ongetwijfeld juiste houding, dat artsenhulp, zij het dan ten dele, betaald dient te worden door de patiënt zelf, al is het alleen maar om het gevoel, dat hij „voor niks” behandeld wordt, uit de weg te ruimen?

Een eventueel gecombineerd abonnements-verrichtingstarief zal zowel voor de arts als de patiënt veel bevredigen-

der zijn dan het starre abonnements-tarief zonder meer. De verhouding arts-patiënt kan in de goede richting worden geleid door beide partijen tegemoet te komen, misbruikmakers de pas af te snijden en de premie hierbij aan te passen.

Minder overtollige drukte voor de medici zal ten goede komen door „langere behandel tijden door deskundigen”. Ondanks dat zullen er nog zijn, die naar de kwakzalver gaan om daar, tegen veel te dure betaling, te zoeken naar wat zij daar menen te vinden.

Maar het terrein voor de kwakzalver is dan belangrijk kleiner, zodat het beter bestreden kan worden.

Uit ervaring weten wij, dat kwakzalverij synoniem is met bedrog, gepleegd tegenover zieken of ingebeelde zieken. De „kwak” trekt slachtoffers naar zich toe door hun voor te spiegelen, dat hij hun iets te bieden heeft dat zij tevergeefs zoeken bij de deskundige medicus.

Dit gevaar, dat altijd aanwezig is,

wordt groter als het aantal patiënten, dat zich tekort gedaan voelt omdat hun ziekenfonds een geringe vergoeding geeft voor medische behandeling, groter wordt.

Onderhonorering of onjuiste honorering van de arts is daarom zo verwerpelijk, omdat bij een zeker aantal patiënten de vrees gewekt wordt, dat de medische behandeling dan ook naar rato is. Het vertrouwen in de arts wordt dan ondermijnd en de drang, om elders hulp te zoeken, versterkt.

Het is in het belang van de Volksgezondheid, dat het vertrouwen in de medische hulp onaangetast blijft, dat remmende factoren om deskundige hulp te zoeken bij ziekte worden weggenomen en dat aan misbruik door a-sociale elementen paal en perk wordt gesteld.

Redenen, waarom ook de Vereniging tegen de Kwakzalverij reikhalzend uitziet naar een toestand, die voor de medici in ons land aanvaardbaar is en die aan alle zieken, dus aan het gehele volk, ten goede zal komen.

JAARVERSLAG OVER 1952

Het jaar 1952 van onze vereniging kenmerkte zich helaas wederom door een beperkte activiteit. Het ontbreken van voldoende financiële middelen belemmert n.l. nog steeds onze mogelijkheden. Nu de pogingen tot het verkrijgen van subsidies niet tot het beoogde doel hebben geleid, staat ons als enige weg tot verbetering van onze financiële capaciteit die open van de opvoering van het ledental.

Pogingen die daartoe werden ondernomen door middel van een gesalarieerde propagandist, beantwoordden niet aan de verwachtingen. Vermoedelijk dient van een algemene verenigings-moeheid te worden gesproken en kunnen slechts zij, die als organisatie de grote trom kunnen roeren, een zodanige aantrekkingskracht uitoefenen op het publiek, dat zij het natuurlijk verloop in hun ledental weten op te vangen en in voldoende mate weten te compenseren. Onze activiteiten, waarover hierna nader zal worden gesproken, moesten zich dan ook beperken tot datgene wat met weinig kosten kon worden gedaan.

Ten aanzien van het ledental kan het volgende worden vermeld. Met genoegen kan worden geconstateerd, dat de stijging in ledental, waarvan het vorige jaarverslag gewag kon maken, zich in zelfs iets sterkere mate heeft voortgezet. Ving het jaar 1952 aan met 709 leden, het jaar eindigde met een ledental van 781. Onder hen wier namen uit ons ledenregister verdwenen als gevolg van overlijden moeten wij met veel leedwezen noemen Prof. Dr L. van Itallie, die vrijwel de nestor was van

onze leden. Hij heeft onze vereniging gedurende de tientallen jaren van zijn lidmaatschap een zeer warm hart toegedragen.

De samenstelling van ons bestuur onderging een aantal wijzigingen. Om te beginnen dient te worden genoemd het aftreden van Mr M. D. K. van Lier. Met het aftreden van de heer Van Lier in de vergadering van 29 November 1952 verloor onze vereniging een bestuurslid, dat gedurende bijkans 20 jaren op eminente wijze van zijn belangstelling voor en toewijding tot de zaak van onze vereniging heeft doen blijken door het ontwikkelen van een zeer grote mate van activiteit. Alhoewel bij monde van onze voorzitter in de laatst genoemde vergadering de heer Van Lier voor het vele werk hartelijk werd dank gezegd, mogen wij zeker niet nalaten dit in ons jaarverslag te onderstrepen.

Een tweede bestuurswijziging lag in het feit, dat Mr G. van Itallie moest bedanken als penningmeester, doordat zijn overige werkzaamheden deze functie niet meer toelieten. De heer Van Itallie trad kort na de oorlog als bestuurslid toe en in December 1949 werd hij penningmeester. Ook hem dient dank gebracht voor de goede diensten aan de vereniging bewezen. Gelukkig bleek hij bereid nog bestuurslid te blijven, waardoor wij van zijn rijpe ervaring nog profijt kunnen trekken.

Mr Rummelink nam bereidwillig tijdelijk de functie van penningmeester waar tot deze door de definitief aangevozen opvolger werd overgenomen.

Het bestuur werd aangevuld door toetreding van de heer L. Brest. De heer Brest, die als penningmeester van de afd. Amsterdam van het Kon. Wilhelmina Fonds zijn sporen op het gebied van het verenigingsterrein heeft verdiend, heeft zich tot ons genoege bereid verklaard een soortgelijke functie bij ons op zich te nemen.

Daar het vertrek van Mr van Lier de benoeming van een vice-voorzitter noodzakelijk maakte werd de heer Mr G. C. M. van Nijnatten als zodanig gekozen.

Mej. Mr Gerda Veth, die sinds jaren als juridisch adviseur voor onze vereniging optrad, diende om gezondheidsredenen afscheid van onze vereniging te nemen. Met het vertrek van Mej. Veth is een einde gekomen aan een reeks van jaren, waarin wij haar gewaardeerde steun mochten ondervinden. Toen de Statuten-wijziging en de herziening van het Huishoudelijk Reglement, waartoe reeds vroeger was besloten, hun beslag hadden gekregen, achtte Mej. Veth het ogenblik gekomen haar taak te beëindigen. Wij danken haar hier nog gaarne voor haar vele werk. Als opvolger van Mej. Veth werd gekozen Mr H. Jonker, advocaat en procureur te Haarlem.

De hiervoren genoemde Statuten-

wijziging werd goedgekeurd bij Kon. Besluit dd. 30 Aug. 1952. Daarbij aansluitend werd het Huishoudelijk Reglement gewijzigd. Publicatie van de nieuwe Statuten vond plaats in het nummer van November 1952, de bepalingen van het Huishoudelijk Reglement werden in hun gewijzigde vorm weergegeven in ons orgaan van Januari 1953.

Wat de activiteit van onze vereniging aangaat zij het volgende vermeld. Zoals hierboven reeds opgemerkt moesten wij ons hierbij beperken. Voornamelijk hebben wij getracht, waar daartoe aanleiding bestond, ons te wenden tot gerechtelijke instanties ter bevordering van het optreden tegen hen, die, onder bedreiging van de volksgezondheid, zich aan wetsovertredingen schuldig maakten.

Toen het Ontwerp van Wet op de Geneesmiddelenvoorziening een punt van bespreking uitmaakte in onze Volksvertegenwoordiging, hebben wij ons per request gericht tot de Tweede Kamer der Staten Generaal, waarin wij onze ernstige bezwaren tegen dit wetsontwerp hebben uiteengezet. Onder meer hebben wij er op gewezen, dat onze vereniging ondanks haar 70-jarige activiteit op geen enkele wijze een taak in het bestel van deze wet wordt toe-

gekend. De inhoud van dit request werd gepubliceerd in ons blad van September 1952.

Aangezien ons van de zijde van de Zeeuwse apothekers belangstelling voor het streven van onze vereniging was gebleken, zonden wij aan elk hunner een nummer van ons orgaan. Helaas moest een vrijwel negatief resultaat worden geboekt.

Dank zij de welwillende medewerking van het Hoofdbestuur van het Kon. Wilhelmina Fonds konden wij de hand leggen op een geschikte archief-ruimte voor onze vereniging. De activiteit in deze door de heer Brest, door zijn medebestuurders tot archivaris benoemd, betoond, dient hier stellig te worden gememoreerd.

Behalve van deze steun mag met grote erkentelijkheid ook gewag worden gemaakt van de steun ondervonden van de zijde van de pers en radio. In vele artikelen in dag- en weekbladen werd tegen kwakzalverij gewaarschuwd. Het is te hopen, dat de pers in de komende jaren op dit pad zal willen en kunnen doorgaan, daar immers hierdoor pas ons volk bereikt kan worden en hierin dan ook onze vereniging haar machtigste hulpmiddel kan vinden.

A. Burbach-van der Woord,
Secretaresse

FINANTIËEL OVERZICHT

31 December 1952

Vereniging tegen de de Kwakzalverij

Contributies	f 6.464,90
Abonnementen	„ 696,—
Proceskosten	„ 5,—
Propagandist	„ 35,—
Rente	„ 3,29

f 7.204,19

Incassokosten	f 26,15
Vergaderingen	„ 378,20
Porti	„ 5,44
Maandblad	„ 3.129,28
Secretariaat	„ 400,—
Accountant	„ 90,—
Kleine kas	„ 19,92
Diversen	„ 104,75
Honorarium redacteur	„ 450,—
Batig saldo over 1952	„ 2.600,45

f 7.204,19

Stand der kasmiddelen:

Postgiro	f 3.716,35
Gemeente Giro	„ 238,33
Spaarbank Dordrecht	„ 364,71
Postspaarbank	„ 142,17
Kleine kas	„ 2,48
	f 4.464,04
Inventaris	„ 78,33
	„ 103,—

Vooruit ontvangen:

Contributies	f 93,—
Abonnementen	„ 10,—
	f 4.542,37
	f 4.439,37

Saldo op 31.12.'51	f 1.838,92
Batig saldo op 1952	„ 2.600,45
Saldo op 31.12.'52	f 4.439,37

Gezien en accoord bevonden.

De Kascommissie:

w.g. M. P. H. SITSSEN
J. W. BIRZA

STRIJD TEGEN KWAKZALVERS

Paranormalen kunnen veel kwaad stichten

ROTTERDAM. — Paranormaal begaafden kunnen veel kwaad stichten indien zij naast hun begaafdheid niet een groot verantwoordelijkheidsbesef bezitten en dus eveneens tot de kwakzalvers gerekend dienen te worden. Prof. dr Tenhaef heeft er onlangs op gewezen, dat veel mensen, die zich uitgeven voor paranormalen, niets anders dan onverantwoordelijke lieden zijn die alléén aan hun eigen portemonnaie denken en veel onheil kunnen stichten.

Het onderzoek dat binnenkort zal worden ingesteld door prof. Tenhaeff en een aantal mannen der wetenschap, teneinde na te gaan wat eigenlijk paranormalen zijn, zal ongetwijfeld aan het licht brengen dat er slechts weinig paranormale mensen zijn, die zich van hun grote verantwoordelijkheid bewust zijn en die ook niets anders willen dan samenwerken met de mensen der wetenschap.

Het is nog slechts kortgeleden, dat de Groningse politie een ernstige waarschuwing tot het publiek richtte over een telepaath, die in de Noordelijke provincies openbare seances gaf en be-

weerde ook mensen van allerlei kwalen te kunnen genezen. De man had zelfs een spreekuur.

Op dat spreekuur kreeg hij een jong meisje dat veel last had van hoofdpijn en van vallende ziekte. Vertrouwende bij de telepaath genezing te kunnen vinden, ging zij naar zijn spreekuur. Nadat zij nog enige malen bij de telepaath was geweest, keerde het kind niet meer naar huis terug. De politie werd in de zaak gemengd met het gevolg, dat men ontdekte dat het kind in het huis van de „genezer” werd gevonden.

Het meisje stond volkomen onder dwang van de telepaath. Zij was zich zelf niet meer. Toen de politie ingreep bleek het kind dermate patiënte te zijn geworden, dat zij gedurende enige tijd in een sanatorium moest worden opgenomen.

Dit schandelijke geval van een paranormale bewijst wel, hoe dringend noodzakelijk het is dat het onderzoek van prof. Tenhaeff zo spoedig mogelijk enig licht brengt in het gekwakzalver dat allerwegen in ons land geschiedt.

Nogmaals Penicilline

Wie van het invoeren van het antibioticum Penicilline in de geneeskunst getuige is geweest en de toepassing van de Penicilline-praeparaten dag in dag uit en ook jaar in jaar uit heeft kunnen volgen, heeft kunnen bemerken, dat van de vele wijzen van toedienen, de toediening per injectie vrijwel de enige is, welke in de loop der jaren gehandhaafd is gebleven.

Medici kunnen U vertellen dat parenterale toediening van dit zegenrijke middel vrijwel steeds de enige wijze van toedienen is, welke medisch verantwoord geacht kan worden; slechts in uitzonderingsgevallen wordt het middel op andere wijze toegediend.

Amerikaanse zowel als Nederlandse medici zijn het er over eens, dat locale toepassing van Penicilline, b.v. door middel van een penicilline-zalf in het algemeen ongewenst is.

Niettemin wordt in een plaats, waar wekelijks vee-markten worden gehouden, door onbevoegden een penicilline-zalf verkocht, met het evidente gevolg dat de leek zelf bij mens en/of dier deze zalf gaat gebruiken in de bovengemelde door deskundigen als ongewenst beschouwde, locale toepassing.

Zo wordt een min of meer openbare

handel gedreven in een middel tegen infectie-ziekten, dat in handen van de arts en dierenarts bijzonder heilzaam voor mens en dier is gebleken.

Het gebruik door de leek is kwakzalverij en is zoals steeds niet zonder gevaren.

Er dient dan ook een einde te komen aan deze handel in dergelijke praeparaten.

KORT VERSLAG van de Algemene Ledenvergadering

gehouden op 12 December 1953 te 3 uur namiddag in het Amer. Hotel te A.dam.

Bij ontstentenis van de voorzitter, de heer dr Funke, opent de vice-voorzitter, Mr van Nijnatten, de vergadering, waarbij hij de aanwezigen welkom heet.

De notulen van de vorige ledenvergadering, gehouden op 29 November 1952 geven geen der aanwezigen aanleiding tot op- of aanmerkingen en worden derhalve door de vice-voorzitter en de secretaresse getekend.

Het jaarverslag over 1952 wordt door de secretaresse voorgelezen, ook t.a.v. dit verslag hebben de aanwezigen opnoch aanmerkingen.

De secretaresse wordt door de voor-

zitter dank gezegd voor het verstrekte jaaroverzicht.

De penningmeester brengt daarna rekening en verantwoording uit over het jaar 1952. De voorzitter stelt er prijs op de penningmeester, de heer Brest, de waardering van de vereniging kenbaar te maken voor het door hem gevoerde financiële beheer.

Hierna wordt overgegaan tot de benoeming van de Kascommissie voor de controle van de jaarcijfers. De heren Birza en Sitsen zijn wederom bereid deze taak op zich te nemen. Dr A. Verschuur aanvaardt als derde in genoemde commissie een taak.

De aftredende bestuursleden zijn mej. E. H. Hengeveld en Mr G. van Itallie. Mej. J. Hengeveld, die lid van het Bestuur wil blijven wordt bij acclamatie opnieuw benoemd. De Heer van Itallie kan zich niet wederom ter beschikking stellen en aangezien Mr P. Frima eveneens verzocht heeft van zijn functie te worden ontheven, op grond van drukke werkzaamheden, zijn er twee vacatures. Bij acclamatie worden in de beide opengevallen plaatsen gekozen de arts A. Verschuur uit Amsterdam en Mr J. D. van den Berg te Velp.

De voorzitter neemt van de Heer van Itallie met hartelijke woorden afscheid als bestuurslid, waarbij hij dank brengt voor het vele werk ten behoeve van de vereniging verricht. Hij noemt daarbij o.m. de waardevolle adviezen met betrekking tot het Wetsontwerp Geneesmiddelenvoorziening. Hij eindigt met een dringend beroep op blijvende medewerking en belangstelling. T.a.v. dit laatste laat de heer van Itallie in zijn antwoord geen twijfel bestaan.

Op verzoek van de voorzitter richt daarop de secretaresse zich tot de aftredende Mr Frima, waarbij zij hem met enkele welgekozen woorden doet blijken van de waardering voor zijn medewerking.

Nadat de heer van Nijnatten de heer Mr van den Berg als nieuw bestuurslid heeft welkom geheten ontspint zich een gedachtewisseling over de mogelijkheid speciale activiteiten aan de dag te leggen ter gelegenheid van het a.s. 75-jarig jubileum. Ook het punt ledenverving en versterking van de financiën komt, in de rondvraag, nog ter sprake, waarmede deze vergadering werd besloten.

A. Burbach v. d. Woord
secretaresse

GEEFT DIT BLAD, NADAT
GE HET HEBT GELEZEN,
DOOR AAN EEN ANDER

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, *redacteur*; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnares, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Remmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht; A. Verschuur, *Arts* te Amsterdam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

Het probleem kwakzalverij is meer actueel dan ooit!

OFFICIËEL

NIEUWE LEDEN

J. M. R. A. Keijzer, *arts* te Amsterdam
Dr G. R. Dekker, *arts* te Nieuwleusen
W. M. de Ruiter, *tandarts* te Leidsendam.

Het geval van de aan kanker stervende patiënte waarover ik in mijn vorig artikel sprak, die op haar sterfbed nog de medicijnen „voor tijdelijke genezing” à máár f 50,— kreeg toegezonden na een oppervlakkig urine-onderzoek, was inderdaad wel één der wreedste gevallen van bedreven kwakzalverij, die ik in de laatste jaren heb meegemaakt! Het enige gunstige dat over dit speciale geval gezegd kan worden is dat hier tenminste deze patiënte niet mee was geschaad.

Wat echter de catastrophale gevolgen kunnen zijn indien een wél te genezen patiënt de „raadgevingen” gebaseerd op een dergelijk urine-onderzoek opvolgt, laat zich gemakkelijk begrijpen. Iedere leek weet immers dat voor het vaststellen van de diagnose het urine-onderzoek voor de medicus hoogstens een hulp is, doch dat hierop alléén nóóit en te nimmer een diagnose mag gesteld worden! Zelfs het advies van een Hoogleraar in de inwendige geneeskunde gebaseerd op het uitsluitend oppervlakkig urine-onderzoek zou waardeloos zijn (vandaar dan ook dat geen internist zich ooit aan iets dergelijks zal wagen!), laat staan het advies van iemand die het vak niet verstaat! Sommigen zullen mij tegenwerpen: Heeft de persoon die de urine toegestuurd kreeg misschien bijzondere gaven, die het hem mogelijk maken de urine op een speciale, b.v. mediamieke wijze te beoordelen en zo langs niet

normaal medische weg tot de juiste diagnose te komen?

Mijn antwoord hierop is, dat indien dit op zichzelf al mogelijk zou zijn, dat dan toch van een dergelijk begenadigd zie-ner de nuchtere mededelingen over eiwit, suiker en galkleurstoffen wel wat vreemd aandoen. Een dergelijk bijzonder mens zal zich toch niet meer bekommeren om dat soort onderzoek, waar wij medici ons mee moeten helpen. Neen Dames en Heren, deze handelsman hoort thuis in het donkerste deel van ons spectrum, cellulaire gevangenisstraf is voor een dergelijk individu m.i. de enige juiste straf!

Dit voorval doet mij weer denken aan een ander, misschien nog wel tragischer geval uit mijn practijk, al was de vorm van uitoefening van het „beroep” hier niet zo intens gemeen als bij het vorige.

Een oudere dame stelde zich onder mijn behandeling met klachten die wezen in de richting van hoge bloeddruk, die zij ook inderdaad bleek te hebben. Deze werd veroorzaakt door een chronische nierafwijking, zoals het urine-onderzoek leerde. De leek die de klok had horen luiden zouden sommige van haar klachten echter aan suikerziekte hebben doen denken, vandaar dat zij ook met het verzoek tot mij kwam haar te „onderzoeken op suikerziekte”. De urine bevatte echter geen suiker, ook het bloed niet.

Patiënte bezocht mij nadien nog een

paar maal, doch haar klachten werden maar langzaam minder, hetgeen in gegeven omstandigheden nu niet zo verwonderlijk was. Zijzelf had daar wel vrede mee, doch, naar zij mij bij het laatste bezoek dat zij mij tijdens haar leven brengen zou vertelde, haar kinderen werden ongeduldig! Dit ongeduld van haar kinderen zou de arme vrouw duur te staan komen. Bij het laatste bezoek verzocht zij mij nogmaals de urine op suiker te onderzoeken, wederom bevatte deze geen suiker!

Drie dagen later werd ik met spoed bij deze patiënte ontboden.

Gelukkig was ik in staat onmiddellijk in mijn auto te springen, hoewel bij de huisbezoekaanvraag reeds was medegedeeld dat patiënte waarschijnlijk was overleden. Inderdaad bleek zij bij mijn komst reeds enige tijd overleden te zijn, doch gelukkig was de sedert het overlijden gepasseerde tijd niet zo lang geleden of het was mij nog mogelijk de doodsoorzaak vast te stellen! Deze vrouw was overleden aan een apoplexie, een bloeditstorting in de hersenen.

Aangezien haar hoge bloeddruk reeds zo lang bestaan had en deze onder invloed van de behandeling nog redelijk gedaald was, vroeg ik aan de tegenwoordige kinderen of zij zich wel-

licht kortelings nog ergens over had opgewonden. Zoals een ieder weet heeft opwinding bij deze patiënten veelal een bloeddrukstijging tengevolge die door ons artsen juist zo gevreesd wordt door de dan zoveel grotere kans op het optreden van een hersenbloeding.

Na deze zo onschuldige vraag bespeurde ik een grote verlegenheid op de gezichten van de omstanders, ik rook onraad, hier was iets aan de hand geweest. Inderdaad, mijn zesde zintuig van huisarts had goed gespeurd, hier was iets aan de hand, zoals bleek uit het verhaal van de oudste zoon.

Omdat zij „alles aan moeder waarvan zij zoveel hielden wilden doen” hadden zij haar meegenomen naar iemand die in de ogen kon lezen wat een zieke mankeerde. Deze heer hield elke dag spreekuur, behalve Zaterdag en Zondag. Hij had keurig receptenpapier, met zoals het behoort naam, adres, spreekuurtijd erop gedrukt en schreef daar met geroutineerd schrift keurige kruidenrecepten op, die de patiënten in de apotheek konden laten klaarmaken!

U ziet, alles keurig in orde, en dan nog wel iemand met bijzondere gaven!

Wij kunnen het deze kinderen nauwelijks kwalijk nemen; immers het vaste spreekuuradres, spreekuren, imponerend receptenpapier, voorgeschreven recepten, welke zelfs door de apotheek worden geleverd, alles geeft de mensen de indruk dat de zaak in orde is.

Hoe het ook zij, moeder was bij de grote man in de spreekkamer gekomen, had plaats moeten nemen, enkele vragen moeten beantwoorden en was daarna lang en diep in de oude vermoede angstige ogen gekeken.

Na een indrukwekkende, juist gedoseerde pauze (wij zullen er later nog op terugkomen, dat ik deze woorden inderdaad bitter ernstig meen!) sprak de grote man de fatale woorden: „Mevrouw, U bent lijdende aan een ernstige vorm van suikerziekte, jammer dat U niet metéén naar mij toegekomen bent!”

U begrijpt de consternatie, de storm van gevoelens die deze woorden bij de kinderen en vooral bij de patiënten opwekten! Dus toch suikerziekte, zoals zij, zoals ook de kinderen en buurvrouw en die oude juffrouw van vier stoepjes verder altijd gezegd hadden! En zij was veel te laat bij deze knappe mijnheer gekomen! Misschien was het nu al wel te laat! Die ziekenfondsdokters dat was toch ook niets! Particulier moest je gaan! Stapelgek was zij geweest om niet metéén te gaan! Gelukkig kreeg zij nog een recept mee, een kruidenrecept en zij moest over veertien dagen terugkomen, maar zij was veel te laat gekomen!!! Op de terugweg in de twee trams die zij nemen moest maalde het maar aldoor door

haar oude hoofd, zwakjes klonken de boze donkere stemmen van haar kinderen tot haar door. Ja zij was eigenwijs geweest, zij had meteen moeten doen wat de kinderen hadden gezegd! En zij had die huisdokter nogal vertrouwd! Er waren er nog wel die zeiden dat hij zo precies was, al moest je lang wachten op het spreekuur wat natuurlijk weer een nadeel van hem was! Maar háár suiker had hij dan toch maar niet gevonden! Zij zou het hem toch eens goed zeggen! Of neen, zij ging er nooit meer heen, háár zag hij niet meer! Haar oudste zoon zou het hem wel eens goed vertellen! Opbellen was misschien het beste, dan kon je eens goed zeggen wat je ervan dacht en dan de telefoon op de haak gooien! Had zij dit zelf gedacht, of waren het de woorden van haar oudste zoon, die zij hoorde toen zij tussen de kinderen in haar huis liep? Deze middag had haar toch wel erg aangepakt, in geen tijden was zij zover weggeweest! Veel te laat had die mijnheer, of was het eigenlijk ook een dokter geweest? gezegd. Ja zij voelde nu opeens heel duidelijk dat zij ziek was. Ziek oud en moe, oh zo moe. Tijdens het eten, de kinderen bleven mee eten voor deze bijzondere gelegenheid, kon zij niets meer door haar keel krijgen, alleen een beetje soep en een beetje van het toetje, omdat haar dochter zo aandrong. Wat spraken de kinderen druk,

zij kon het niet goed meer volgen, het leek wel of hun boze woorden in haar hoofd nabonsden, of was het haar hart dat zo bonsde? Toch suikerziekte! Zie je wel! Was zij maar eerder gegaan!

Te laat was zij gekomen!! Te laat!... Te laat!..... Te laat!!!

Toen moeder opzij zakte en zo met haar mond trok onder het uiten van enkele onverstaanbare klanken legden de kinderen haar snel te bed. Korte tijd later ademde zij niet meer. De dochter rende naar de telefoon om de dokter op te bellen. De medicus kwam, vroeg, luisterde naar het trieste verhaal dat eerst in stukken en brokken, later vlotter verteld werd. Rustig legde hij uit dat het onderzoek op suikerziekte van moeder volledig was geweest. Hij beheerde zich voldoende om de kinderen geen verwijt te maken over wat zij hadden gedaan, legde hen niet uit dat deze opwinding moeder noodlottig was geworden, maar toen hij zo op het oudje stond neer te kijken gloeide hij van verontwaardiging jegens de man die willens en wetens een vak uitoefende dat hij niet verstond, vooral toen tot hem doordrong dat de grote kwakzalver geen diët tegen de zogenaamd geconstateerde suikerziekte had voorgeschreven en ook de voorgeschreven kruiden met de beste wil van de wereld niet met de behandeling van een suikerzieke in verband konden worden gebracht! H u i s a r t s

„Goudsche Courant” van 11 Febr. '54)

Onbevoegde uitoefening van geneeskunde

„Magnetiseren zonder contrôle van een medicus is groot gevaar”

Kantonrechter legt masseuse f2100.— boete op, waarvan helft voorwaardelijk

Het scherpe optreden van de Justitie brengt de laatste jaren herhaaldelijk magnetiseurs in de rechtzaal en al die zaken lijken als twee druppels water op elkaar, omdat het uitgangspunt steeds is, dat het optreden van magnetiseurs wordt beschouwd als onbevoegde uitoefening van de geneeskunst. Deze opvatting van de Hoge Raad stelde de Goudse kantonrechter, mr J. A. van Bronkhorst, voorop, toen hij gisteren de zaak behandelde tegen een 52-jarige masseuse uit Utrecht, wie was ten laste gelegd, dat zij in Gouda het geven van geneeskundige raad en het verlenen van bijstand als bedrijf had uitgeoefend. De tenlastelegging vermeldde zeven gevallen van mensen, die de masseuse ten huize van een Goudse vriendin had behandeld, een behandeling, die steeds bestond uit het maken van strijkende bewegingen.

„Mensen komen om beter te worden”

Over de gevallen zelf werd weinig gesproken. De verdachte gaf de feiten toe. Zij bestreed evenwel, dat hetgeen zij doet, uitoefening van de geneeskunst is en dat zij in deze behandeling een actieve rol speelt. Ik ben er vast van overtuigd, zei zij, dat ik niet de geneeskunst uitoefen. Wat ik doe is magnetiseren. De mensen voelen zich door de behandeling beter, zij krijgen weerstand.

Het was vooral over deze twee punten, dat het gesprek in de rechtzaal liep.

Het verweer, dat hier niet van uitoefening van de geneeskunst sprake was, verwierp de rechter met een verwijzing naar de jurisprudentie, die naar zijn mening op dit punt geen twijfel laat. En wat de rol, die een magnetiseur speelt, betreft, de kantonrechter beschouwde deze geenszins als een passieve. De mensen komen bij u, zei hij, om zich te laten magnetiseren. Dit betekent, dat u iets doet en daarmee is uw rol positief.

De masseuse en haar raadsman, mr J. H. Fischer uit Utrecht, waren het daarmee niet eens. Verdachte zei, dat

de mensen, die bij haar komen, zich na de behandeling beter voelen en weerstand krijgen.

Kantonrechter: De mensen, die zich tot een magnetiseur wenden, komen, omdat zij het idee hebben beter te worden. Zij komen uitsluitend om genezing te vinden.

Als een aspirientje

De raadsman stelde daartegenover, dat verdachte dat idee niet opwekt. Hij is van mening, dat de mensen, doordat zij weerstand krijgen, zichzelf cureren. Als iemand strijkende bewegingen maakt en daarmee de mensen in een toestand van rust brengt, is dit naar zijn mening hetzelfde als wanneer men een aspirientje tegen de hoofdpijn neemt. Een magnetiseur is bij wijze van spreken een hulpmiddel net als een aspirientje, de genezing berust bij de mensen zelf. De rechter kon deze opvatting niet onderschrijven.

Een magnetiseur doet en wordt niet gedaan, zo zei hij.

De verdachte zelf merkte in dit verband op, dat de mensen bij haar komen, omdat zij zich niet fit voelen. Er zijn er velen onder, die niet voor ziekte komen. Het komt er voor haar helemaal niet op aan wat de mensen hebben.

Kantonrechter: Dit is nu juist het gevaar van uw optreden, u behandelt ze allemaal eender.

Verdachte: Mijn optreden beoogt alleen rust en weerstand te geven en angst weg te nemen. Als het ware zeg ik: je kan jezelf overwinnen, je moet je zo en zo instellen en niet bang zijn. Door magnetiseren geeft ik hun de kracht daartoe. Alleen al door te praten ontstaat er een gevoel van opluchting bij de mensen. Door die rust ontstaat een voorwaarde om genezing mogelijk te maken.

Geen weet van ziekte

De kantonrechter vroeg, waarom er dan gemagnetiseerd wordt en het niet bij het bevrijdend gesprek wordt gelaten. Hij gelooft stellig, dat mensen, die bij een magnetiseur zijn behandeld, zich beter voelen. Maar daar gaat het niet om. De mensen verwachten succes, maar een magnetiseur kan dat niet geven, omdat hij van de ziekte niets af weet. Hij stelt geen diagnose en weet niet of de mensen een of andere kwaal hebben. Het bezwaar is, dat de mensen zo op de magnetiseur vertrouwen, dat zij niet of te laat naar de dokter gaan en dan ten slotte niet meer te helpen zijn.

Verdachte: Ik zeg altijd, dat zij bij de dokter moeten blijven of naar hem toe moeten gaan.

Kantonrechter: Als u ze naar de dokter stuurt, waarom magnetiseert u ze dan?

De raadsman legde verklaringen van twee doktoren over, die zich gunstig

uitspreken over het resultaat van verdachte's behandeling. De één schrijft, dat verdachte een sterke drang heeft om de mensen te helpen en een bijzondere gave bezit, de ander, dat zij hem onder zijn controle op succesvolle wijze heeft geholpen.

Op doktersvoorschrift

Juist, aldus de rechter, daar moet het heen: onder controle van een dokter. Als de officiële geneeskunst uw hulp inroept, dan kunt u optreden, omdat dan de dokter de wijze van behandeling heeft voorgeschreven. Deze kent de ziekte en kan op grond van zijn kennis bepalen, wanneer hulp van een magnetiseur gewenst is en dan worden de krachten op de juiste wijze aangewend. Om in dit opzicht erkenning te krijgen moeten de magnetiseurs bij de wetgever, maar niet bij de rechter zijn. Deze is gehouden aan de wet en deze laat het zelfstandig optreden van magnetiseurs niet toe.

Voor de ambtenaar van het Openbaar Ministerie, mr J. D. de Jong, geen

twijfel of de jurisprudentie beschouwt optreden dit als onbevoegde uitoefening van de geneeskunst. Verdachte is al eens veroordeeld en toch doorgaan. Als zij dit blijft doen, dan zullen, wat het Openbaar Ministerie betreft, de volgende maal de deuren van het Huis van Bewaring voor haar opengaan. Nu kan dit niet, omdat de recidive is verjaard. Eis zeven geldboeten van f 300 elk, subs. zevenmaal 30 dagen hechtenis, waarvan, om verdachte zelf haar kans in handen te geven, de helft voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

Geen geneeskunst

Mr Fischer, de verdediger, was van mening, dat de laatste jaren een verandering groeiende is in de mening ten opzichte van het optreden van magnetiseurs. Er is een leerstoel te Utrecht en de wetenschap bemoeit er zich mee. Pleiter weet wel, dat de kantonrechter blijkens zijn vorig vonnis het optreden in strijd met de wet acht, maar hij be-

Slot pag. 4 laatste kolom.

Handel in Hoortoestellen

In twee van de voorgaande nummers van dit tijdschrift heeft Mr v. Nijnatten in een knap betoog duidelijk gemaakt, hoe sommige handelaren in hoorapparaten zich klaarblijkelijk schuldig maken aan wets-overtreding.

Doordat deze handelaren soms onderzoeken doen door het opnemen van een zgn. drempel-audiogram en op grond daarvan, of ook wel zonder dit audiogram, komen tot het aanprijzen van bepaalde hoortoestellen, zouden zij in strijd komen met de Wet op de uitoefening der Geneeskunst.

De schrijver komt tot de conclusie dat hier een taak ligt voor de Vereniging tegen de Kwakzalverij door aan te dringen op toepasselijkverklaring van het Besluit op de para-medische bedrijven, ook ten aanzien van de verstrekking van hoortoestellen.

Als algemeen secretaris van de Vereniging tot bevordering der belangen van Slechthorenden, die dagelijks in aanraking komt met deze materie, zou ondergetekende hieraan nog gaarne enkele opmerkingen en raadgevingen willen toevoegen.

In ons land wordt momenteel op verschillende wijzen op voorschrift van geneeskundigen een hoortoestel voorgeschreven. De moderne toestellen zijn, hoe verschillend ook van werking en versterkingsgraad, nog niet op de wijze als een bril voor de ogen op recept voor te schrijven. De oorarts kan een aantal medische aanwijzingen geven, waardoor duidelijk wordt aan welke eisen het passend hoortoestel moet voldoen, maar meestal zal niet mogelijk zijn precies aan te geven welk merk en type „het”

toestel voor de betreffende patiënt is.

Daarom wordt aan de 4 Universiteitsklinieken regelmatig advies gegeven aan patiënten die zulks wensen.

Dit geschiedt in nauwe samenwerking van oorarts, otologisch geschoolde acousticus en meestal ook een sociale werker.

De oorarts maakt een anamnese en stelt zijn diagnose, terwijl ook door hem de gegevens die de physicus behoeft voor het zoeken van de juiste aanpassing, dikwijls in samenwerking met deze worden opgemaakt. Dit laatste geschiedt door verschillende meetinstrumenten. Veelal wordt daarbij vereist: een drempel-audiogram; dit is een curve van de grens van het hoorbare voor een patiënt, vergeleken met die grens voor de gemiddelde goedgehoorde. Hierdoor verkrijgt men een inzicht in het gehoorverlies. Voorts is meestal noodzakelijk de zgn. tolerantiegrens. Dit is de curve die aangeeft, afgezet op één toon per octaaf de intensiteit van het geluid op het punt waar het onaangenaam gaat worden. Vervolgens zoekt men de curve van de aangename luidheid van de patiënt, terwijl tenslotte nog een spraakaudiogram wordt opgenomen. Dit laatste is een grafische voorstelling van de verstaanbaarheid van de spraak bij verschillende intensiteiten waarin gesproken wordt.

Al deze gegevens, dikwijls aangevuld met medische bijzonderheden van het geval, zijn nodig om de acousticus-physicus in samenwerking met de oorarts te doen nagaan welk toestel de beste verstaanbaarheid zal geven. Wanneer het toestel met de beste aanpassing is

gevonden, en de juiste afstemming daarvan is bepaald, is dikwijls nog een zekere training van de patiënt noodzakelijk omdat deze de routine van het spraakverstaan tot op zekere hoogte heeft verloren.

Dit alles zal duidelijk maken, dat het aanwijzen van het juiste toestel voor een slechthorende een alles behalve eenvoudige aangelegenheid is. Ook oorartsen op hun particuliere spreekuur schrijven (dikwijls alleen voor de eenvoudige gevallen) hoortoestellen voor.

Daarbij wordt meestal volstaan met enkele aanwijzingen omtrent karakter en eigenschappen van het waarschijnlijk goede toestel, met welke aanwijzingen de patiënt, somtijds aangevuld met een door de oorarts opgenomen drempel-audiogram, naar een plaatselijke handelaar in hoortoestellen wordt verwezen.

Hoewel de laatste methode vanzelfsprekend minder zekerheid biedt, dan de meer omslachtige van de Universiteitsklinieken (ook de Vereniging voor slechthorenden heeft zulk een instelling in haar Centraal Instituut voor Slechthorenden) is hier zeker geen strijd met de Wet. Immers, de bevoegde medicus (oorarts) geeft aanwijzingen waarnaar de handelaar het toestel kan bepalen.

Deed deze handelaar nu niets meer dan wat de oorarts door zijn aanwijzingen hem te doen geeft dan zou, bij aangenomen deskundigheid van de man, geen bezwaar zijn in te brengen. Hij doet echter gewoonlijk meer.

Niet alleen dat hij niet meer wacht op de patiënten die hem vanwege de oorartsen worden toegezonden, hij gaat liefst zelf met toestellen „de boer op” en ook klanten in de winkel komende, zal hij op hun verzoek, of op zijn aandringen graag helpen, desnoods, zoals Mr v. Nijnatten heeft betoogd, door het opmaken van een drempel-audiogram (dat, zoals wel duidelijk zal zijn, alleen in de handen van een oorarts op zijn waarde te duiden is).

Maar ook ten aanzien van patiënten die met een aanwijzing van hun oorarts tot hem komen, bestaat geen zekerheid dat zij werkelijk ontvangen hetgeen de oorarts heeft bedoeld. Het komt n.l. zeer vaak voor, dat de keus van het te gebruiken toestel in de winkel door nog weer andere factoren wordt bepaald, dan die door de oorarts zijn aangegeven. N.l. door het assortiment van de handelaar en door de handelswinst die een bepaald soort toestel oplevert. Een zeer eigenaardige toestand in de handel in hoortoestellen maakt n.l. dat over het algemeen de winst op geïmporteerde toestellen enkele malen groter is dan die op de binnenlandse toestellen. De buitenlandse toestellen zijn in sommige gevallen wel, in de meeste gevallen echter niet beter, dan het Nederlandse fabrikaat. Wanneer nu, zoals thans meestal het geval is, de oorarts geen bepaald merk en type toestel voorschrij-

ven kan, is de verleiding van de handelaar groot om aan de slechthorende dat toestel te verkopen, dat dragelijke resultaten geeft, maar hem een groter winst oplevert, waarbij het niet zeker is, dat een ander toestel niet beter zou hebben voldaan. Dat dit in heel veel gevallen geschiedt, is ons talloze malen door leden gemeld.

Zou de handel in hoortoestellen derhalve worden gesaneerd, dan zouden, zoals door Mr v. Nijnatten wordt aangegeven, de handelaren aan een toelatingsexamen ten aanzien van hun bekwaamheid moeten onderworpen, maar evenzeer zou dit noodzakelijk zijn ten aanzien van hun moraliteit.

De uitvoerige onderzoeken en metingen zoals die aan de Universiteitsklinieken worden verricht voordat tot het voorschrijven van een toestel wordt overgegaan, waarbij groter kans bestaat op goede resultaten, maar waarbij in de praktijk toch wel eens herziening van een voorschrift noodzakelijk blijkt, kunnen vanzelfsprekend niet worden verricht door een particulier oorarts in zijn spreekkamer. Zolang deze oorarts zich tevreden moet stellen met enkele aanwijzingen omtrent eigenschappen die het toestel hebben moet, zal controle op de juiste naleving van deze adviezen een gebiedende eis zijn. Weliswaar verzoeken de meeste oorartsen hun patiënten terug te komen met het gekochte op proef verkregen toestel, maar ook dan kunnen de resultaten vaak aan de controle van de oorarts ontsnappen. De patiënt heeft, bij gebrek aan vergelijkend materiaal geen oordeel omtrent optimale verstaanbaarheid die hij met het toestel bereiken kan.

Bij de sterk wisselende toestelmarkt, is het ook niet mogelijk dat de oorarts van alle goede merken op de hoogte blijft.

Het schijnt ons toe, dat, wanneer op de wijze zoals door Mr v. Nijnatten werd aangegeven, door toepasselijk worden van het Besluit op de paramedische bedrijven voor de Hoortoestellenhandel, de eerste stap zou worden gezet in de goede richting.

Ook al zal dan nog heel wat meer moeten gebeuren op ander gebied, voordat de slechthorende voldoende zekerheid heeft verkregen dat niet van zijn gebrek misbruik wordt gemaakt omdat hij voor zijn goede geld niet het best passende toestel heeft kunnen bekomen.

Er is een vereniging voor Audiologie, de wetenschap die o.a. zich bezig houdt met de correctie van het gestoorde gehoor. Deze vereniging, waarin oorartsen, physici, spraak- en stemkundigen alsmede gespecialiseerde sociale werkers zijn verenigd, richt zich op de technische zijde van deze problemen en wij hebben enige hoop dat ook op dit gebied enige voortgang kan worden gemaakt binnen niet te lange tijd.

W. de Vries

twijfelde of een dermate zware boete op haar plaats is als geëist. Met de uitleg van de wet was hij het geenszins eens. De mensen komen bij een magnetiseur niet om te vragen wat zij mankeren, zij komen om zich te laten magnetiseren en dat is naar pleiters mening geen therapie. Er is geen verschil met een aspirientje tegen hoofdpijn. Dat nemen de mensen ook uit zichzelf en uit zichzelf laten zij zich ook magnetiseren. Evenmin als heilgymnastiek beschouwt de raadsman magnetiseren als uitoefenen van de geneeskunst. Verdachte heeft een zekere drang in zich de mensen te helpen. Zij doet dat niet uit winstbejag. Dat blijkt wel hieruit, dat zij voor f 4.000 in de belasting is aangeslagen. Als zij als een charlatan handelde, had zij een veel groter inkomen. Daar verdachte geen charlatan is en hij de geëiste boete bij een inkomen van f 4.000 veel te hoog achtte, verzocht de raadsman de rechter de boete aanmerkelijk lager te stellen.

Verdachte zelf merkte op, dat zij het beroep wel moet uitoefenen, omdat haar man niet kan werken, daar hij als invalide uit Duitsland is teruggekomen. Zij magnetiseert al dertig jaar, maar pas in 1941 is zij het voor geld gaan doen.

Zachtmoedige straf

Ik ben verplicht in het midden te laten of mensen bij de behandeling door verdachte baat vinden, omdat ik dat niet kan beoordelen, aldus de kantonrechter in zijn uitspraak. Dit is juist het grote gevaar van het optreden van mensen als verdachte. Ik geloof niet, zei de rechter, dat ze het zelf kunnen beoordelen. Dokters bieden door hun medische opleiding de waarborg, dat zij zo min mogelijk fouten maken en deze waarborg is bij verdachte niet aanwezig. Mensen kunnen kwalen hebben, die verdachte niet kan herkennen, terwijl een medicus ze wel kan constateren. Daarom was de rechter van mening, dat onbevoegde uitoefening van de geneeskunst zwaar moet worden gestraft, ook al zouden de betrokkenen geen charlatans, maar fatsoenlijke mensen zijn. Zolang de wet hun optreden verbiedt, mogen de betrokkenen eigenlijk alleen van geluk spreken, dat hun niet de eerste keer al hechtenis wordt opgelegd. Alleen als de behandeling geschiedt onder controle van een medicus, komt de zaak anders te staan, omdat dan iemand is ingeschakeld, die het geval met kennis van zaken kan beoordelen. De rechter was van mening, dat de door het O.M. geëiste straf uitermate zachtzinnig is en hij deed conform uitspraak: in totaal f 2100 boete, waarvan f 1050 voorwaardelijk met twee jaar proeftijd.

De raadsman deelde mede, dat verdachte in hoger beroep gaat.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Rimmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht; A. Verschuur, *Arts* te Amsterdam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,-, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgr. 129, A'dam, Tel. K 20-82272. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
 LANKHOUT-IMMIG N.V.
 Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,-, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
 Administratie Maandblad:
 Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Westlandgracht 129, Amsterdam-W., Tel. K 20-82272.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

SPIRIT-HEALING

of genezing door
ONBEKENDE HELPERS

De phantasie van de mens kent geen grenzen. Het is dan ook te begrijpen, dat de kwakzalvers, in hun drang om een inkomen te verwerven of om hun lijdende medemens te hulp te komen, tal van behandelingsmethoden hebben uitgevonden. Deze methoden variëren zeer, zodat het op het eerste gezicht onmogelijk lijkt de kwakzalvers op grond van deze methoden te groeperen. Gaat men echter na welke bron de kwakzalver voor zijn kunstvaardigheid en kennis aangeeft dan blijkt het, dat een groepering van de kwakzalvers in drieën mogelijk is. Weliswaar hebben de 3 groepen geen scherpe grenzen, maar toch kan deze indeling een licht op het wezen der kwakzalverij werpen.

Die van de eerste groep zou ik willen aanduiden als de „wetenschappelijke” kwakzalvers. Deze sluiten zich aan bij de profane wetenschap en zij „apen” de medici na. Zij beweren nl. een rationele, wetenschappelijke kennis der ziekten en van de methoden ter genezing daarvan te bezitten. Het is natuurlijk overbodig om te zeggen, dat zij in werkelijkheid geen wetenschappelijke kennis bezitten. Hun behandelingsmethoden gelijken dan ook slechts oppervlakkig op die der medici. Als voorbeeld van deze soort kwakzalvers kunnen de kruidendokters genoemd worden. Of zij maken gebruik van fysische methoden. Toen bijvoorbeeld de electrotherapie in zwang kwam wierp de kwakzalver zich ook op dit terrein. Met apparaten van primitieve aard, die niet

in staat waren om een elektrische stroom in merkbare hoeveelheid op te wekken, maar voorzien van een indrukwekkende pseudo-wetenschappelijke terminologie, ging de kwakzalver tot een aanval op het lichaam en de portemonnaie van de patiënt over.

Hen die tot de tweede groep behoren zou ik als de „geheime” kwakzalvers willen aanduiden. Zij beweren nl. in het bezit te zijn van een kennis of vaardigheid waarvan de geleerden nimmer het bestaan vermoed hebben. In deze groep vallen de magnetiseurs, die met het „dierlijk magnetisme” manipuleren om de patiënt van zijn kwalen te genezen. Sommige wichelroedeloopers geloven in het bestaan van voor de gezondheid funeste „aardstralen” en zij beschikken over apparaten om die stralen te neutraliseren. (De wichelroedeloopers die zich beperken tot het opsporen van wateraderen en van mineralen blijven uiteraard hier buiten beschouwing.)¹⁾ Minder bekend zijn de somnambules. Dit zijn personen die beweren in staat te zijn de inwendige organen van de patiënt nauwkeurig waar te nemen en aan te geven aan welke afwijkingen die organen lijden. Dientengevolge menen zij ook in staat te zijn om een effectieve behandelingsmethode voor te schrijven. Men spreekt van somnambules (slaapwandelaars) omdat deze personen evenals de slaapwandelaar in een trance, d.w.z. een slaapachtige toestand te onderscheiden van de normale slaap, kunnen geraken. In sommige gevallen

OFFICIËEL

NIEUWE LEDEN

- H. A. van den Berg, dierenarts te Zwolle
- D. H. van den Bosch, rustend dierenarts te Lunteren
- Dr W. J. Dorp, internist te Harlingen
- H. Th. Kooy, tandarts te Franeker
- C. Chr. van Saarloos, arts te Franeker
- J. Venema, arts te Franeker
- L. A. M. Verwiel, med. cand. te Amsterdam

Onze Vereniging heeft een bureau opgericht, waarvan directeur is geworden de heer D. H. van den Bosch, rustend dierenarts te Lunteren.

Wij zullen zeer spoedig de lezers van ons Maandblad hierover nader inlichten.

Tot onze grote spijt is geen Aprilnummer van ons blad verschenen en komt voor de nummers van April en Mei een gecombineerd April-Mei-nummer. — Red.

hebben de in trance verkerende personen hallucinaties. Zo is het te verklaren, dat de somnambule inwendige organen kan „waarnemen”.

Tot dusver zijn we met de beide voeten op de aarde gebleven, al vernamen we daarbij van wonderlijke zaken. Met de „Spirit Healing” of de genezing door „onbekende helpers” komen we in boven-aardse sferen terecht.

Gelijk het Engelse woord reeds doet vermoeden is de „Spirit Healing” vooral in Engeland in zwang. Het gaat daarbij als volgt toe. De patiënten verschijnen in een zaal op het podium. Dit is door

schijnwerpers fel verlicht. Gezang, gebed en orgelmuziek zorgen voor een passende omlijsting. Degene die de „dienst" leidt legt de patiënt de hand op of hij wrijft of knijpt het lichaam van de patiënt. Deze manipulaties zijn niet ter genezing bedoeld, maar zij dienen om de *geesten van overleden medici* op te roepen. Deze geesten, verblijvend in een andere wereld, bezitten een veel grotere kennis dan de nog levende doktoren. Daardoor zijn zij in staat de meest hopeloze gevallen in een fractie van de tijd genezing of verlichting van de kwaal te brengen.

De leiders van deze spiritistische séances kunnen m.i. niet als kwakzalvers in de zin der wet beschouwd worden. Immers, zij bieden zich niet als „geneesheer" aan, maar als tussenpersoon tussen de geest van een medicus en een patiënt. Mogen we daarom enige waarde aan de „Spirit Healing" toekennen? M.i. volstrekt niet!

Zonder mij te wagen aan een reflectie over het wijsgerig probleem van een leven na de lichamelijke dood²⁾ lijkt het mij niet moeilijk om aan te tonen, dat de leer dat de geesten van overleden doktoren ter genezing van patiënten in het aardse gebeuren ingrijpen een phantasieproduct is. Men behoeft daartoe slechts uit te gaan van de ere-regelen en het daarop gebaseerde gedrag van thans levende artsen. Men kan dan zonder bezwaar vaststellen, dat de arts van zijn hulpverlening nimmer een *show* zal maken. Evengoed, dat zijn behandeling van de patiënt nimmer zal bestaan uit: „Druk op de knop en de genezing komt er uit". Er is geen enkele reden om te veronderstellen dat een arts die naar een andere wereld zou zijn overgegaan datgene wat hij tijdens het aardse leven als zijn eer en zijn plicht beschouwde zou verloochenen.

Weshalve: geen arts — geest of niet — zal er toe te vinden zijn om aan een Spirit-Healing-Show zijn medewerking te verlenen. En evenmin om op zo'n show als *deus ex machina* de genezing tot stand te brengen. Men kan het nog sterker zeggen. Zouden vanuit een eventuele andere wereld de geesten van doktoren geneigd en in staat zijn om de lijdende mensheid te helpen *dan zouden zij dat beslist op een andere wijze doen!! En wel uitsluitend op een wijze die bij de ethiek van hun beroep zou passen*. Zij zouden zich alsdan op de een of andere wijze in verbinding stellen met de levende artsen, om deze in hun grotere, buiten-aardse kennis in te wijden. Gewapend met die kennis zouden de levende artsen — zonder verbreking van de noodzakelijke band van vertrouwen tussen arts en patiënt (die op de shows geheel afwezig is) en zonder dat beproefde genezingsmethoden op de rommelzolder gedeponeerd worden — hun taak kunnen vervullen.

Voor een ieder die slechts een flauwe

Gevaarlijke Kwakzalverij

In sommige plaatsen in ons land is huis aan huis een reclame van „Pax", firma H. Schuringa te Wildervank bezorgd, waarin gouden bergen worden beloofd voor de lijders aan bijna alle ziekten, van af asthma, lage bloeddruk tot reumatiek en maagzweren toe. Maar die genezing geschiedt niet door één enkel universeel middel, neen, de lijder of de vermeende lijder aan een of andere ziekte (die blijkbaar vooraf zelf de diagnose moet stellen) kan door het opgeven van een bestelnummer zelf zijn medicijn kiezen, waarvoor hij de zending onder rembours f 3,75—f 5,75 moet betalen. Als voorbeeld noem ik nierstenen, waarbij de daarbij optredende hevige pijnen binnen korte tijd zullen gaan verdwijnen als de Pax subtropische kruidenkuur wordt gevolgd, waarvoor f 5,75 moet worden betaald, voldoende voor 1 maand. Zo buitengewoon snel is deze genezing toch niet! Maar gekheid daargelaten — als iemand pijnen heeft, die doen denken aan niersteenkoliëken en misschien daarnaast ook bloed in de urine ziet verschijnen, mag hij dan met zekerheid aannemen dat hij werkelijk aan nierstenen lijdt? Als hij naar zijn huisarts ging zou deze niet zonder gedegen onderzoek deze diagnose stellen en het zou zeer goed mogelijk zijn dat een heel wat intensievere behandeling zou moeten worden ingesteld!

Hetzelfde geldt voor de maagzweer. Hoe is het mogelijk dat in deze tijd, nu toch werkelijk iedereen zijn eigen huisarts heeft, iemand op eigen houtje aanneemt dat hij een „beginnende maagzweer" zou hebben en dat hij doorvoor Pax medicamenten tegen de prijs van f 4,75 laat komen. Werkelijk, de wereld verdient bedrogen te worden en we zouden ons hierover niet druk maken als niet opnieuw hier zou moeten worden gewaarschuwd tegen een heel ander maaglijden, dat nu in het begin misschien langs operatieve weg met kans op succes zou kunnen worden behandeld. Zou de firma S. zich hierover ooit ongerust maken of is het haar inderdaad alleen maar te doen om de remboursements, die zij hoopt te innen? Ik vraag het alleen maar.

R. E. W.

notie heeft van de sfeer waarin de genezing van de patiënt tot stand kan komen moet het duidelijk zijn, dat reeds de wijze waarop de „onbekende helpers" helpen de aanwijzing bevat dat het daarbij in wezen een helpen van de wal in de sloot betreft.

VAN NIJNATTEN

VERVOLG
RECHTZAKEN.

Uit de Goudse Courant

Magnetiseur kreeg in hoger beroep geldboete

De strafkamer van de Rotterdamse rechtbank heeft hedenmorgen uitspraak gedaan in de appèlzaak tegen de 52-jarige psychologische adviseur T. F. uit Berkenwoude, die door de Goudse kantonrechter wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst was veroordeeld tot 7 maal 4 dagen principale hechtenis. Verdachte werd veroordeeld tot 7 boeten, elk van f 50.— subs, voor iedere boete 10 dagen hechtenis.

Uit Algem. Handelsblad, 31-3-'54

Tegen Cromvoirtse boertje f 1800.— boete geëist

Tegen een wonderdokter uit het Brabantse dorp Cromvoirt nabij Vught eiste de officier van Justitie bij de Rechtbank te Den Bosch gisteren een boete van zes maal f 300.— voor een zestal geconstateerde overtredingen inzake het ongeoorloofd uitoefenen der geneeskunde. Reeds eerder is het Cromvoirtse boertje, zoals hij in zijn streek genoemd wordt, door de kantonrechter veroordeeld tot een boet van f 120.—.

De wonderdokter was in beroep gekomen van dit vonnis, omdat hij naar zijn mening niet strafbaar geacht kan worden. Zijn argument voor de rechtbank was, dat hij zijn patiënten slechts bekruidt en daarbij een gebed zegt.

Naar zijn mening kan hier van medische handelingen niet worden gesproken. Hij vraagt niet om een vergoeding, maar slaat een betaling ook niet af.

De raadsman, Mr F. Verberk te Amstredam, achtte het ten laste gelegde niet bewezen en vroeg primair vrij-spraak, subsidair een symbolische boete en een rapport van een deskundige over de begaafdheden van zijn cliënt.

De rechtbank zal over veertien dagen uitspraak doen.

Uit Alg. Handelsblad, 8-4-'54

TANDECHNICI BEBOET

Overeenkomstig de eis heeft de kantonrechter te Venlo twee tandtechnici uit Venlo wegens het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde tot resp. vijfmaal f 300.— en tweemaal f 150.— boete veroordeeld.

De eerste had er een volledige tandarts-installatie op na gehouden, tanden getrokken, injecties gegeven en boringen verricht. De ander had daarbij assistentie verleend.

1) Voor het wetenschappelijke standpunt met betrekking tot „dierlijk magnetisme" en „aardstralen" zie dit blad van Februari en December 1951, November 1952 en Maart 1953.

2) Zie voor een interessante verhandeling: Stapledon, Philosophy and living (Pelican Books).

DE VACUPAN VERENIGING

De **Westerpost** is een weekblad dat blijkbaar in Rotterdam-West gratis wordt verspreid. Het geeft allerlei berichten van belang voor de inwoners van dat stadsdeel, wat verenigingsnieuws, en daarnaast een zeer groot aantal advertenties. Over deze laatste wil ik het hebben: het blad wordt ont sierd door een grote reclame van de **Vacupan-vereniging**, die de lezers met het oog op het naderend Paasfeest opwekte, toch vooral hun mond te laten behandelen. Ik weet me nog goed te herinneren hoe in mijn jongenstijd in Noord-Holland bijna iedereen met Pasen een nieuw pak of een nieuwe japon kocht, maar dat deze feestdagen ook een bijzonder goede gelegenheid vormden om zich een nieuw gebit te laten aansmeren, was me niet bekend. Maar waarom ook niet; alles op z'n Paasbest en dan de mond in een deplorabele toestand, dat klopt toch niet. Eerst even de opmerking: is het niet een schandaal, dat de gemiddelde Nederlander tussen 30 en 40 jaar zich een kunstgebit moet aanschaffen? Laten we van harte hopen dat de nu toch wel haast overal ingevoerde schooltandverzorging hieraan een einde kan maken!

Dus 'n nieuw gebit en dan raadt men een — super nylon-gebit aan of 'n vacupan-gebit, dat muurvast in de mond zal zitten. Ik heb er vrede mee, maar tegen wat er verder nog in die advertentie staat heb ik gegronde bezwaren. Ik dacht dat het laten trekken van gebitsdelen onder vacupan-narcose (zonder voorafgaand onderzoek en zonder medewerking van de huisarts toch niet meer voor zou komen; de gevaren van een evipan (of vacupan) narcose aan de lopende band bij iedereen, die zich

daarvoor aanmeldt zijn niet zo gering en daartegen wil ik graag nogmaals met grote nadruk waarschuwen.

Maar er is nog iets dat me met schrik vervulde: als men 's morgens zijn defect gebit laat trekken kan men 's avonds al met een nieuw stel tanden en kiezen naar huis gaan! Laat men goed begrijpen dat het trekken van meerdere elementen altijd een hele ingreep is, dat daarvan altijd een bloedende, pijnlijke kaak overblijft, waarin maar al te vaak nog resten van meestal ontstoken slijmvliezen overblijven. Op dat pijnlijke geval wordt dan een kunstgebit aangebracht en ik geef U de verzekering dat alleen de aanwezigheid van zulk een gebit buitengewoon onaangenaam zal zijn, laat staan dat daarmee gekauwd kan worden — het spreken er mee zal al uitermate pijnlijk zijn. Maar er is meer — als men naar zijn tandarts gaat voor een nieuw gebit, dan zal deze zeker enige tijd voorbij laten gaan alvorens hij een voorlopig kunstgebit geeft, dat later door een nieuw, blijvend gebit zal moeten worden vervangen. Wat toch is het geval? Als alle elementen uit een kaak verwijderd zijn, verandert deze van vorm, hij wordt kleiner, de randen worden minder scherp en een gebit dat direct na het trekken goed paste, ram-melt al heel gauw in de mond. Het is om al deze redenen dat ik met grote klem meen te mogen, neen te moeten waarschuwen tegen een behandeling als in bedoelde advertentie wordt aanbevolen.

Afgezien van de geldelijke schade die men zal lijden doordat het pas ontvangen gebit al heel gauw waardeloos zal zijn loopt men gevaren, waarvan de ernst niet kan worden overzien!

R. E. W.

VERMOEIDHEID

Uit de reclames, die bijna dagelijks in mijn bus worden gedeponerd en die te vergelijken zijn met een nooit ophoudende stroom blijkt onder meer, dat er bij veel mensen de behoefte bestaat om slaperigheid of moeheid te verdrijven. Vroeger zocht men dan zijn heil in de alom bekende **tonica**, middelen waarin de Coffeine-bevattende Colanoot een voorname rol speelt. De laatste tijd schijnt het alsof de vanouds bekende tonica een beetje op de achtergrond zijn geraakt en aan drastischer preparaten sterke behoefte bestaat, waarin verbindingen zijn verwerkt, die verwant zijn aan het Ephedrine en Adrenaline, de zogenaamde wek-aminen.

Het is aan ons om ernstig te waarschuwen tegen het gebruik van opwekkende en slaapverdrivende middelen, die wek-aminen bevatten. Het slikken van deze, de moeheid „opheffende” pharmaca is te vergelijken met het zweepslagen toedienen aan een vermoeid paard, dat dan, ondanks zijn moeheid, weer werk kan verrichten. Wordt vermoeidheid gecamoufleerd en de arbeid voortgezet dan is dikwijls gevaarlijke uitputting het gevolg ervan.

Tegen het gebruik van preparaten, die lichamelijke of geestelijke vermoeidheid tijdelijk „uit de weg ruimen” en de gebruiker in de waan brengen, dat zijn klachten verdwijnen, kan niet ernstig genoeg worden gewaarschuwd.

Hier ligt een taak voor de Overheid weggelegd: de zogenaamde wek-aminen te plaatsen op de lijst van middelen, die vallen onder de bepalingen der Opiumwet.

Mundus vult decipi!

Op die morgen had ik tijd om eens langs de tenten en kraampjes op de „Voddenmarkt”, waar alle mogelijke artikelen, behalve vodden, te koop zijn, te slenteren. En ik amuseer me met de wijze waarop de meestal wel bespraakte standhouders hun koopwaren aan de man trachten te brengen.

Langer dan ik eigenlijk van plan was, interesseerde ik me voor een tent, waar enige tientallen geëtiketteerde flessen en flesjes zijn geëtaleerd; allen blijkbaar bestemd voor de lijdende mensheid. Ik behoef niet lang te wachten op de eerste klant; een bejaard boerenmanneke. Hij begint een gesprek met de standhouder, dat ik niet precies kan volgen. Wel versta ik, na enige woordenwisseling, het vaststellen van een diagnose. „U hebt een asthmatische bronchitis”. En dat zonder onderzoek, op een afstand van meer dan een meter. Een paar flessen worden vertoond en door de patiënt extra nauwkeurig bestudeerd. Ja, dan zal hij dit drankje maar eens proberen. De prijs is erg billijk, de hele fles (300 cc) kost maar f 12,50! Dit verstond ik niet alleen duidelijk, maar ik zag dat dit bedrag inderdaad werd betaald.

Inmiddels had ik mij opgesteld om het boertje op te vangen en hem aan een gemoedelijk interview te onderwerpen. Wat ik gezien en gehoord had klopte; hij had vuuf riksdalders voor die drank betaald.

Op mijn vraag of hij in behandeling was geweest bij zijn huisdokter, was het antwoord: „nee man, ik wil het eerst zo maar eens proberen; 't schijnt nog al een geleerde kerel te zijn.

Inmiddels heeft klant no. 2 al even staan wachten; een dame met een kind in een wandelwagentje. Ook dit gesprek kan ik niet geheel volgen; ik hoor niet welke diagnose wordt gesteld. Maar 't is ook niet voor haar zelf, ze komt voor een vriendin.

De „weldoener” vertoont twee flessen, een van 500 en een van 300 cc inhoud. De kleur is precies gelijk aan die van het middel tegen asthmatische bronchitis.

„Mevrouw, U kunt beter de grote dan de kleinere fles nemen; de kleine kost naar verhouding duurder dan de grote, respectievelijk f 14 en f 20.”

Mevrouw neemt om het voordeel voor haar vriendin de grote.

Ik had tot mijn spijt geen tijd meer om volgende klanten af te wachten. Wel zag ik enige tijd later, toen ik de tent weer passeerde, dat de „weldoener” meer dan één patiënt op bezoek had. Wie weet hoeveel dranken hij op die morgen heeft verkocht.

En dat zien we gebeuren in 1953!!

v. d. B.

Magnetiseur uit Berkenwoude stond in hoger beroep terecht

Officier van Justitie met politiedokter bij behandelde personen op bezoek

Gunstige verklaringen van getuigen

Tien getuigen werden gistermiddag voor de rechtbank te Rotterdam gehoord in de zaak tegen de 52-jarige psychologisch adviseur T. F. uit Berkenwoude, die in hoger beroep was gekomen van een vonnis van de Goudse kantonrechter, die hem wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst had veroordeeld tot zevenmaal vier dagen hechtenis naar aanleiding van de behandeling van zeven personen te en rondom Capelle a.d. IJssel. „Ik heb de indruk,” aldus zei de Officier van Justitie, dr M. S. van Oosten, in zijn requisitoir, „dat we hier niet te doen hebben met een kwakzalver. Het is struisvogelpolitiek niet te erkennen, dat genezingen kunnen geschieden door paranormale krachten,” waarover verdachte schijnt te beschikken. Echter, de wet staat niet toe, dat hij de geneeskunst uitoefent en daarom vraag ik bevestiging van het vonnis van de kantonrechter te Gouda.

Gunstige verklaringen van getuigen

Verdachte gaf toe, dat hij te Capelle a.d. IJssel verschillende personen heeft behandeld. Hij deed dit door strijkende bewegingen te maken over de lichaamsdelen, waarover zij klachten hadden. Tien getuigen, vijf à charge en vijf à décharge, bevestigden verdachtes woorden en voegden er aan toe, dat zij menen hun gehele of gedeeltelijke genezing aan de behandeling te danken te hebben.

Van de getuigen à charge zeide mevr. E. W. B.-V. uit Rotterdam, dat verdachte bij haar thuis was geweest om haar te behandelen voor pijn in de buik. Vijf of zes maal is de behandeling geschied. Zij heeft geen last meer van pijn.

De 68-jarige mevr. S.-v. B. uit Vlissingen was behandeld toen zij enige tijd logeerde bij een nicht te Kralingsche-Veer. Driemaal heeft zij de strijkende bewegingen ondergaan tegen reumatiek. Toen keerde zij naar huis terug en alleen omdat de reis te ver is, is zij niet met de behandeling doorgegaan. Ze had er werkelijk baat bij gevonden, zeide zij.

Mevr. P. v. S.-S. uit Capelle a. d. IJssel, 48 jaar oud, is sinds 1951 onder behandeling van de Berkenwoudse magnetiseur. Eenmaal per week wordt zij geholpen tegen een gezwel in de buik en een bloedziekte. Verdachte komt aan huis en rekent f 2 per keer, zeide zij.

Eenmaal heeft hij mijn keel bestreken, zeide de 49-jarige mevr. H. H. S.-S. uit Capelle a. d. IJssel, en toen was ik van mijn struma af. Ik ben beter gebleven.

Suikerziekte is de kwaal van de 24-jarige mej. M. v. G. uit Capelle a. d. IJssel. Het is nog niet helemaal over,

maar dat komt doordat de behandeling — ook bestaande uit strijkende bewegingen — moest worden onderbroken omdat ik voor een knie-operatie in een ziekenhuis moest worden opgenomen, verklaarde zij.

Er was nog een zesde getuige à charge gedagvaard, maar de betrokkene is onlangs overleden.

„Ik kan weer lopen”

Mevr. D. de B.-R., 45 jaar oud, uit Alblisserdam, behoorde tot de getuigen à décharge. Drie jaar heb ik verlamd op bed gelegen, zeide zij. De doktoren hadden mij opgegeven. Ten slotte stond de huisarts toe, dat naar andere middelen zou worden omgezien. Toen is verdachte gekomen en heeft mij behandeld. Het resultaat ziet u, zeide mevrouw de Bruin, ik sta voor u en kan weer lopen en werken. Ik kom nu ook geregeld nog bij de dokter.

De 66-jarige heer H. M. uit Rotterdam had van anderen over de resultaten van de magnetiseur gehoord. Hij had een maagzweer en zijn zenuwgestel was in de war. Hij is er nog niet helemaal van af, maar gelooft, dat hij vooruit gaat. De 60-jarige mevr. S. uit Capelle a. d. IJssel had zenuwpijnen en bloedarmoede. Ook kon zijn niet eten.

Nu kan ik het werk in mijn gezin weer zelf doen, zeide zij.

De 40-jarige L. P. uit Rotterdam zeide, dat verdachte hem in drie à vier weken heeft afgeholpen van zenuwrheumatiek. Het honorarium had f 2,50 bedragen.

Ten slotte werd gehoord de 53-jarige heer H. v. d. P. uit Capelle a. d. IJssel, die zeide dat zijn vrouw „reuze baat” had gevonden en helemaal weer op de been was na lange tijd van reumatiek. — „U hebt een brief aan de Koningin gestuurd om haar te vragen te proberen, dat verdachte wordt vrijgesproken”, vroeg de officier.

— „Dat is zo”, antwoordde getuige.

— „Ik heb die brief hier”, aldus de officier, „U moet Uw handtekening er nog onder zetten”.

Op enkele vragen deelde verdachte mede, dat hij lid is van de Nederlandse werkgroep voor praktische uitvoering van paranormale begaafdheid. Op zestien of zeventienjarige leeftijd werd hij zich van zijn magnetische krachten bewust. Zijn moeder en broer waren helderzienden.

Martelaar van eigen zaak

In zijn requisitoir zeide dr Van Oosten, dat in het parlement zal moeten

worden gesproken over een oplossing van het probleem van de paranormaal begaafden. Nu bestaat de wet nog op de uitoefening van de geneeskunst, die nodig is, omdat er een grote groep gewetenloze kwakzalvers is. Het is voor ons moeilijk na te gaan, welk vlees we in de kuip hebben. Samen met de politiedokter heb ik, zeide spreker, vele patiënten van verdachte in het arrondissement bezocht en waar ons dat nodig leek ook gesproken met de huisarts. Ik heb de indruk gekregen, dat verdachte niet tot de groep van kwakzalvers behoort. Uit de getuigenverklaring blijkt ook, dat er resultaten zijn bereikt. Of dit komt door de behandeling door verdachte of door andere oorzaken, is niet bekend, maar er is natuurlijk een zekere samenhang. Bovendien blijkt, dat de patiënten niet worden afgezet.

We moeten echter de wet volgen. Verdachte zal met zijn werk doorgaan. Het zal er op neerkomen, dat hij steeds weer veroordeeld zal worden. Hij is een martelaar van eigen zaak. Staan we hem toe de geneeskunst uit te oefenen, dan bestaat de kans, dat alle mogelijke elementen, die we niet kunnen controleren, hun practijken gaan uitoefenen. Daarom vraag ik het vonnis van de Goudse kantonrechter te bevestigen; zeven maal vier dagen hechtenis.

Wet voldoet niet meer

De verdediger, mr W. Beerink uit Dordrecht, zeide, dat het er niet om gaat te pleiten voor vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging. Wel om de strafmaat zo laag mogelijk te stellen. We moeten erkennen, zeide pleiter, dat de wetenschap niet stil staat. Vroeger werden o.a. slakken als geneesmiddel gebruikt. We lachen er om, maar er moet toch een kern van waarheid in zitten. Op medisch terrein worden steeds nieuwe wegen gevonden. Er is nu ook de paranormale begaafdheid. Deze verdachte is het niet te doen om winstbejag. Er kan om hem gelachen worden, maar dan van blijdschap, omdat hij de begaafdheid heeft de mensen te helpen. Artsen tonen een terughoudendheid om met verdachte in contact te treden. Er is echter een kentering op dit gebied gaande. Dit geeft voedsel aan de Nederlandse werkgroep om erkenning te krijgen voor haar leden. Deze groep heeft over verdachte honderd rapporten samengesteld over de — alle gunstige — resultaten. Het is hoog nodig dat de wet op de helling komt, omdat ze niet meer voldoet aan wat is gaan leven. Een straf moet volgen, maar ik vertrouw er op, dat deze in overeenstemming zal zijn met de ernst van de feiten en in overeenstemming met de resultaten, besloot uitspraak doen. 1)

De rechtbank zal over veertien dagen uitspraak doen.

*) Zie pag. 2, 3e kolom.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Fred. Hendriklaan 40, Naarden; *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. R Emmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht; A. Verschuur, *Arts* te Amsterdam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch
en aanverwant gebied!

Uit de „Haagse Post“ van 22-5-'54

Wetenschap sloeg wichelroedelopers „knock out“

Het einde van het aardstralensprookje

De verhouding tussen de officiële wetenschap en de Nederlandse wichelroedelopers is nooit opvallend hartelijk geweest, maar tot openlijke oorlogsgedane was het nog niet gekomen. Dat is dan nu gebeurd; na jarenlange voorbereiding heeft de Koninklijke Akademie van Wetenschappen de lont in het kruit gestoken. Nog davert de klap in onze oren; het minste wat men van het resultaat kan zeggen, is dat er, althans voor het ogenblik, een „technische knock out“ schijnt te zijn teweeggebracht.

In gedachten ziet men de splinters van tienduizenden waardeloze, maar niettemin peperdure „aardstralenkastjes“ neerregenen op het slagveld; de mooie, glimmende, met prullaria gevulde kastjes, die men beslist niet mag openmaken en waarvoor menigeen zijn laatste spaarduiten neertelt. Toverdozen van de twintigste eeuw, die leeuwen, varkens en mensen moeten beschermen tegen de verschrikkingen van „aardstralen“.

Want volgens de ongeluksprofeten, die stad en land afreizen, zouden „aardstralen“ gewrichtsrheumathiek, tuberculose en kanker verwekken: zij zouden verantwoordelijk zijn voor raadselachtige hoofdpijnen en slapeloosheid bij de mens, voor onrust en ziekten bij het vee, voor groeistoornissen bij boom en struikgewas. Men zou de „gevaarlijke banen“ met de wichelroede kunnen aantonen. De nabestaanden van menig

overledene werd achteraf (uiteraard niet door de medicus) de opwekkende troost geschonken, dat „het bed jarenlang boven een kwaadaardige baan“ had gestaan. Waarom had men verzuimd het onfeilbare middel tegen deze ellende te baat te nemen: een anti-aardstralenkastje, van glanzend bakeliet of bruin gepolitoerd hout, in grootte variërend van een kleine radio tot een koffergramfoon. Ze zijn van Duitse of Nederlandse oorsprong, maar hebben een gemeenschappelijk kenmerk: hun hoge prijs (tussen de 35 en 400 gulden).

De paniekzaaijer, waarmee de verkoop van die kastjes veelal gepaard schijnt te gaan, is ook door de regering „met bezorgdheid gadeslagen“ en toen bleek dat de Koninklijke Akademie van Wetenschappen — zij 't uit andere motieven — een onderzoek naar wichelroede en „aardstralen“ wenste in te stellen, gaf Den Haag het geld voor die nuttige arbeid. Aldus kwam de „Commissie tot Onderzoek van het Wichelroede- en Aardstralensprobleem“ tot stand.

Het zou een euphemisme zijn, te beweren dat het thans aan de openbaarheid prijsgegeven rapport van de Werkgroep Amsterdam van deze commissie (een boekje van 85 pagina's) alleen maar „negatief“ is uitgevallen. Wanneer men 't rapport zonder reserve aanvaardt als de hoogste wijsheid, is het rondweg vernietigend; een wetenschappelijk veto, in sobere bewoordingen op-

OFFICIËEL**NIEUWE LEDEN**

Mevr. A. C. Jens, verloskundige te Amsterdam-Z.;
Zr. C. H. P. Wiersma-Schreff te Amsterdam;
Dr G. Kluin, apotheker te Zwolle;
Ziekenzorg te Delden;
B. Wartena, arts, Gen. Insp. Volksgez. te Leeuwarden;
H. J. M. v. d. Biggelaar, apotheker te Almelo.

Leden en abonné's worden verzocht contributie en abonnementsgeld vóór 15 September te voldoen, bij voorkeur door overschrijving per postgiro of gemeente-giro.

Het postgiro-nummer der Vereniging is 32237 te Amsterdam, dat van de Gem.-giro K 1672.

Na 15 September zal over het bedrag, verhoogd met incassokosten, worden beschikt.

De penningmeester
L. BREST.

Met ingang van 13 Augustus is het adres van de Secretaresse geworden: Naarden, Prins Fred. Hendriklaan 40.

Wegens omstandigheden is het Juni-nummer 1954 niet verschenen.

gesteld, maar met conclusies, die niet voor tweërlei uitleg vatbaar zijn, al is de formulering dan ook voorzichtig en zorgvuldig overwogen. Maar zo er over de opvattingen der commissie nog twijfel mocht bestaan, dan is het wel op-

geheven door de persoonlijke mondelinge commentaar van de geleerden, die het rapport opstelden.

Het belang van de materie in kwestie werd nog eens onderstreept door de ongebruikelijke en nogal spectaculaire wijze van bekendheid in de vorm van een persconferentie in de groen met gouden vergaderzaal in Amsterdams statige Trippenhuys — het hoofdkwartier van de Akademie. De Werkgroep Wageningen zal later met haar rapport voor de dag komen — maar dat rapport zal voor de aardstraal-fanatici stellig niet een laatste strohalm zijn; dat kan men er thans reeds van zeggen en onze verantwoordelijke mensen in landbouw en veeteelt zullen er goed aan doen dit in hun oren te knopen.

Waardeloos

Het was eigenlijk weinig schokkend, dat de „anti-aardstralenkastjes”, waarvan de onderdelen op het groene laken van hand tot hand gingen en daarbij enige hilariteit uitlokten, door een voortreffelijk geleerde als professor dr J. Clay, voorzitter van de commissie, als „volstrek waardeloos en onnozel” werden gekenschetst. Iedereen die ook maar een grein benul heeft van elektrische schakelingen, voelt onmiddellijk dat hij bij de neus genomen wordt wanneer men hem in alle ernst een toestelletje voorhoudt, waarin zich een schakelaar bevindt welks beide polen met een draadje aan elkaar zijn verbonden en waarbij het dus volkomen onverschillig is in welke stand die schakelaar staat. Dit was b.v. het geval met het Duitse „Phylax” kastje. Dit kan niet anders zijn dan apert boerenbedrog, zelfs al staat er op de buitenkant van zo'n kastje ook nog zulke fraaie bliksemstralen afgebeeld, om niet te spreken van gewichtige verzekeringen dat de inhoud „gecontroleerd” is (door wie en op wat?) en dat er „octrooi op is aangevraagd”.

Men kan zich niet voorstellen aan welke vreemde natuurwetten een electrisch circuit met kortgesloten polen en (gekleurde) plaatjes metaal zou moeten gehoorzamen en nog minder op welke theorie die kastjes zouden berusten. „Intuïtie” zeggen de fabrikanten. „Wij voelen bij intuïtie wat wij in de kastjes moeten doen en hoe de draadjes moeten worden verbonden”. Nu zal geen man van wetenschap het bestaan van intuïtie loochenen — maar niemand kan hem kwalijk nemen dat hij in dit geval nog slechts één ding kan doen: de schouders ophalen. Zelfs wanneer de intuïtie schuil gaat onder een quasi-wetenschappelijke benaming als „potentiaal-verschillen nivellerend”.

* * *

Opzienbarend dan de ontmaskering van de kastjeshumbug is echter het feit, dat de commissie uitdrukkelijk te

kennen geeft geen enkele waarde te hechten aan de door velen aangenomen bruikbaarheid van de wichelroede als opsporingsmiddel van verborgen metalen, wateraders enz., die zich door „aardstralen” zouden manifesteren. Velen geloven te goeder trouw in de vermogens, welke in deze „duistere zaken”, zowel aan de wichelroede als aan de mensen die er mee werken, worden toegeschreven. Maar ook te hunnen aanzien is de commissie beslist afwijzend. Uitdrukkelijk stelt zij vast: „...dat de wichelroede in een enkel der onderzochte gevallen haar deugdelijkheid als opsporingsapparaat van hetzij bekende, hetzij onbekende verschijnselen heeft kunnen bewijzen”.

Deze constatering geschiedt van de zijde der commissie zonder enig leedvermaak. Zij betekent, zoals professor Clay het uitdrukte, „een ernstige teleurstelling voor de leden der commissie”, omdat het uit wetenschappelijk oogpunt een ontdekking van eminent belang zou zijn geweest wanneer inderdaad „een tot nog toe onbekend verband tussen de fysieke werkelijkheid en physiologische processen” bekend had kunnen worden.

Paranormaal

De Akademie is er dan ook geenszins op uit geweest de wichelroedelopers „af te kraken”. Integendeel: al verraadt het rapport een zekere geïrriteerdheid, in de mondelinge toelichting heeft de commissie er geen twijfel over laten bestaan dat het gros van de onderzochte wichelroedelopers naar haar mening te goeder trouw was en oprecht geloofde in de bijzondere vermogens van de wichelroede en in hun eigen bekwaamheden.

De commissie uit zich niet over de mogelijkheid, dat er wichelroedelopers zijn, die langs paranormale weg aanwijzingen ontvangen; er is aanvankelijk wel contact gezocht met parapsychologen, maar deze trokken zich terug toen men niet over de te volgen methode eens kon worden. De commissie stelde zich n.l. op het standpunt dat men eerst over de oorsprong van een verschijnsel kan gaan praten, wanneer het bestaan van dat verschijnsel onomstotelijk, dat wil in dat geval zeggen: natuurkundig aantoonbaar is, is vastgesteld. Iedere andere methode van onderzoek is voor de physicus onaanvaardbaar.

Dat geldt ook voor de „aardstralen” op zichzelf. „Wij staan nog altijd in een wereld vol raadselen” aldus professor Clay, „en de commissie is dan ook met enthousiasme aan haar taak begonnen”. Maar van de „aardstralen”, waarover vele wichelroedelopers de mond vol hebben en die de wichelroede zouden doen uitslaan, kon zelfs het „naakte bestaan” op geen enkele wijze worden geconstateerd. „Toon ons uw aardstralen, dan zullen wij ze onderzoeken en proberen uit te vinden wat er achter schuilt” — aldus de geleerden. Maar

hun stem was als die eens roepende in de woestijn: er kwam geen antwoord. „Wij bevonden ons” — aldus professor Clay — „in de weinig benijdenswaardige positie van iemand, die een onbekende zwarte kat moet zoeken in een stikdonker vertrek. Dat is al geen eenvoudige opgave, maar wat te doen wanneer die zwarte kat er helemaal niet is?”

Ja — dan kan een lichaam als de Akademie, dat statutair mede tot taak heeft te zijn „een raadgevend lichaam voor de Regering op het gebied der wetenschap” niet meer doen dan constateren: mijne heren, U wordt bedankt, uw beschrijving van de zwarte kat was interessant, maar helaas bestaat zij niet en dus is alles wat gij verder over dit dier brengt nul en van gener waarde.

De „zwarte kat” bleek niet aanwezig, toen men met een goed dozijn wichelroedelopers van naam en faam uitgebreide proeven nam in de 30 meter lange gang van het microbiologisch laboratorium van de Amsterdamse Universiteit, waarin men een lang touw had aangebracht en waarin de afstand nauwkeurig was aangegeven.

De lopers deden hun werk met en zonder blinddoek en zelfs liet men een electrisch verlichte, geheel gesloten cabine op rubber banden door de gang rijden, zodat de inzittende geen vaag denkbeeld had van de plaats, waar hij zich bevond.

Alle gevonden uitslagen werden in kaart gebracht. Resultaat: als de zwarte kat al in de gang aanwezig was, dan had zij rare sprongen gemaakt — want de kaart toont heftige uitslagen op tientallen willekeurige punten; men kan er geen touw aan vastknopen en wanneer men dat wel zou doen, zou men moeten aannemen dat men daar in die Amsterdamse gang een unieke concentratie van aardstralen had ontdekt, die trouwens, volgens sommige der proefpersonen, de barsten in de vloer zouden hebben doen ontstaan. Een der lopers beëindigde zijn séance in de gang met de bezwering: „in de naam van Jezus Christus, aardstralen verdwijnen!” — een uitroep, die niet geschikt was, het oordeel van de commissie te wijzigen.

De mummies

Maar wat nu met die merkwaardige grafkelder in het Friese dorpje Wieverd, waar de ietwat lugubere mummificering van de lijken zou moeten worden toegeschreven aan een „concentratie van aardstralen” die nergens in Nederland zo hoog zou zijn? Ook met dit, door meer dan een roedeloper gekoesterde mysterie, wist de commissie wel raad; men sleepte er een heel instrumentarium heen en legde er op alle mogelijke plaatsen dode muizen en stukken vlees neer, die soms zo gingen stinken dat de koster ze moest verwijderen.

Een oude geschiedenis die weer nieuw blijkt te worden

Jaren geleden werd ook in ons Maandblad ernstig gewaarschuwd tegen de zogenaamde „augendiagnostik“, die volgens verschillende aanhangers ons in staat stelde door het nauwkeurig bezien van de iris allerlei ziekten van ons lichaam op het spoor te komen. Ik meende, dat deze ergerlijke kwakzalverij nu wel voor goed tot het verleden behoorde, tot ik opgeschrikt werd door een artikel in het tijdschrift „Panorama“ van 3 April, waarin een artikel is opgenomen: „In Uw ogen staat het geschreven.“ Volgens de schrijver zijn de natuurgeneeskundigen reeds drieduizend jaar ervan overtuigd dat men de ziekte waaraan iemand lijdt, in zijn ogen kan lezen. Het regenboogvlies van het menselijk oog, de iris, hebben zij precies als de wijzerplaat van een klok in twaalf sectoren verdeeld; elk dezer sectoren correspondeert met een bepaald deel van het lichaam en uit de vlekken in een bepaalde sector kan men opmaken aan welke ziekte de patiënt lijdt. De linkerhelft van het lichaam wordt volgens de „iriskijkers“ in het rechteroog, de rechterhelft in het linkeroog geprojecteerd, terwijl organen in het midden van het lichaam gelegen op beide ogen geprojecteerd kunnen worden.

Het merkwaardige van het bedoelde artikel is dat er bepaalde schijn van waarheid aan deze onderzoekmethode wordt gegeven doordat uitdrukkelijk wordt aangegeven dat niet steeds absoluut bindende resultaten worden bereikt; dat stemt altijd tot vertrouwen, deze manier van doen zal dan toch wel betrouwbaar zijn! En daarnaast worden ziektegevallen aangehaald, waarvan het reeds zeer lang bekend is, dat zij bepaalde veranderingen in de iris of het netvlies kunnen veroorzaken. Iedere arts weet vanzelfsprekend dat heel vaak bij tuberculosepatiënten iristubercels of bij nierlijders veranderingen in het netvlies kunnen worden aange-toond. Maar dat is heel wat anders dan dat een geneeskundige (wat mogen wij dankbaar zijn dat wij in ons land zulke officieel toegelaten „deskundigen“ nog niet kennen!) alleen door het bekijken van de vergrote iris tot een diagnose zou kunnen komen en op deze manier

tot een behandeling zou kunnen adviseren.

Dit is zeer ernstige kwakzalverij en het is bijna niet te begrijpen dat een blad als „Panorama“ dergelijke artikelen wil opnemen zonder zich eerst behoorlijk ervan te overtuigen dat hier geen voetangels en klemmen liggen.

Wat er tegen te doen? Ik vroeg aan een oogarts of hij zich ook gedrongen voelde er iets tegen te schrijven, maar kreeg ten antwoord: „gegen die Dummheit kämpfen sogar die Götter vergebens“ en misschien nog meer tegen misdadige geldduivels, die het mysterieuse, dat altijd indruk maakt, uitbuiten. De wereld wil bedrogen zijn, dat zij dan bedrogen worde.

Met dit een beetje defaitistisch standpunt kunnen wij ons toch niet verenigen; wij weten heel goed tegen welke sterke krachten wij het moeten opnemen; wij begrijpen dat ook in dit geval tal van lezers zullen denken dat er toch wel iets in zal zitten als men eerlijk toegeeft dat niet in alle gevallen volstrekte zekerheid kan worden gegeven. En toch moeten we met alle kracht waarschuwen tegen deze wijze van kwakzalverij; in wetenschappelijke kringen wordt aan iriskijken alle waarde ontzegt, maar welke grote gevaren kunnen niet dreigen als iemand zijn heil bij deze mensen zoekt? Een beginnend kanker-geval zal niet worden herkend, een lichte tuberculose komt niet behoorlijk onder behandeling om van andere ziekten maar niet te spreken.

Zij die menen uit een onderzoek van de iris ziekten te kunnen diagnosticeren zijn of goedwillende, goedgegelovige mensen, die gevaar opleveren omdat zij hun medemensen van een tijdige raadpleging van een bevoegde, dus een arts, terug houden, of zij weten dat al hun gepraat bedrog is en dan zijn zij gewetenloze kwakzalvers, die met alle macht moeten worden bestreden. En het ware te wensen dat de pers een beetje kieskeuriger zou zijn en in voorkomende gevallen het advies van deskundigen inriep, alvorens artikelen, die verwarring en gevaar kunnen veroorzaken, op te nemen.

R. E. W.

op het terrein van magnetische velden en radioactiviteit, met als experimentercentrum het K.N.M.I. in De Bilt) waren niet talrijker dan wat op grond van de wetten van het toeval mocht worden verwacht.

In het algemeen kregen de onderzoekers sterk het gevoel, dat de wetenschappelijke ongeschooldheid van vrijwel alle wichelroedelopers hun voortdurend parten speelt en hen verleidt tot conclusies, die kant noch wal raken. „Goedwillende fanatici, die streng vasthouden aan een bepaald ritueel“ aldus luidde de persoonlijke kenschetsing door een der commissieleden.

Het spectaculaire uitslaan van een wichelroede wordt veroorzaakt door de spierkracht van de man, die er mee werkt en die veel kracht moet gebruiken om de zware stalen veer te spannen. Dat maakt het evenwicht zo labiel, dat een heel geringe oorzaak voldoende is om de roede met kracht te doen uitslaan. Een uitwendige kracht komt er niet aan te pas — „anders zou het wereldenergieprobleem zijn opgelost“, merkte een der commissieleden snedig op. Volgens de commissie kan de wichelroede hoogstens een indicator van gebeurtenissen in de loper zijn.

Dit standpunt komt hierop neer, dat, als men aanneemt dat de wichelroedeloper niet langs natuurlijke, doch langs occulte weg zijn aanwijzingen krijgt, de wichelroede er niets mee te maken heeft en dat hij die aanwijzingen ook zou kunnen geven op afstand of boven een landkaart.

Wat moet men nu uit dit alles concluderen? „In de laatste halve eeuw zijn er zulke fantastische ontdekkingen gedaan op het gebied van de straling“ aldus professor Clay, „dat het zelfs voor de wetenschap heel moeilijk is, uiteen te houden wat hout snijdt en wat niet“. Tot zover professor Clay. Hij en zijn commissieleden hebben er evenwel na dit rapport geen twijfel over laten bestaan wat naar hun mening **geen** hout snijdt. De duimen van de commissie wijzen resoluut omlaag: „De wichelroede? Een hardnekkig volksgeloof. Aardstralen? Een geestelijke besmetting“ (aldus het commissielid prof. dr M. Minnaert).

Intussen is ook de commissie niet in staat te verklaren, dat enig verschijnsel onder alle omstandigheden per se en a priori onmogelijk is. Deze noodzakelijke reserve is een „défaut“ van de „qualités“ van de wetenschap en men zal er ongetwijfeld gebruik van maken, de commissie zal zelf wel niet verwachten dat iedereen zich voetstoots bij haar conclusies neerlegt. Het gaat hier om een grensgebied van de wetenschap, waaromtrent verschil van inzicht denkbaar is.

De „uitvinder“ van deze kastjes, Freiherr von Pohl, zou eens tegen de grootste Nederlandse fabrikant van

Er werden geheimzinnige flesjes geplaatst met lichtgevende bacteriën (Photobacterium Phosphoreum) en met wetenschappelijke onaandoenlijkheid stelt de commissie vast dat één (dode) muis door de poes werd opgegeten. Men plaatste stukken milt in horizontale en verticale kachelpijpen, voortdurend controleerde men temperatuur, vochtigheid en andere gegevens, totdat

zonneklaar bleek, dat het mysterie aan bekende natuurkundige oorzaken moest worden toegeschreven: uitdrijving ten gevolge van het feit, dat de kelder door twee gaten een goede „doortochting“ heeft. Gaten, van welke bestaan ook de poes niet onkundig was.

De kerens, dat met wichelroedelopers juiste resultaten werden bereikt (waarbij het onderzoek zich ook uitstreckte

Uit de ban van de aardstralen

Maar al te lang waren zeer veel Nederlanders onder de ban van de aardstralen. Telkens hoorde men van vaak ontwikkelde mensen, dat zij hun huis en stallen op aardstralen lieten onderzoeken, ja, overheidspersonen hadden het vaak nodig geoordeeld hun bureaux door een wichelroedeloper te laten onderzoeken en vertelden met voldoening dat zij, sedert hun werkkamers door een of ander instrument tegen die gevaarlijke stralen beschermd waren, veel beter en met meer succes konden werken. En als we dan probeerden ons sceptisch oordeel daartegenover te stellen, werden we uitgelachen of met de naam van een of andere „deskundige” overtroefd. En ondanks alles konden we niet aan het bestaan van die stralen geloven en het nut van de beroemde afweerapparaten niet erkennen. Reikhalzend hebben we uitgekeken naar het resultaat van een onderzoek dat krachtens een beslissing van de Afdeling Natuurkunde van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen in ons land werd ingesteld door een Commissie tot onderzoek van het Wichelroede- en Aardstralenprobleem.

Dit verslag is nu verschenen en allereerst wil ik daaruit de conclusies aanhalen. Deze luiden als volgt:

1. dat de wichelroede in geen enkel der onderzochte gevallen haar deugdelijkheid als opsporingsapparaat van hetzij bekende, hetzij onbekende verschijnselen heeft kunnen bewijzen;
2. dat het bestaan van de zgn. aardstralen in geen enkel geval is aangetoond, of zelfs maar aannemelijk maakt;
3. dat ten overvloede het overtuigend bewijs is geleverd van de waardeloosheid der onderzochte apparaten ter „vernietiging van zgn. aardstralen of neutralisering van hun werking”;
4. dat het gewenst is dat de overheid het publiek bescherming biedt tegen de activiteit van fabrikanten van en handelaren in zgn. aardstralenapparaten, zeker voor zover deze activiteit zich beweegt op geneeskundig gebied.

Door de bovenvermelde commissie

deze apparaten (die tussen 1948 en 1951 alleen al in Nederland voor 571.000 gulden heeft omgezet) hebben gezegd: „Maak u geen illusies. Denk niet, dat de medici u geloven”.

Het heeft er wel de schijn van, alsof dat een heel juist advies is geweest.

HUGUENOT VAN DER LINDEN.

Het rapport is inmiddels in druk uitgegeven door de N.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Mij. te Amsterdam; (f 1,25).

werd een Werkgroep voor Landbouwkundig Onderzoek inzake het Wichelroede-probleem ingesteld. De conclusies van deze Werkgroep zijn dezer dagen mede gepubliceerd; zij luiden:

Op grond van de resultaten van het onderzoek raadt de Werkgroep land-, tuin- en bosbouwers aan geen rekening te houden met de nimmer aangetoonde hypothetische aardstralen en geen waarde te hechten aan

- a. wichelroede-onderzoek,
- b. gebruik van afschermapparaten,
- c. verwijdering van aardstralen uit landerijen en gebouwen.

Mij dunkt een duidelijker taal in deze kwestie had niet kunnen worden gesproken. In de verslagen van de beide commissies wordt zeer uitvoerig melding gemaakt van de verschillende genomen proeven. De resultaten, die meerdere onderzochte roedelopers achter elkaar in dezelfde omgeving meenden te bereiken klopten niet met elkaar, ja, indien een looper op verschillende tijden een zelfde object onderzocht, kwamen er vaak geheel afwijkende resultaten voor de dag. De beroemde grafkelder in Wiewerd, waar mummificeringsverschijnselen zijn opgetreden, die volgens wichelroede-lopers te danken zijn aan de grote concentratie aldaar van de zgn. aardstralen was het onderwerp van grondige nasporingen. Na een zeer uitvoerig onderzoek, waarbij rekening werd gehouden met allerlei factoren komt de commissie tot de conclusie dat het bekende mummificeringsproces uitsluitend het gevolg is van uitdroging, die plaats vindt doordat door 2 tegenover elkaar geplaatste luchtgaten een voortdurende tochtstroom gaat. Omdat hierdoor en door de heersende temperatuur de conservering geheel verklaard kan worden, kunnen de bijzondere eigenschappen van deze kelder niet als een bewijs voor het bestaan van aardstralen worden beschouwd.

De commissie onderzocht ook een paar van de bekende afschermkastjes, die volgens velen zulk een buitengewone werking zouden hebben. Haar oordeel is dat van geen dezer afweertoeistellen enige uitwerking kan worden verwacht.

Tenslotte werden uit de literatuur enkele onderzoekingen aangehaald, die steeds negatieve resultaten hadden.

De Wageningse commissie heeft tal van proeven verricht en heeft niets gevonden, dat zou kunnen wijzen op een gunstige invloed van afschermapparaten op het optreden van bezwaren bij rundvee of paarden, van enig verband tussen aardstralen en het gedrag van bijenvolken is niets gebleken, evenmin van verband tussen het optreden van plan-

tenziekten waarvan de oorzaak in de grond zetelt en de aanwijzing van de wichelroede, terwijl van enige werking van afschermtoestellen op deze plantenziekten niets te bespeuren viel.

Ik zou mijn voorbeelden nog met vele kunnen uitbreiden, het lijkt mij niet nodig. De naam van de onderzoekers en de wijze waarop zij alles hebben nagegaan, waarborgt ons, dat wij nu inderdaad kunnen zeggen, dat wij uit de ban van de aardstralen zijn gekomen. Maar als men denkt, dat hiermee nu het laatste woord is gesproken, heeft men het mis. Niet lang geleden verscheen al in een onzer dagbladen een artikel waarin de onderzoekingen van de Commissie als niet volledig en daardoor als niet bewijzend werden aangevallen.

In verband met de vierde conclusie meent de Commissie dat aan de resultaten van haar onderzoek zo ruim mogelijke bekendheid moet worden gegeven om het publiek tegen bedrog of misleiding te beschermen; een beroep wordt op de pers gedaan om zich te onthouden van het opnemen van sensationele en angstverwekkende berichten, waardoor, naar haar gebleken is, herhaaldelijk verderfelijke gevolgen ontstaan.

En ondanks dit alles zullen nog altijd heel veel inwoners van ons goede land extra lekker gaan slapen omdat zij menen te weten dat hun kamers tegen die allerverderfelijkste stralen beschermd zijn. De wereld wil bedrogen worden, maar wij kunnen niet lijdelijk toezien en aannemen, dat hiertegen niets te doen kan zijn. Laat de Overheid in dezen voorgaan en duidelijk aangeven dat zij althans van deze kwakzalverij niet gediend is en laat zij zorgen dat door ruime verspreiding van het door mij besproken onderzoek het publiek doordrongen wordt van de nonsens van deze hoe langer hoe meer ingang gevonden hebbende bedriegerij. Uit de ban van deze kwakzalverij zullen wij ons rustiger en gezonder gevoelen!

R. E. W.

★
GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

★
U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD
★

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Fred. Hendriklaan 40, Naarden; *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Remmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht; A. Verschuur, *Arts* te Amsterdam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,-, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,-, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch en aanverwant gebied!

Uit „De Ziekenfondsgids” Juli/Aug. '54

Wetsontwerp Tandheelkundige Inrichtingen

Tot bestrijding van ongewenste praktijken bij zgn. tandheelkundige inrichtingen is bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal een wetsontwerp ingediend.

Wij willen de voornaamste bepalingen uit dit wetsontwerp hier vermelden.

Tandartsen en geneeskundigen dienen er schriftelijk mededeling van te doen, dat zij praktijk gaan uitoefenen in een tandheelkundige inrichting aan de geneeskundig inspecteur van het staats-toezicht op de volksgezondheid. De inspecteur geeft hiervan een bewijs van ontvangst zonder welke het tandartsen en geneeskundigen is verboden praktijk uit te oefenen in een tandheelkundige inrichting.

Het is aan tandartsen en geneeskundigen verboden praktijk uit te oefenen in een tandheelkundige inrichting waarvoor direct of indirect, binnenslands of buitenslands, reclame wordt gemaakt, dan wel acquisitiemethoden worden toegepast een en ander door uitstallingen, prospectussen, circulaires, strooibiljetten, brochures, advertenties, radio of bioscoop, huisbezoek, belofte van voordelen, kosteloos vervoer van patiënten, diensten van acquisitiekantoren, klantenjagers of reizigers, dan wel op enige soortgelijke wijze. Het is aan tandartsen en geneeskundigen, die praktijk uitoefenen in een tandheelkundige inrichting, verboden voor het verrichten van tandtechnische werkzaamheden gebruik te maken van de diensten van niet wettelijk tot de uitoefening der tandheelkunst bevoegde personen, zonder in het bezit te zijn van de beves-

tiging van de inspecteur, dat van de diensten van deze personen zal worden gebruik gemaakt.

Tandartsen en geneeskundigen mogen geen praktijk uitoefenen in een lokaal van een tandheelkundige inrichting, indien in dit lokaal meer patiënten aanwezig zijn dan personen, die wettelijk bevoegd zijn tot uitoefening der tandheelkunst. Indien de bepalingen worden overtreden kunnen geldboeten van ten hoogste duizend gulden worden opgelegd en bij herhaling binnen twee jaar ten hoogste tienduizend gulden of hechtenis van ten hoogste een jaar. Het instrumentarium kan geheel of gedeeltelijk verbeurd verklaard worden.

In de Memorie van Toelichting lezen wij o.m., dat de wijze, waarop tandheelkundige inrichtingen te werk gaan, vaak zodanig is, dat de medische en tandheelkundige ethiek met voeten worden getreden en tevens aan de volksgezondheid schade wordt toegebracht. Bij de eigenaren van de instituten staat de bedoeling om winst te maken voorop. De wijze, waarop reclame wordt gemaakt, is dan ook gelijk aan die van elk ander bedrijf op commerciële basis.

Het streven naar winst brengt mee een eenzijdig op de voorgrond stellen van de prothetische behandeling met verwaarlozing van de conserverende behandeling van het gebit, welke laatste in de eerste plaats in het belang van de patiënt zou zijn. Verder schept het streven naar winst en naar zo groot

mogelijke „omzet” gevaar voor een te haastige afwerking.

Hoewel een algemene controle op de in behandeling genomen patiënten uiteraard niet mogelijk is, is in vele gevallen gebleken, dat de toestand van de kaken van dergelijke patiënten van dien aard was, dat plaatsing van de prothese als een kunstfout moet worden gezien, o.a. tengevolge van de aanwezigheid van wortelresten, die aanleiding gaven tot soms ernstige complicaties, en in ieder geval speciale nazorg vereisten.

Het aanprijzen van een prothese, die in het gebruik oorzaak is van onnatuurlijke weefselwoekering, welke op den duur voor de patiënt zeer nadelige gevolgen zal hebben, moet eveneens als een ongewenste praktijk worden gebrandmerkt.

EVIPAN

Een bezwaar is ook de massale toepassing van narcose als waarborg voor een pijnloze behandeling. Bij de methode van narcotiseren, in zwang bij tandheelkundige inrichtingen, speelt het Evipan een belangrijke rol. Soms wordt ook penthotal of een ander middel gebruikt. Deze narcotica zijn van onschatbare waarde, maar zij moeten op verantwoorde wijze worden toegepast. Tandheelkundige inrichtingen maken een massaal gebruik van deze middelen en maken met dit gebruik

reclame. Hierdoor zondigen zij tegen de medische en tandheekkundige ethiek, terwijl dit gebruik op een wijze als in dergelijke instituten geschiedt, bovendien lang niet ongevaarlijk moet worden geacht. De toepassing der narcose geschiedt namelijk niet volgens medische indicatie, doch op verzoek van de patiënt.

De fabrikante van Evipan achtte het merk in discrediet gebracht door een tandheekkundig instituut, dat een zgn. Evipanvereniging had opgericht, en sprak dit instituut in rechten aan. De president van de arrondissementsrechtbank, rechtsprekend in kort geding, verbood aan het instituut het gebruik van het woord Evipan als reclamemiddel. Sindsdien gebruikt men als slagwoord Vacupan en de naam Vacuumkunstgebit. Dit is de naam van een nieuwe prothese welke aanleiding kan geven tot de hierboven vermelde

onnatuurlijke weefselwoekering. Op deze laatste nieuwigheid heeft men zelfs octrooi aangevraagd.

Voorts steekt in de gevoerde reclame een flink stuk misleiding, wanneer wordt beweerd, dat op de dag van trekken een blijvend kunstgebit kan worden geplaatst. In feite gaat het hier om een noodgebit, evenals elke tandarts dit plaatst. Na zekere tijd moet dit worden gecorrigeerd.

Ten slotte zijn deze instituten broeinenesten van onbevoegde uitoefening van de tandheekkunst, daar het kleine aantal bevoegden, dat in dienst is, onmogelijk in staat kan zijn het grote aantal patiënten te verwerken.

Onze lezers zullen begrijpen — zoals wij trouwens reeds in ons vorig nummer schreven — hoezeer wij ons verheugen over dit wetsontwerp, dat,

wordt het wet (en hieraan behoeft o.i. niet getwijfeld te worden) de doodsklok luidt over deze verderfelijke instituten.

Wijlen Dr C. J. Brenkman, in leven beherend redacteur van „Sociale Geneeskunde”, heeft met zijn artikelen over „Kwakzalverij” c.a. ongetwijfeld heel veel er toe bijgedragen, dat de meningen over de hierbedoelde instituten in de goede richting werden omgevormd en het is zeer stellig mede daardoor, dat thans dit wetsontwerp voor ons ligt.

Ook ons heeft hij daardoor geïnspireerd naast hem te gaan staan en in ons orgaan de aandacht op dit euvel, dat zo veel slachtoffers heeft gemaakt, telkens weer te vestigen.

Moge dit wetsontwerp spoedig als wet in het Staatsblad zijn plaats vinden!

v. S. d. B.

Kwakzalvers die ik gekend heb

Het is al heel wat jaren geleden, dat ik mij voor de eerste maal vestigde in een paar kleine dorpen in Friesland. Het was een zeer afgelegen streek, wegen waren er nog maar weinig en het verkeer ging uitsluitend met paard en wagen. Heel wat inwoners hadden nog nooit een trein gezien, laat staan er in gezeten en een tocht naar de op een 25 km afstand gelegen provincieplaats was al een hele reis. Geen wonder dat de volksgeneeskunst daar welig bloeide; ik wil graag enkele voorbeelden ervan noemen. Tegen winterhanden was het beste geneesmiddel ze te dompelen in warm varkensbloed en na het slachten zag ik vaak kinderen met rode handen rondlopen, die zich aan deze wijze van behandelen hadden onderworpen; ook koud geworden mensurine was van groot nut! Bij infecties werd altijd eerst een koolblad op de aangedane plaats gelegd om de roos eruit te trekken en maar al te vaak kwam men eerst bij de arts als er reeds sprake was van een ernstige fjit. De verpleging van de zuigeling liet alles te wensen over; het pasgeboren kind werd zó stijf ingebakerd, dat men het aan de beentjes rechtuit kon houden; het was dan ook een heel karwei zulk een kind in te pakken en deze behandeling geschiedde dan ook niet meer dan twee maal in de 24 uur, met als gevolg, dat de baby al gauw rode biljetjes ging vertonen waarover men zich steeds verheugd toonde. Dit werd namelijk als „spruw” beschouwd en het was een groot voorrecht dit als zuigeling meegeeft te hebben, anders zou men die kwaal op zijn sterfbed moeten doormaakt en daar was grote schrik voor.

Over de behandeling van kraamvrouwen zal ik maar niet teveel zeggen, deze was bij mijn komst miserabel; de kraamvrouw mocht niet gewassen worden, de haren werden niet opgemaakt,

zodat na tien dagen (dan was deze bewerking weer toegestaan) het de grootste moeite kostte en opoffering van veel haar om het kapsel weer enigszins toonbaar te maken.

Een buitenstaander zal het niet geloven, maar ik heb daar ook nog toevoren meegemaakt. Er waren een drietal bij iedereen met name gekende oude mannen en vrouwen, die zich met „tsjoenen” ophielden. De ouderen op 't dorp waren zo doodsbang voor deze arme mensen, dat zij bij avond voor geen geld langs hun huisje durfden te gaan; ze werden gemeden en bij ernstige patiënten werd steeds ijverig nagespeurd of een van hen ook de hand in de ziekte kon hebben gehad. Als een klein kind lang ziek bleef en maar niet op wilde knappen, werd op advies van de buurvrouwen het kussen van het kind opengesneden en als daar dan in de veren een krans werd gevonden was het oordeel klaar: het kind was „betsjoend” en de duivelbanner uit de omtrek moest komen. Ik heb dat ook eens meegemaakt; alle retsen en scheuren in deuren en vloer werden dichtgeplakt en op een kooltje vuur werden kruiden gebrand. Men beweerde, dat, als de bannerij gelukte, er een zwarte kat tevoorschijn kwam, die dan gedood werd. Ik moet voor alle eerlijkheid hierbij vertellen, dat dan ook gefluisterd werd, dat de duivelbanner zelf die kat in een zak meegenomen zou hebben. Zo langzamerhand kwam er wel verbetering; de verzorging van kraamvrouw en kind werd al spoedig aan beter ontwikkelde bakers en al gauw aan kraamverzorgsters toevertrouwd, het Groene Kruis deed zijn intree, moedercursussen brachten veel verbetering en al gauw was het een lust om te zien hoe de toestanden op hygiënisch gebied vooruitgingen.

Het is te begrijpen, dat hier in deze

streek de kwakzalverij hoogtij vierde. Heel geliefd waren de Beerenburger Kruiden, een alcoholisch aftreksel van een groot aantal kruiden, die natuurlijk zonder enige werking waren, maar tal van maagpatiënten waren eraan verknocht en lieten een behoorlijk onderzoek achterwege omdat zoveel medeburgers beweerden baat bij dit middel te hebben gevonden.

In mijn praktijk kwamen vrij veel gevallen van aangeboren heupontwrichting voor. Van operatieve behandeling had men vroeger nooit gehoord en de volwassen lijders wilden toch zo graag van hun kwaal worden verlost. Dan ging men naar Gronau, waar een bekende „Knochensetzer” woonde. Ik weet nog heel goed hoe de koetsier, die mij in de praktijk reed, mij eens een dag vrij vroeg, omdat hij met een aantal van deze mensen via Enschede naar Gronau wilde reizen en hoe hij op het perron in Enschede zich verbaasd had, dat er zoveel hinkende mensen op de wereld bestonden. Deze handige kwakzalver wist de bestaande ontwrichting enigszins te corrigeren en gaf daarna een zak met kruiden mee, waarmee men een afkooksel moest maken en daarmee de heup gedurende lange tijd wassen.

Aanvankelijk was men wel tevreden, het leek werkelijk of een verbetering was opgetreden, maar al spoedig bleek het wel, dat alle hoop tevergeefs was geweest en het geld weggegooid. De kruiden bestonden uit fijngesneden gras!

Maar de meest bekende kwakzalver in mijn praktijk was wel het bekende Boertje van Staphorst. Als een zieke bij mij, laat ons zeggen in vier weken niet genezen was, dan kon ik er staat op maken, dat hij zelf of anders de familie naar het Boertje zouden gaan. Meestal trachtte men wel dit voor mij geheim te houden, maar in nachtelijke waken bij kraamvrouwen werd veel verteld en zo hoorde ik het meestal

toch. Dit Boertje moet wel een uitnemend mensenkenner geweest zijn; zijn faam was groot, er bestonden zelfs sigaren met zijn naam en zijn portret op het kistje en heel vaak gebeurde het, dat men mij zulk een sigaar aanbood met de opmerking: „kom Dokter, steekt U Uw collega maar eens in de brand”, waarop ik dan meestal antwoordde, dat ik dat met het grootste genoegen zou doen. Hij had een heel bekend poeder, dat in samenstelling veel leek op het bekende maagpoeder, dat Professor Pel ons als studenten als doeltreffend middel bij lichte maagaandoeningen leerde voorschrijven. Maar Prof. Pel schreef het voor als eerst een grondig onderzoek had uitgemaakt, dat werkelijk geen ernstige afwijkingen bestonden, terwijl het Boertje zo maar luk raak zijn middel aan de man bracht. Ik weet me een heel triest geval te herinneren waarbij een oude man aan een zeer ernstig, niet meer te opereren maaglijden bleek te moeten sterven. Toen onder mijn afwachting behandelend vanzelfsprekend geen verbetering optrad, zei de familie mij ronduit, dat zij het „hogerop”, dat wilde dus zeggen, bij het Boertje wilden proberen. Ik bleef op de hoogte van het geval en hoorde na enige tijd, dat er een zeer ernstige maagbloeding was opgetreden, waarover de familie zich met reden ongerust maakte, zodat men ijlings naar Staphorst toog om raad. „Maak je vooral niet ongerust, was het antwoord, dat zijn vuile sappen, die eerst verwijderd moeten worden, het is een bewijs, dat de medicijnen gaan helpen.” Lang behoefde de omgeving niet meer in ongerustheid te zitten, enkele dagen daarna werd ik geroepen om de dood te constateren.

En dan zal ik nooit vergeten die man met een dubbelzijdige knietuberculose, die de voorgeslagen operatie niet wenste te accepteren en het Boertje raadpleegde. Het zou maar een korte tijd duren of de man zou geheel genezen zijn; zalf en wassingen en een poeder moesten spoedig verbetering geven. Het ging niet beter en de beide knieën werden steeds krommer. Wat moest daaraan gebeuren? Laat de smid maar een paar stevige kachelpijpen maken, doe die erom en het zal gauw beter gaan! Gelukkig heeft de zieke meer gezond verstand gehad dan zijn omgeving en volgde hij mijn raad om zich toch te laten opereren; ik heb hem nog vaak met zijn beide verstijfde knieën zien lopen en van een uitbreiding van het tuberculose-proces was gelukkig geen sprake.

Hoe kwam men toch aan zijn vertouwen in dat Boertje? Zo dom waren de mensen daar toch niet! Ik geloof, dat naast allerlei andere factoren de zucht om toch maar te mogen blijven leven wel van zeer grote invloed is geweest. Heb ik niet meegemaakt, dat een collega, die zijn hele leven tegen dat zelfde Boertje had gestreden, op zijn ziekbed, dat weldra zijn sterfbed zou worden, een flesje urine naar Staphorst

zond, in de hoop, dat daar nog redding te vinden zou zijn, die de officiële wetenschap niet meer kon geven? Ik geloof, daarnaast, dat ook bij ons artsen veel schuld heeft gelegen; het is de grote vraag of wij wel altijd met voldoende belangstelling en tact voor onze patiënten hebben klaargestaan; het is de vraag of wij wel goed hebben begrepen welk een wisselwerking er toch bestaat tussen lichaam en ziel en of wij niet zelf maar al te vaak de moed hebben opgegeven en daardoor de zieke zonder hoop hebben gelaten.

Dit brengt mij tot de ergste groep kwakzalvers, die ik heb meegemaakt: de gelukkig zeer zeldzame medicinkwakzalvers. Ik heb er een gekend, die ergens in den lande een buitengewone roep had verworven, zó, dat de stoomtram, die zijn huis passeerde, voor zijn woning een aparte halte instelde en op bepaalde dagen extra-diensten inlaste om al het vervoer het hoofd te kunnen bieden. Deze collega had een Duits en een Hollands diploma en dat was in die streek zeer geliefd; hij genas alles, was specialist voor alle zieken, verdiende in enkele jaren een kapitaal en verdween met de Noorderzon vóór er een eind aan zijn roem was gekomen. Alle patiënten, die bij hem kwamen, waren nog juist op tijd gekomen, hadden ze langer gewacht, dan waren ze door hun huisdokter vast het graf ingedokterd, maar hij was in staat de genezing te brengen. Iedere doodgewone bronchitis werd een zware tuberculose, die niet herkend was, elke maagcatarrh een maagkanker, waarvoor een operatie geen doel meer zou hebben, maar die door bijzondere medicamenten, die toevallig altijd heel duur waren en in eigen apotheek konden worden bereid, nog juist geheel zou kunnen worden genezen. Van een tuchtrecht was toen nog geen sprake en de afdeling van de Maatschappij kon niets doen, omdat de collega geen lid daarvan was. Nooit is mij duidelijker geworden hoe de mensen toch eigenlijk wel graag bedrogen wilden worden, want niet alleen de eenvoudigen, maar ook de ontwikkelden betaalden hun tol aan deze gewetenloze kwakzalverij.

Tenslotte heb ik nog een collega gekend, die een zeer bijzonder middel tegen galstenen beweerde te hebben gevonden. In plaats van dit te publiceren,

zodat ons hele volk van deze gelukkige vinding zou kunnen profiteren, hield hij het geheim, wierp hij zich op als specialist op dit beperkte terrein en oogstte aanvankelijk veel eer en grote verdienste. Hij verweet ons altijd, dat wij maar verdovende middelen aan onze galsteenlijders gaven en daardoor de kat in de kelder metselden. Morfine voor galsteenpatiënten was uit den boze. Ik heb werkelijk een tijd lang gedacht, dat onze collega te goeder trouw was, tot ik er toevallig achterkwam, dat in de poeders, die hij met kwistige hand uitdeelde, 20 mg morfine zat, dus zeker niet minder dan wij af en toe meenden te moeten geven. Het einde is geweest, dat deze vreemde collega met zijn middel, dat „steenverbrijzelaar” heette, afscheid nam van de praxis om zich in een grote stad te gaan vestigen, waar ik hem uit het oog heb verloren.

Meer dan veertig jaar zijn voorbijgegaan sedert ik mijn eerste ervaringen met de kwakzalverij opdeed en als ik me afvraag of er sinds dien veel veranderd is, dan vrees ik, dat dit niet meevalt. De aard en de soort van de kwakzalvers is veranderd, maar de kwakzalverij bloeit nog steeds welig. De geestelijke charletannerie is geloof ik zeer toegenomen. Zie maar naar de talrijke advertenties, waarin helderzienden zich aanbevelen om raad te geven in alle omstandigheden. Ik ben ervan overtuigd, dat de bona fide beoefenaars van de para-psychologie deze handelwijzen evenzo afkeuren als wij dit doen. Maar wat te denken van de zeer ontwikkelde leek, die me dezer dagen vertelde, dat hij zo blij was, dat hij zijn huis op aardstralen had laten onderzoeken en nu hij het kastje daartegen had aangeschaft, kon hij duidelijk merken, dat zijn werklust was toegenomen, de hoofdpijnen verdwenen waren en zijn leven veel gelukkiger was geworden. Hoeveel mannen en vrouwen in ons land gaan niet geregeld naar zogenaamde „helderzienden”, bij wie ze doorlopend raad halen in niet duidelijke omstandigheden?

Er is nog zoveel nood, dat onze Vereniging zeker niet minder nodig is dan veertig jaar geleden en alle krachten moet inspannen om ons Nederlandse volk zo goed mogelijk te beschermen tegen de vaak allernoodlottigste gevolgen van de kwakzalverij.

OULD-PLATTELANDICUS

KWAKZALVERIJ per BRIEF

Op een goede morgen lag er weer eens een reclame in mijn brievenbus van Leugensmors, natuurgeneeskunde, Apeldoorn en na enige aarzeling heb ik het daarin vermelde boekje over genezing van huidziekten aangevraagd. Per kerende post werd het mij toegezonden met een vragenlijst, die ingevuld en met een portret versierd, kon worden geretourneerd. Dat was voor

een leek nog een heel werk — er werd naar een beschrijving van mijn huidziekte gevraagd, ik moest invullen aan welke andere ziekten ik leed, of ik ook moeilijkheden had bij het inslapen en veel droomde — of mijn „blindedarm” nog aanwezig was en hoe het stond met het voorkomen van huidziekten bij mijn ouders. Een portret heb ik maar niet bijgevoegd je weet nooit of je jezelf

dan later niet eens als genezen patient in een reclame tegen zou komen!

Ik wacht nu maar af; volgens de bijgevoegde circulaire wordt alles nu door de Heer Leugenmors voor mij uitgewerkt en na een paar dagen zal ik bericht ontvangen met opgave van kosten.

Om een voorbeeld te geven hoe de „natuurkundige” Leugenmors denkt over de behandeling van huidziekten het volgende uit het boekje dat mij werd toegezonden en dat naast de tekst een groot aantal met initialen getekende dankbetuigingen bevat.

1. De behandeling moet niet gericht zijn op de huid, maar op de oorzaak in het gestel.
2. De gevoeligheid van de huid voor prikkelende stoffen moet worden opgeheven.
3. Opgehoopte vuile stoffen, die van binnenuit de huid irriteren moeten worden opgelost en verwijderd.
4. Het gestel moet zodanig veranderd worden dat zich geen nieuwe vuile stoffen meer kunnen vormen.

De Heer Leugenmors voelt niets voor één standaard-recept, ieder mens heeft zijn eigen „gestel”. Hij heeft volgens zijn zeggen jaren gewerkt om een goed systeem te maken, heeft geploeterd en gezwoegd om uit de chaos van gegevens te kiezen wat tot een succesvolle behandeling zou kunnen leiden. Hij heeft de mensen in groepen gedeeld, de verschillende huidziekten in een systeem gerangschikt, de middelen voor genezing gezocht en er ontelbare proeven mee genomen.

Het lijkt allemaal erg mooi — maar wat komt er van een rationele indeling van de huidziekten terecht als L. dit

moet doen op grond van de invulling van vragenlijsten waarover ik sprak? We weten wel hoe moeilijk het voor een arts al is om zijn klachten systematisch te rangschikken en een overzicht te geven van de verschillende verschijnselen. Voor een leek is dit helemaal niet mogelijk, vooral ook omdat L. heusch niet alleen maar huidziekten behandelt maar zijn belangstelling ook uitstrekt tot pleuritis, bronchitis, reumatische, maagzweren enz. Wij weten nu langzamerhand wel dat elke behandeling zonder dat de patient zelf eerst behoorlijk onderzocht is nooit aan de verwachting kan voldoen. Genezen op een ingevulde vragenlijst is voor de medicus onmogelijk, en dit geldt voor de kwakzalver (een andere naam kan ik voor de Heer Leugenmors werkelijk niet vinden) in nog veel sterkere mate.

In de brochure hebben de domme artsen, die altijd maar weer op de huid werken met hun zalven, waswaters en bestralingen het natuurlijk gedaan! Eén patient werd door deze ouderwetse behandeling geheel blind, maar gelukkig werd door Leugenmors' behandeling de oorzaak in het gestel opgeheven en daaraan heeft deze patient het te danken dat hij nu weer goed kan zien. Die artsen toch en die Leugenmors!

Ik vind ook iets een schande: dat het in ons land mogelijk is dat iemand op deze wijze zijn gang kan gaan, dat hij maar medicamenten kan afleveren en bij vele zieken hoop kan wekken op een voorspoedig herstel terwijl de uitgegeven gelden weggegooid blijken te zijn en grote schade aan de zieke kan worden berokkend.

R. E. W.

De Macht van het Kleine Orgaan v/d Christelijke Vereniging voor de verpleging van lijdens aan Vallende ziekte, 56e Jaargang, 1e kwartaal 1954.

Nog eens: KWAKZALVERIJ

Reeds eerder mochten wij in ons blaadje iets schrijven over de zogenaamde kwakzalverij, die voor allerlei soorten van ziekten beoefend wordt, en daardoor telkens weer zijn slachtoffers vindt. Dat hier een gevaarlijke weg wordt bewandeld waarvan steeds de patiënten de dupe worden, moge onderstaand geval weer eens duidelijk aantonen. Het werd ons door één van onze specialisten verteld, met het verzoek, het aan onze brede lezerskring door te geven. Immers, een gewaarschuwd mens telt voor twee en dat geldt uiteraard zeer in het bijzonder voor onze patiënten voor wie wij verantwoordelijkheid dragen. Het moge bekend worden geacht, dat een eenmaal vastgestelde medicatie door de medicus, stipt dient te worden opgevolgd en nooit zelf daarin verandering mag worden gebracht. Helaas blijkt dit niet altijd het geval te zijn. Een zeker echtgenoot verdroot het, dat zijn

vrouw, die al meer dan vijf jaar toevalsvrij was, altijd de voorgeschreven medicijnen moest blijven gebruiken. Wat gebeurde er. Op de markt van één van onze provinciesteden stond een man zijn kruiden aan te prijzen, die..... schrik niet..... tegen alle soorten van ziekten konden worden ingenomen en de zo begeerde genezing zou brengen. Ook voor vallende ziekte zou dit **het middel zijn**. Zonder zich te realiseren wat de gevolgen kunnen zijn van een dergelijke handelwijze, stapte de belanghebbende, gewapend met een grote fles kruiden naar huis. Hij wist zijn vrouw te overreden de medicijnen van de dokter te laten staan en zich te wagen aan het experiment van de kwakzalver. Deze onverantwoordelijke daad zou hem echter duur komen te staan. Want na slechts enkele weken kreeg zijn vrouw een zogenaamde „status”, dat is een reeks van toevallen, waarvan de ene aanval de andere

opvolgt, zonder dat de patiënt tot bewustzijn keert. De in allerijl ontboden specialist gelukte het door toedienen van anti-epileptische vloeistof de toevallen te stuiten. Dit was echter nog lang het ergste niet. Bij de eerste aanval had de patiënte een zeer ernstige gecompliceerde schouderbreuk opgelopen, waarvoor spoedopname in het ziekenhuis moest plaats vinden. Tijdens de behandeling hier, raakte de patiënte dermate verward, dat doorzending naar een Psychiatrische Inrichting noodzakelijk was. Na deze behandeling volgde nog 4 maanden verpleging in een rusthuis en nu weer thuis zijnde, kan zij het zonder hulp nog niet stellen en vanwege de zeer ernstige schouderbreuk zal zij blijvend invalide zijn.

Het is bedroevend, dat kwakzalverspraktijken nog altijd voorkomen en de gevolgen met name voor onze epileptische zieken zo buitengewoon noodlottig kunnen zijn. Zoiets moest toch eigenlijk niet voorkomen. **Epilepsie en kwakzalverij verdragen elkander nooit.** Daarvan kan alleen maar de patiënt het slachtoffer worden. En het is niet alleen de patiënt, die hier in het geding is, maar wat een extra kosten brengt een dergelijke a-sociale daad met zich mee. In het onderhavige geval moest in de eerste plaats specialistische hulp worden verleend. Het ziekenfonds werd belast met de betaling van de kosten in het ziekenhuis, terwijl de Sociale Dienst de rekeningen kreeg gepresenteerd van de Psychiatrische Inrichting en van het Rusthuis en voor de extra hulp, die aan het gezin in kwestie ten koste wordt gelegd. Dit alles zou niet nodig geweest zijn, wanneer men zich aan de voorschriften van de medicus had gehouden. De medicijnen tegen vallende ziekte zijn proefondervindelijk vastgesteld en behoren dan ook het vertrouwen te hebben van allen, die lijden aan deze ziekte en hen, die regelmatig met deze zieken in contact zijn.

Wacht U dus voor kwakzalverij en help mede, deze verkeerde praktijken uit de weg te ruimen. Wij bewijzen er de volksgezondheid in het algemeen en de bestrijding van vallende ziekte in het bijzonder een grote dienst mee.

H. M. H.

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Fred. Hendriklaan 40, Naarden; *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Rimmelink, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht; A. Verschuur, *Arts* te Amsterdam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch
en aanverwant gebied!

Enige juridische opmerkingen over de eventuele strafbaarheid van verkopers van z.g. aardstralenkastjes

OFFICIËEL**DRINGEND BEROEP**

Aan alle leden/abonné's is een herinneringskaart gezonden, met het verzoek, de contributie over 1954 op onze Postrekening Nr. 32237 te storten.

U wordt beleefd, doch dringend verzocht, **nu** het verschuldigde te willen overmaken, daar dit U incassokosten bespaart; ons zeer veel onnodig werk.

De Penningmeester.

Onlangs is in dit maandblad aandacht gewijd aan het rapport (en de mondelinge toelichting daarop) van de commissie tot onderzoek van het wichelroede- en aardstralenprobleem van de Koninklijke Academie van Wetenschappen over de waarde van aardstralenkastjes als middel ter voorkoming en genezing van ziekten. Dit oordeel, geveld door mensen van erkend wetenschappelijk gezag was zeer negatief: Als volkomen ondeugdelijk toch werd afgewezen de methode om door middel van deze afschermapparaten de schadelijke werking dezer beweerde stralen ongedaan te maken.

Velen — en speciaal degenen, die met het doel dezer vereniging sympathiseren — zullen zich dan ook, met „R. W. E.” in het Juli/Aug.-nummer van dit blad, hebben afgevraagd, of, nu de ondeugdelijkheid dezer apparaten wetenschappelijk is vastgesteld, voor politie en justitie de tijd niet is aangebroken om met kracht tegen de verdere verkoop op te treden. Sommigen zullen zich afvragen of op deze lieden, die met fraaie leuzen en grote toezeggingen aan het publiek tegen een betrekkelijk hoge prijs, die op het eerste gezicht ver uitgaat boven de kostprijs vermeerderd met een redelijke winst, deze kastjes verkopen, niet kan worden toegepast art. 326 Sr, dat voorzoe- veel hier van belang luidt: Hij, die

met het oogmerk om zich... wederrechtelijk te bevoordelen... door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtsels, iemand beweegt tot de afgifte van enig goed wordt als schuldig aan oplichting gestraft etc. Of art. 329 onder 2e Sr: De verkoper, die de koper bedriegt t.o.v. de aard... van het geleverde, door het aanwenden van listige kunstgrepen wordt gestraft etc. Tenslotte kan men nog denken aan de wetgeving inzake de onbevoegde uitoefening der geneeskunst: art. 436 Sr: Hij, die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep (i.c. het medische), waartoe de wet (i.c. de Wet op de uitoefening van de Geneeskunst) een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent, wordt gestraft etc. 1)

Alvorens hierop nader in te gaan, lijkt het goed eerst een paar algemene opmerkingen te maken, omdat de vraag naar de hanteerbaarheid van deze wapens uit het arsenaal van het strafrecht voor een groot deel beantwoord moet worden aan de hand van algemene in het rechtsleven, althans feitelijk erkende principia.

Allereerst dan zij vastgesteld, dat de Nederlandse wetgever bij het ontwerpen van bepalingen, die de mensen in het economisch verkeer tegen minder fraaie practijken moeten beschermen, ervan is uitgegaan, dat zij ook zelve

uit hun ogen kijken, ja uit hun ogen behoren te kijken: *ius vigilantibus scriptum est.*

Hij, die van een marktkoopman een horloge koopt tegen een betrekkelijk lage prijs terwijl de koopman dit als het beste van de wereld heeft aangeprezen, zal deze niet in rechte kunnen aanspreken, wanneer dit niet het geval blijkt. En zo zijn in het algemeen alle aanprijzingen in advertenties niet op te vatten als garanties, waaraan de kopers rechten kunnen ontnemen. Dit alles geldt a fortiori voor het strafrecht. De geschiedenis van de door ons geciteerde artt. 326 en 329 onder 2e Sr. leert, dat de wetgever niet de lichtgelovigheid en de onnoztheid in bescherming heeft willen nemen. Men was bang door al te vexatoire bepalingen het handelsverkeer te belemmeren. Van daar ook, dat méér wordt geëist dan de simpele leugen: — een aaneenschakeling (samenweefsel) van leugens dan wel kunstgrepen zijn nodig.

Een tweede punt is, dat men zich in de rechtspraak in de regel er van onthoudt een oordeel te geven inzake

kwesties, welke niet voor een juridische beoordeling vatbaar zijn: De rechtszaal is geen laboratorium of kliniek. Iedereen heeft onlangs in de couranten onder het opschrift „De rechter is geen medicus” iets gelezen over het requisitoir van de advocaat-generaal bij het Arnhemse Hof, Mr Hustinx, inzake de vraag of een rechter aan de door hem opgelegde voorwaardelijke straf de voorwaarde mag verbinden, dat de veroordeelde zich aan een bepaalde medische behandeling moet onderwerpen. Terecht heeft het Hof de beoordeling van de noodzakelijkheid hiervan in laatste instantie aan de medicus overgelaten: — des rechters oordeel is een rechtsoordeel, het ligt in een normatief vlak, hij zoekt naar een andere waarheid dan de physicus, de psycholoog of de medicus. Bij de schuld kwestie b.v. pleegt de rechter behalve in extreme gevallen van gestoordheid bij ernstiger delicten, zich te distancieren van een dieptepsychologisch onderzoek naar de on- en onderbewuste drijfveren en impulsen. In incidentele gevallen zal de rechter het oordeel van deskundigen inwinnen en zich de visie van hen tot de zijne maken, maar betreft het onopgeloste wetenschappelijke vragen, welke buiten of aan de periferie liggen van het zintuigelijk waarnemen of verstandelijk begrijpen, dan zal hij geneigd zijn zich te richten naar het maatschappelijk oordeel: hij zal het fenomeen waarderen, gelijk de maatschappij het waardeert. Wanneer een in het maatschappelijk leven als normaal erkend persoon een overtreding of een misdrijf begaat, zal de rechter hem voor deze aberratie verantwoordelijk stellen. Dit „objectieve” maatschappelijk oordeel is trouwens überhaupt relevant: — waar de wet b.v. niet preciseerd bepaalt dit wat behoorlijk of niet behoorlijk is (HR 31 Jan. 1919 NJ 1919 p. 161 W 10365) en zelfs waar de wet er tegen indruist loopt zij gevaar haar kracht te verliezen. Men denke aan de oude (en misschien ook wel een beetje aan de nieuwe) Zondagswet.

Resumerend kan men dus zeggen, dat de rechtszaal niet de plaats is, waar problemen in exact-wetenschappelijke zin worden opgelost en dat des rechters oordeel over de bestaanbaarheid van bepaalde fenomenen en de geoorlooftheid van gedragingen, wanneer de wet daartoe de nodige ruimte laat, grotendeels zal overeenstemmen met het oordeel van de maatschappij in het algemeen.

Hoe staat het nu met de kwakzalverij? Wordt het in het Nederlands maatschappelijk leven als onoirbaar ervaren, dat men een „goed bekend staand” kwakzalver raadpleegt, speciaal, wanneer men eerst bij de erkende medici „vergeefs” baat gezocht heeft?

Bestaat er in het Nederlands maatschappelijk leven een nagenoeg een-

stemmig negatief oordeel t.o.v. de waarde van aardstralenkastjes? Neemt men daar aan, dat zo'n kastjesverkoper een oplichter is? Ieder weet, dat dit niet het geval is. De maatschappelijke achtergrond waartegen het kwaad der onbevoegde uitoefening der geneeskunst moet worden uitgevochten is helaas grosso modo op de hand van de kwakzalver. Dit werkt door: op de activiteit van de politie, op het vervolgingsbeleid van het O.M., op de hoogte van de door de rechter op te leggen straffen, ja zelfs op de strafbaarheid zelve. Daar komt bij, dat het zo-even aangehaalde rapport, dat door de ruime publiciteit, die er aan gegeven is, geschikt was om in het maatschappelijk oordeel een kentering te weeg te brengen, al weer van andere wetenschappelijke zijde is bestreden. Bovendien hebben de parapsychologen klaarblijkelijk aan dit onderzoek niet medegewerkt, hetgeen voor de kastjesverkopers een goede aanleiding zal zijn om te beweren, dat de kwestie zich geheel of gedeeltelijk op parapsychologisch niveau afspeelt. En zo gauw men op dit nauwelijks betreden immaterieel gebied belandt, is de anti-these waar of onwaar er haast een van (pseudo)religieuze aard. Men kan zich voorstellen, dat met dit maatschappelijk beeld voor ogen de rechter wel eens niet de overtuiging kan hebben, dat de koper geen „waar” voor zijn geld gekregen heeft, dan wel, voorzover in een uitzonderlijk geval zou blijken, dat de koper voor geen enkele kwaal behoed werd en men de gedane explicaties en toezeggingen derhalve after all als een samenweefsel van verdichtsels zou kunnen aanmerken, het oogmerk der wederrechtelijke bevoordeling afwezig zou achten, ergo de mogelijkheid van goede trouw ten tijde van de verkoop zou aanvaarden, zulks temeer, waar vaststaat — het rapport erkent dat ook — dat sommige verkopers fanatiek geloven in de deugdelijkheid van hun apparaat. Voor het geval, dat de verkoper te kwader trouw mocht zijn geweest, zal de rechter zich troosten met de hierboven gesignaleerde gedachte, dat wie zo dom is zich met dit vitieus bedrijf in te laten daar zelf maar het risico van dragen moet. De Nederlandse rechtspraak levert weinig voorbeelden op van dit type strafzaken. Men doet klaarblijkelijk niet gauw een klacht bij de Justitie, hetgeen vermoedelijk wel minder zal liggen aan de tevredenheid der clientèle, dan aan de gêne, dat men zich zo heeft laten beetnemen. Een voorbeeld kan misschien opleveren een strafzaak, die in 1950 diende voor de politierechter te Maastricht, waar sprake was van door een onbevoegd geneeskundige aan patiënten geleverde zakjes poeder, dat volgens een chemische analyse zuivere tarwebloem was. De patiënten moesten — aldus Trouw van 17 Juni 1950 — f 5,— per zakje betalen. Ook hier kon

de kwade trouw van de onbevoegde niet bewezen worden.

Het bovenstaande geldt o.m. ook voor een vervolging ex art. 329 onder 2e Sr. Du moment de rechter in een geval als dit het oogmerk van de wederrechtelijke bevoordeling uit het oplichtingsartikel niet bewezen acht, zal hij de bewezen gedragingen evenmin als *bedriegen* in de zin van art. 329 onder 2e kunnen kwalificeren.

Iets anders wordt 't natuurlijk, als er „iets bijkomt”, waaruit de kwade trouw kan worden afgeleid. Zo geeft Garnier (*Le délit d'exercice illégal de la médecine*, Parijs 1937, p. 250) het geval van het in het begin van deze eeuw ook in Nederland bekende instituut van Mac Laughlin, dat adverteerde met gordels, waarvan een soort straling uitging (*electro-vigueur*), waardoor bijna alle ziekten konden worden genezen. Wanneer men eenmaal een gordel had gekocht, kreeg men te horen, dat er nog betere tegen hogere prijs te verkrijgen waren.

Om het vertrouwen te versterken had men een arts in de arm genomen, die steeds dezelfde gordels bleek aan te raden. Deze machinaties werden door het Parijse Hof als bedriegelijke kunstgrepen gequalificeerd. De leider van het instituut en de arts werden wegens oplichting resp. medeplichtigheid daaraan veroordeeld.

Zou een vervolging op grond van onbevoegde uitoefening der geneeskunst geen succes kunnen hebben? Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moeten wij ons voorstellen, hoe de verhouding tussen de leverancier van de kastjes en de koper³⁾ is, althans in de practijk bewezen kan worden. Is hier sprake van een zich toevertrouwen van de patiënt aan de onbevoegde, waarbij de laatste — in welk opzicht dan ook — de patiënt een behandeling doet ondergaan? M.i. niet. Van enige ingreep (behalve dan in de portemonnaie van het slachtoffer) blijkt niets. Want hoe ruim men het begrip medische behandeling ook uitstrekt en daaronder b.v. begrijpt alle niet aan de academie onderwezen ingrepen, welke de strekking (schijnen te) hebben een genezende werking te weeg te brengen (b.v. magnetiseren), steeds zal er toch moeten zijn een van de onbevoegde uitgaande tot de patiënt gerichte activiteit. I.c. is er in de voorstelling van de betrokkenen eer sprake van uit de grond oprijzende, ergo van elders komende, schadelijke stralen, waartegen de patiënt gevrijwaard moet worden. Wij hebben hier dus niet te maken met een directe inwerking op de constitutie van de mens, gelijk dit met een geneesmiddel het geval is. Er van afgezien, dat hiermede de trouwens nogal geforceerde vraag inzake een eventuele toepassing van art. 1 Wet op de uitoefening van de artsnijbereidkunst⁴⁾ wordt geëcarteerd, betekent dit ook,

dat we hier evenmin kunnen spreken van het geven van een medische raad, d.i. het naar aanleiding van de klachten en het eventueel onderzoeken van de patiënt voorschrijven van (voorzoveel hier van belang) een geneesmiddel (i.c. een kastje). Trouwens, in de meeste gevallen zal de keuze van de patiënt inzake dit z.g. geneesmiddel al vaststaan en voldoet de verkoper slechts aan het al dan niet met klachten geïllustreerde verlangen van de koper zo'n kastje te ontvangen. De transactie is eerder te vergelijken met een openbaar aanbod in een bepaald middel van een drogist en het afleveren daarvan op verlangen van de cliënt. Ook hierbij zal allicht een gesprek over 's kopers kwalen gevoerd worden, doch van de zijde van de drogist kan men, nu zijn aanbod niet individueel gericht was en de keuze van het middel door de koper bepaald werd, niet meer spreken van medische raad. Blijft het grote gevaar van alle kwakzalverij, dat de mensen het juiste moment om een bevoegde te consulteren laten verlopen. Dit bezwaar moge evenwel niet leiden tot de conclusie dat alleen daarom elke gedraging van een onbevoegde, waaraan dit gevolg verbonden is, een (quasi) medische raad of behandeling oplevert.

Het besluit betreffende de paramedische bedrijven⁵⁾ kan evenmin hulp bieden. In de eerste plaats geldt dit besluit slechts voor die categorieën, waarvoor de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid het van toepassing verklaard heeft (en dat is nog slechts geschied ten aanzien van de heilgymnasten en masseurs), doch, ook al zou dit geschieden⁶⁾, dan zouden daardoor alleen zij strafbaar zijn, die met het oogmerk om aan een tekort of een gebrek tegemoet te komen een dergelijk kastje zouden verstrekken. Dit oogmerk zal men, althans in de praktijk niet vaak hebben: men zal betogen, dat men het kastje niet heeft afgeleverd om een bestaand gebrek op te heffen, maar om in het algemeen het lichaam te vrijwaren voor schadelijke invloeden van buiten af. Een eventuele toepasselijk verklaring van het Besluit zou de rechter bovendien vermoedelijk onverbindend achten, omdat het leveren van deze kastjes moeilijk gezien kan worden als het verstrekken van een hulpmiddel. Onder hulpmiddelen in de zin dezer regeling heeft men toch te verstaan instrumenten als brillen, prothesen, gehoorapparaten etc., apparaten dus, welke a.h.w. ingeschakeld worden bij de gestoorde organen en de afwijkingen helpen corrigeren.

Is er dan niets aan te doen? Ik geloof het niet. Men zou langs een zijweg — de economische wetgeving — de uitwassen, d.i. het vragen van zeer hoge prijzen — kunnen trachten te bestrijden, nl. met het Prijsvormingsbesluit⁷⁾, doch ook dan heeft men de moeilijkheid,

dat men een oordeel moet uitspreken over de waarde van voor het natuurlijk oog niet zichtbare en volgens de officiële wetenschap ook niet aanwezige, maar volgens de kastjesverkopers wel degelijk voorradige immateriële energie en over de geestelijk inspanning en het vernuft, welke aan het construeren van de kastjes beweerdelijk ten grondslag heeft gelegen. M.a.w.: in wezen hebben we weer te doen met dezelfde vraag als hierboven t.a.v. de oplichting besproken. Gesteld, dat de wetgever de technische moeilijkheid van het in deze „immateriële materie” definiëren, rubriceren en preciseren zou kunnen overwinnen, zou hij nog wel een bijzondere prijzenbeschikking, inhoudende vaststelling van maximumprijzen kunnen uitvaardigen.

Men voelt echter wel, dat dit lapwerk is. Van een speciale wet, inhoudende een algeheel verbod deze kastjes te verkopen, gesteld, dat men regering en parlement ooit zover zou krijgen, verwacht ik, gelet op het hierboven geschetste sociale klimaat, evenmin veel heil. De beste bestrijding zal voorlopig wel zijn het eenvoudige feit, dat het land op de duur zo boordevol raakt van deze apparaten, dat er een groeiend leger van gedupeerden ontstaat, die hun schade en schande niet langer verbergen en waardoor de publieke opinie op de duur radicaal zal omslaan.

Mr J. REMMELINK

¹⁾ De strafmaat van art. 436 Sr. is met ingang van 1 Juni jl. aanzienlijk verhoogd. Op de simpele overtreding staat thans een geldboete van f 1000 (vroeger f 300), op de overschrijding der bevoegdheid f 500 (vroeger f 150). Met ingang van genoemde

datum zijn nagenoeg alle boetemaxima van het Wetboek verhoogd (verdubbeld) in verband met de sedert zijn invoering (in 1886) verminderde geldswaarde, doch bij art. 436 Sr. heeft men een extra verhoging toegepast. De ook in dit blad veelvuldig geuite klacht, dat de strafmaxima in dit zulke belangrijke beroepen beschermende artikel zo laag waren, heeft dus klaarblijkelijk gevolg gehad.

²⁾ „Slecht bekend staande” kwakzalvers zijn er niet of nauwelijks. Het publiek vergeeft de man, die oorspronkelijk machinebankwerker was, doch die bij gebrek aan wat beters tot de geneeskunde is „afgezakt” gaarne zijn aanvankelijke mislukkingen.

³⁾ Waarbij we gemakshalve aannemen, dat hij zelf de (potentiële) lijder is.

⁴⁾ art. 1 W.U.A.: — Uitoefening der artseneerbereidkunst is het bereiden en tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen.

⁵⁾ art. 1 Besluit betreffende de paramedische bedrijven (N.S. 1942 No. 87, later gewijzigd, vgl. N.S. 1944 No. 31), te citeren voorzoveel hier van belang: „het als bedrijf verstrekken van hulpmiddelen, ... met het oogmerk aan een tekort of een gebrek van een orgaan of een ander deel van het menselijk lichaam tegemoet te komen, is alleen geoorloofd aan degenen, die daartoe krachtens dit besluit, binnen door de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid (deze treedt in de plaats van de Sec. Gen. — R.) vast te stellen grenzen de bevoegdheid hebben verkregen.

⁶⁾ Ik kan mij niet voorstellen, dat de overheid ooit het Besluit tot de kastjesverkopers zou uitstrekken. Zij zou trouwens altijd nog een bepaalde groep een vergunning moeten verlenen en hoe de criteria vast te stellen, volgens welke men al dan niet voor zo'n vergunning in aanmerking zou komen.

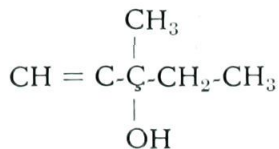
⁷⁾ Art. 1 Prijsvormingsbesluit 1941: Een ieder is verplicht de prijzen en vergoedingen voor goederen en diensten van elke aard zodanig te vormen, dat deze beantwoorden aan de eisen, welke het algemeen belang, in het bijzonder met betrekking tot de buitengewone omstandigheden stelt.

Uit het Pharmaceutische Weekblad 11.9.'54

Slaapmiddelen in de vrije verkoop

Menthylpentynol (Menthylparafynol)

In 1951 werd ontdekt dat bepaalde aethynylcarbinolen een hypnotische werking, vergelijkbaar met die van barbitalen, bezitten zonder ongewenste bijwerkingen te geven. De belangrijkste van deze verbindingen is het 3-methyl-1-pentyn-3-ol dus een onverzadigde tertiaire alcohol:

Het is een kleurloze, brandbare vloeistof (kpt 104° C.), die lichter is dan water, met een kenmerkende, na verdunnen aan geraniums herinnerende reuk.

De stof wordt in Engeland methyl-

pentynol, in de Verenigde Staten methylparafynol genoemd en komt onder het gebruikelijk grote aantal verschillende namen als slaapmiddel in de handel, gemengd met een vette olie in capsules of in stropen als drank. (Pharm. Journal, 10 Juli 1954, blz. 34).

Het is duidelijk dat van een nieuw geneesmiddel na enkele jaren gebruik niet zoveel bekend kan zijn dat ongelimiteerde toepassing toelaatbaar geacht kan worden. Het is daarom te betreuren dat hier te lande het gebruik van deze stof aanbevolen wordt met behulp van de volgende uitlatingen: „Het veilige slaapmiddel”, „Beslist onschadelijk voor jong en oud”, „Bevat geen barbituraten”, „Geeft geen gewening”, „Veroorzaakt geen katerstemming bij het ontwaken”!

Na de eerste, zoals gebruikelijk enthousiaste rapporten over dit middel, zijn inmiddels enkele feiten naar voren gekomen die tot voorzichtigheid aansporen. In de eerste plaats is het gelijktijdig gebruik van barbitalen gevaarlijk daar methylpentynol de werking hiervan kan potentiëren dus ook het gebruik na het innemen van barbitalen kort te voren (bijvoorbeeld op de vorige dag) kan moeilijkheden geven. De apotheker dient er zich dus van te overtuigen dat deze combinatie zonder medisch toezicht vermeden wordt. Methylpentynol is op grond van deze overweging dus reeds geen artikel dat vrij verkocht zal mogen worden, het zal dus U.A. moeten zijn. Ook de combinatie met alcohol schijnt gevaarlijk te zijn. Naar aanleiding van de berechting van een chauffeur die na alcoholgebruik dit middel had ingenomen en vervolgd werd wegens het besturen van een auto onder invloed van drank of verdovende middelen, gaf een medisch getuige-deskundige als zijn oordeel dat de publiciteit in de lekenspers onwaar en ontoelaatbaar is en dat dit middel slechts op recept verkrijgbaar behoorde te zijn (*Pharm. Journal*, 24 Juli 1954, blz. 65).

Het hoofdbestuur van de Pharmaceutical Society of Great Britain heeft naar aanleiding van dit alles de volgende verklaring gepubliceerd (*Pharm. Journal*, 31 Juli 1954, blz. 80):

De Council ziet met toenemende bezorgdheid de aandacht door de lekenspers geschonken aan methylpentynol en zijn toepassingen. Terwijl de juiste plaats van dit middel in de therapie nog onzeker is, zijn grote gevaren verbonden aan onjuist, onnodig of overmatig gebruik. Naar de mening van de Council behoort methylpentynol slechts verkrijgbaar te zijn op recept.

N a s c h r i f t: Bovenstaand artikel laat aan duidelijkheid weinig te wensen over. In het Septembernummer van het Chemisch en Pharmaceutisch Nieuwsblad „Noury-Post” troffen wij een artikel aan, waar gewezen werd op de gevaren bij het gebruik van landbouwvergiften. Verschillende zware ongevallen, waarvan vele met dodelijke afloop worden hierin gememoireerd en de schrijver van het stuk in „Noury-Post” vraagt zich af, waarom het een ieder vrij staat zware giften zonder meer bij kilo's tegelijk te kopen, terwijl de apotheek de enige plaats is, waar het afleveren van giften door de wet is geregeld.

Onze Vereniging is het volkomen eens met de mening van de getuige-deskundige en de Council, dat dit middel naast vele andere op de U.A.-lijst geplaatst dient te worden! **Red.**

Nadruk is verboden

Toch waag ik het uit een circulaire van de heer H. Schuringa, ass. apotheker en kruidenspecialist te Wildervank een en ander over te nemen. De schrijver van de uitgebreide reclame is nogal trots op zichzelf. Hij schrijft immers: „gedurende vele jaren te hebben gewerkt om een collectie keur-geneesmiddelen te kunnen samenstellen waarvan niet alleen de samenstelling pharmaceutisch bezien verantwoord is, wat betreft de juiste samenstelling en onschadelijkheid, doch waarvan bovendien prompte werking, dus afdoende genezing en opheffing der klachten, mede is te bereiken.”

Ik kan het niet helpen dat deze zin niet bepaald goed loopt, zij is letterlijk uit het drukwerk overgenomen. Hij heeft zowel uit de geneeskrachtige kruiden als uit scheikundige verbindingen geput en beweert nu het juiste middel te kunnen leveren tegen de in bedoelde folder genoemde kwalen. Zijn geneesmiddelen zijn onder de naam „Pax” in de handel gebracht, maar ik kan toch geen vrede vinden in deze echte kwakzalversmiddelen. Ik weet wel zeker dat vele apothekers-assistenten zich zullen schamen over de handelingen van deze hun collega en het baat hem niet als hij zichzelf op de borst slaat en ons vertelt dat hij een veeljarige praktijk achter de rug heeft in burger- en overheidsapotheken.

De „kruidenspecialist” heeft minstens 80 verschillende geneesmiddelen, waaruit de patiënt mag kiezen. Deze „geneesmiddelen” worden aan iedere domme Nederlander die een bestelling doet onder No. zo en zoveel, afgeleverd. No. 13 is bijvoorbeeld bestemd voor genezing van vetzucht. Daartegen bestaan al vele kwakzalversmiddelen, maar deze werken volgens onze apotheker-assistent alleen maar omdat zij sterk laxerend zijn, waardoor maag- en ingewandsziekten kunnen ontstaan. Voor f 3,75 krijgt men van hem een onschadelijk middel zonder vermeerdering van de ontlasting.

Een mevrouw uit het centrum van ons land deelt mede, in 1 week tijds al 4 pond lichter te zijn geworden!

Bloedarmoede, duizeligheid, lusteloosheid, bleekzucht, dode vingers, moedeloosheid, vergeetachtigheid, gebrek aan eetlust, ze komen volgens de geleerde apoth.-assistent alle voort uit een verkeerde samenstelling van het bloed. Het bloed voedt de zenuwen, die daardoor ook niet goed functioneren. Algehele vernieuwing van bloed en zenuwen is daartoe noodzakelijk. Bestelling No. 26 kikkert de lijder direct op, geeft zijn bloed de noodzakelijke elementen terug en na gebruik zal hij zich weer voelen: gelukkig, levenskrachtig en levenslustig.

De nonsens, zo roept ieder behoort-

lijk ontwikkeld mens uit! Wij vragen ons af hoe het mogelijk is, dat iemand met dergelijke klachten niet naar een der meerdere duizenden bevoegde artsen gaat, die hij in een zeer groot percentage van onze bevolking geheel gratis kan consulteren, maar liever f 4,75 betaalt voor een middel, waarvoor alleen de naam van een meneer Schuringa in Wildervank borg kan staan!

En zo is het met alle geneesmiddelen in de folder genoemd. Hoe kan iemand denken dat alleen op een blote bestelling van No. 17 (f 5,75 één der duurste preparaten) bedwateren bij iemand boven de leeftijd van 6 jaar zou kunnen genezen. De kruidenspecialist zou handiger geweest zijn als hij de leeftijd van zijn „patiënten” op beneden 2 jaar had gesteld — dan hadden heel wat spontane genezingen van deze kwaal op zijn rekening geboekt kunnen worden.

Ik wil niet nog meer bestelnummers bespreken. Wel zou ik graag eens in Wildervank aan het postkantoor willen rondneuzen om te weten te komen of er nu werkelijk genoeg domme Nederlanders zijn om deze apothekers-assistent aan een boterham te helpen. En daarnaast wil ik voor de zoveelste maal nog eens wijzen op de grote gevaren die aan deze kruidenverkoop vastzitten. Als voorbeeld neem ik No. 8, de middelen tegen pijnlijk en moeilijk urineren. Slechts de arts kan na behoorlijk, vaak specialistisch, onderzoek verschillende zeer ernstige ziekten uitsluiten, die alle vaak beginnen met klachten over pijnlijke mictie. Als deze patiënten de Wildervankse kruiden gaan gebruiken zal er maar al te vaak geruime tijd verlopen voor behoorlijk medisch advies wordt ingeroepen en niet al te zelden zal dan het oordeel: ongeneeslijk of nu zeer moeilijk te genezen, moeten worden uitgesproken.

Dit is een zeer ernstige vorm van kwakzalverij; het ware te wensen, dat met kracht hiertegen werd opgetreden.

B. G. W.

GEEFT
DIT BLAD,
NADAT GE HET HEBT
GELEZEN, DOOR
AAN EEN ANDER

★

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Fred. Hendriklaan 40, Naarden; *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, *redacteur*; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerds, *Tandarts* te Amsterdam; Mr J. Rimmelinck, *Ambtenaar* van het Openbaar Ministerie te Dordrecht; Dr H. C. Helleman, *Apotheker* te Dordrecht; A. Verschuur, *Arts* te Amsterdam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5.—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5.—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch
en aanverwant gebied!

AARDSTRALEN IN DE KRANT**OFFICIËEL****ALGEMENE LEDENVERGADERING**

De laatste maanden hebt U in de krant kunnen lezen over aardstralen in autowegen, in bollenvelden, in bedsteden; waarom dan ook geen aardstralen in de krant? Is het niet aanmerkelijk, dat een boom, die op een bepaalde plaats groeit iets van die geheimzinnige kracht in zich opneemt en dat hij — verwerkt tot papier — deze kracht in Uw gezicht „blaast”? Krijgt U ook hoofdpijn of slapeloze nachten van het krantenlezen? Misschien U niet, omdat U de gevoeligheid mist; misschien niemand, omdat de drukinkt de kwade straling afbuigt. Maar wie bewijst, dat er géén aardstralen in een krant kunnen zitten?

Op deze manier zou men het onderzoek aan kunnen pakken, maar ik zal deze gedachtengang niet verder doorzetten; niet omdat hij onlogisch zou zijn maar omdat ik geen roedeloper ben, noch medicus, noch geoloog, physicus of parapsycholoog en mij dus niet meng in de strijd over het al of niet bestaan der aardstralen en hun schadelijkheid. Ik sluit mij aan bij het oordeel van die wetenschappelijke deskundigen, waarin ik vertrouwen heb en dat zijn de leden van de Koninklijke Akademie, die — onder leiding van professor Clay — deze zaak onderzocht en te licht bevonden hebben. Vooral het tweede rapport, dat van de werkgroep Wageningen¹⁾, beveel ik warm in Uw aandacht aan; het is helaas te weinig bekend geworden.

In dit artikel zal ik behandelen hoe de dagbladen over aardstralen schrijven. Ik acht mijzelf in een bevoorrechte

positie, aangezien ik door mijn onderzoek in staat ben het strijdtonel der meningen te overzien; in de eerste plaats door een volledig overzicht van de berichtgeving in de dagbladen over dit onderwerp, in de tweede plaats door sociaal onderzoek naar de openbare mening. Maar hoe zal de krantenlezer, die afhankelijk is van slechts één of twee kranten en van geruchten, zich een oordeel vormen? Welke steun krijgt hij daarbij van zijn dagblad?

Indertijd bestond in de kringen van hen, die het bestaan van aardstralen niet bewezen achten, de hoop, dat de rapporten van de Koninklijke Akademie het laatste woord in deze kwestie zouden vormen en deze hoop vond steun in de enorme bekendheid, die de pers aan het eerste rapport — dat van de werkgroep Amsterdam — gaf. Practisch alle dagbladen hebben meer of minder uitvoerige berichten en commentaren hierover gegeven, alle in de toon van: zie je wel, het is niet waar. De berichtgeving was gebaseerd op de inhoud van het rapport zelf en op een persconferentie, die de onderzoek-commissie hield. Nu is een persconferentie in sommige opzichten een merkwaardig iets. Wat, van hetgeen er besproken wordt, moet belangrijk genoeg geacht worden in de krant te komen? In het ANP-verslag, waarvan het grootste deel van de Nederlandse pers afhankelijk was, werd vrij veel aandacht besteed aan het parapsychologisch aspect, dat volgens sommige journalisten in dit onderzoek verwaarloosd zou zijn. Niet minder dan 11 van het

De algemene ledenvergadering zal worden gehouden op Zaterdag 27 November a.s. in het American Hotel, Blauwe zaal, ingang Marnixstraat te A'dam. Aanvang 3 uur.

A g e n d a :

1. Opening.
2. Notulen.
3. Ingekomen stukken.
4. Jaarverslag van de Secretaresse over het jaar 1953.
5. Rekening en verantwoording van de Penningmeester over 't jaar '53.
6. Benoeming Kascommissie.
7. Verkiezing Bestuursleden.
8. Bespreking van middelen, die tot het bereiken van het doel van de Vereniging kunnen bijdragen.
9. Wat verder ter tafel komt.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

In verband met punt 7 het volgende:

Aan de beurt van aftreden zijn: Dr H. H. Funke en F. C. Reijers. Dr Funke heeft zich beschikbaar gesteld voor herkiezing, terwijl de heer Reijers zijn bestuursfunctie gaarne ter beschikking wil stellen.

Bedankt als bestuurslid hebben Mr J. Moolenburgh en Dr H. C. Helleman. Het Bestuur stelt aan de leden voor als Candidaat: de heer H. Dijkstra, Commissaris van Politie te Amsterdam.

Verder de heren Dr J. C. de Jong, Hoofdapotheeker van het Binnengasthuis te Amsterdam en Dr H. H. Scholten, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem.

NIEUWE LEDEN

P. VAN GAINGA, apotheker te Al-melo
 Dr W. H. F. C. MAJOEWSKY, die-renarts te Arnhem
 P. NIEUWENHOUT, dierenarts te Barneveld
 P. HUCHSHORN, dierenarts te Barneveld
 A. HEUFF, dierenarts te Barneveld
 J. VAN WALSUM, dierenarts te Bathmen (Ov.)
 G. VAN SOEST, dierenarts te Borculo
 H. H. G. GROOTEN, dierenarts te Borne
 G. H. G. LINDENHOVIUS, dierenarts te Dedemsvaart
 H. B. BRUMMELHUIS, dierenarts te Denekamp
 B. CATH, apotheker te Deventer
 J. J. KNAPE, dierenarts te Diepenheim
 J. C. M. GURCK, dierenarts te Doesburg
 Th. WEMMERS, dierenarts te Doesburg
 J. DOCTERS v. LEEUWEN, dierenarts te Drumpt
 J. D. v. DER WOERD, dierenarts te Elst
 A. J. BREUKINK, dierenarts te Enschede
 M. M. DE LINT, dierenarts te Epe (Gld.)
 B. A. WOLBERT, dierenarts te Groesbeek
 J. E. G. J. HARTGERS, dierenarts te den Ham (Ov.)
 E. DE NOOY, dierenarts te Hardenberg
 J. G. KEMNA, dierenarts te Heeten (gem. Raalte)
 J. W. JANSEN, dierenarts te Hellendoorn
 G. S. E. VEGTER, dierenarts te Holten (Ov.)
 D. FRIELING, dierenarts te Kampen
 A. STUURMAN, apotheker te Kampen
 W. J. v. d. WEG, dierenarts te Kampen
 C. H. SCHIEVEN, dierenarts te Laag-Keppel
 H. FELIX, dierenarts te Laren (Gld)
 A. HIJINK, dierenarts te Lochem
 H. J. HARTMAN, dierenarts te Lunteren
 D. MULDER Sr, dierenarts te Voorst bij Zutphen
 H. DE HAAS te Arnhem
 D. NEEF, apotheker te Emmeloord N.O.P.

NIEUWE LEDEN

W. M. VAN RINGELENSTIJN, arts te Ederveen (gem. Ede)
 H. Tj. VAN DER VEEN, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Amersfoort
 Dr J. C. DE JONG, Hoofdapotheeker Binnengasthuis te Amsterdam
 H. A. VAN RIESSEN, dierenarts te Ederveen (Ede)
 A. J. M. PAULUSSE, dierenarts te Milligen a. d. Rijn
 G. J. STEGENHUIS, dierenarts te Neede
 B. ROEM, dierenarts te Nunspeet
 J. A. J. M. PETERS, dierenarts te Oldenzaal
 Dr J. VAN WOERDEN, dierenarts te Oosterbeek
 K. G. MEIJERS, dierenarts te Ootmarsum
 J. R. F. EX, dierenarts te Raalte
 H. ZANTINGE, dierenarts te Rouveen (gem. Staphorst)
 Gezondheidsdienst voor Dieren (Dir. Dr W. B. v. d. BURG) te Rozenaal (Gld)
 A. J. VAN DOORN, dierenarts te Rijssen (Ov.)
 J. VAN DER VEEN, dierenarts te Twello
 H. JONKER, dierenarts te Vaassen (Gld)
 C. J. DEKKER, dierenarts te Valburg (Gld)
 Prof. Dr E. A. R. F. BAUDET, dierenarts te Velp
 S. J. HOOGSTRA, dierenarts te Velp
 Dr S. R. MULDER, dierenarts te Velp
 D. MULLER Jr., dierenarts te Voorst
 T. M. NIEMANTSVERDRIET, dierenarts te Wadenoyen (Gld)
 C. VAN GINKEL, dierenarts te Wageningen
 A. E. F. VAN PUL, dierenarts te Wehl
 W. A. VAN JAARVELD, dierenarts te Zeddam
 F. RODERS, dierenarts te Zelhelm
 H. VAN DEN BERG, dierenarts te Zwolle
 R. POST, dierenarts te Zwolle
 B. DE VLAS, dierenarts te Zwolle
 Dr H. H. SCHOLTEN, dierenarts, Veter. Inspecteur Volksgezondheid te Haarlem
 W. J. PLINSINGA, apotheker te Vlissingen
 W. K. HUMMELEN, apotheker te Middelburg
 Ned. Bond van Plattelandsvrouwen afd. Tattum te Hattum

stee de dansende vuurbolletjes heeft gezien, waarover onlangs in de pers vrij uitvoerig geschreven werd, de maat der dingen? Bestaan die bolletjes, omdat hij ze gezien heeft, zoals enkele kranten ons inderdaad wijs willen maken? Of zou het kunnen zijn, dat deze journalist onder de maat is gebleven?

Welke uitwerking mag men nu aan de rapporten van de Koninklijke Akademie toekennen? Om hier een antwoord op te vinden, moet ik afgaan op de krantenberichten, aangezien het directe, sociale onderzoek hierover nog niet voltooid is. Vergelijken wij de krantenartikelen over aardstralen uit de periode vóór het „onderzoek van Clay” met die van de tijd erna, dan is er bar weinig verschil!

De eerstgenoemde periode bracht o.a.: aardstralen in autowegen, in renpaardenstallen, in Zandvoort, in land- en tuinbouw en in veestallen. In die tijd publiceerde ook de „commissie Clay” een interim rapport over de mummificering van lijken in de grafkelder te Wieuwerd, waarop een stormpje van critiek door wichelroedeloers volgde. Een voorbeeld van deze critiek: sommige roedeloers vielen de commissie aan op de uitspraak, dat de mummificering „hoogstwaarschijnlijk” aan uitdroging geweten moest worden; m.a.w. de wetenschap wist het weer eens niet zeker en de hypothese der aardstralen was dus niet aangetast. In de slotconclusie van hun interimrapport schrijven de onderzoekers van de grafkelder, Kingma Boltjes en Van der Tweel, echt, dat het mummificeringsproces „hier uitsluitend het gevolg is van uitdroging”. Zo wemelt het van onjuiste critiek, waarschijnlijk dikwijls gebaseerd op onvolledige krantenberichten en niet op de rapporten zelf.

Wat zien wij nu in de periode na de verschijning van de rapporten Clay? Aardstralen in autowegen, in bedsteden, in Lettele, in bollenvelden, etc. Daarnaast een uitvoerige critiek op de rapporten zelf, soms zelfs overgaand in beschuldigingen van het valselijk weergeven van getuigenissen door de onderzoekcommissie! Men krijgt bij een en ander zeer sterk de indruk, dat de kranten, en ook wel het ANP, los en vast berichten accepteren zonder aan de bron de noodzakelijke controle uit te oefenen. Een merkwaardig voorbeeld van onjuiste berichtgeving moge ik U hier geven. Het gaat om de verslagen in de dagbladen van een en dezelfde persconferentie, door Mieremet in Mei 1954 gehouden. Een aantal kranten heeft over die conferentie geschreven, dat een „lid van de commissie TNO” een onderzoek te Spaarnadam heeft verricht, waaruit gebleken zou zijn, dat plaatsing van afschermkastjes de spierrheumatiek ter plaatse in frequentie deed dalen. Is dat gezegd door Mieremet en is het waar?

Aardstralen in de krant (vervolg)

52 regels tellende ANP-telexbericht was aan deze kwestie gewijd, terwijl er in het officiële rapport van de commissie nauwelijks over gerept werd. De zaak was m.i. ook niet relevant, want waar geen constant verschijnsel — ook niet bij één roedeloper — te constateren valt, blijft geen basis voor onderzoek, parapsychologisch of hoe dan ook, meer over. Toch werd aan dit punt veel plaats en aandacht besteed en wel omdat er ter conferentie een vrij langdurige en verwarde discussie over ontstond; m.i. aangezien een der journalisten de clou niet begreep van het-

geen door de commissie gezegd werd.

Dan rijst dus de vraag of de journalist de maat der dingen is, m.a.w. of hetgeen hij belangrijk vindt of niet begrijpt, ook voor het publiek belangrijk of onbegrijpelijk zal zijn. Zou, in ons voorbeeld, het publiek misschien niet meer belang gesteld hebben in een uitvoeriger (52 regels) weergave van hetgeen de commissie wel en niet bereikt had? En zou de parapsychologische critiek niet beter aan de parapsychologen overgelaten kunnen worden?

Een ander voorbeeld uit het gebied der aardstralen: is de journalist, die met eigen ogen de geheimzinnige bed-

Noodlottig gevolg van kwakzalverij

Een onzer correspondenten aan de Oostgrens van ons land schrijft:

Een landbouwer uit de omgeving van de Duitse grensplaats Meppen beschikte over een middel, dat reeds van zijn grootvader stamde, om ischias en rheuma te genezen. De bestanddelen waren een aantal bessen en enkele gedroogde kevers, die tot een poeder gestampt werden.

Een 50-jarige landarbeider, vader van zes kinderen, kwam ook bij deze landbouwer terecht. „Het is een paar-denmiddel”, zei de landbouwer, „maar na een paar uur ben je volkomen genezen”.

De landbouwer nam het middel in en begon na twee uur zwaar over te geven. Dat hield niet op en het slachtoffer werd bewusteloos; teneinde raad riepen zijn familieleden de hulp van een arts in, die onmiddellijke overbrenging naar een ziekenhuis gelastte. Nog diezelfde avond overleed de man. Een onderzoek van het stoffelijk overschot wees uit, dat inwendige organen ernstig waren beschadigd.

Bij een politieel onderzoek is komen vast te staan, dat er in het plaatsje Stavern regelmatig van de benodigde kevers worden gevangen en voor 30 à 40 pfening per stuk aan de kwakzalvers worden verkocht. Bij een onderzoek in de woning van de landbouwer, werden nog 30 kevers gevonden, voldoende voor vier recepten...

„Handelsblad”, 17-9-'54

MEDEDELINGEN

Wij willen er onze lezers op attent maken, dat in het boek „New and Non-official Remedies”, uitgegeven onder toezicht van de „Council on Pharmacy and Chemistry of the American Medical Association” 1954 (uitgever J. B. Lippincott Company) het volgende staat vermeld:

De Raad is van oordeel dat herhaald gebruik van preparaten, die door de neus worden geïnhaleerd en die als oplosmiddel paraffine bevatten, ongewenste bijwerkingen kunnen geven en geen voordelen bieden boven andere.

De Raad heeft in „New and Non-official Remedies” daarom alle fabrikanten als bovengenoemde, geschrapt.

Verder wordt vermeld op dezelfde pagina van N.V.A.: „De Raad heeft aangeraden om alle middelen, bestemd voor plaatselijk gebruik (zuigtabletten, zalven en oogzalven) en die bevatten Anti-histaminica, Penicilline en Sulfoamide-verbindingen, eveneens te schrappen.

Deze waardevolle geneesmiddelen behoren uitsluitend op advies van de arts dus op wetenschappelijk verantwoord wijze te worden aangewend.

Aardstralen in de krant (vervolg)

Als antwoord moge ik een andere krant citeren: „aanvankelijk deed hij (Mieremet, v. Schr.) voorkomen, alsof de Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek dit experiment (Spaarndam, v. Schr.) voor haar rekening had genomen, doch na een paar detailvragen trok hij dit terug”. Hebben de journalisten van de eerstgenoemde bladen toen even niet opgelet? Ten overvloede heeft T.N.O later ook nog een dementi doen horen.

Ten slotte wil ik nog wijzen op het feit, dat in de pers vaak gebeurtenissen of acties met vrij veel ophef worden aangekondigd, waarvan de afloop echter nooit gemeld wordt. Meestal zal die afloop wel niet al te best geweest zijn, maar in de herinnering van de lezer blijft toch de idee achter, dat er iets belangrijks aan de hand geweest is in verband met aardstralen en wichelroede. Hoe is het bijvoorbeeld met het grootscheepse aardstralenonderzoek te Zandvoort en met het protest van medische zijde daarop gegaan? hoe is het afgelopen in Ommen,

waar men met de wichelroede een gezonken kerkklok op zou sporen? En — dit wat betreft de toekomst — hoe zal het gaan met de bergingswerkzaamheden bij de Renate Leonhardt met haar goudlading, eveneens per wichelroede opgespoord?

Indien ik de dagbladen in mijn voorbeelden niet gespaard heb, is dat niet uit de zucht gedaan om een algemene mode van critiek op de pers te volgen, maar om de verantwoordelijkheid van de pers naar voren te brengen en ik wijs er met grote nadruk op, dat er andere bladen zijn, die zich voor dergelijke afdwalingen behoeden. Naar mijn mening onderschatten echter vele kranten het belang van het aardstralenvraagstuk en beschouwen het meer als een rel, waar zo af en toe een aardig stukje uit komt. Men vergeet, dat de meeste mensen hun informatie over aardstralen uit de krant halen en dat deze informatie dus betrouwbaar, d.w.z. gecontroleerd, objectief en vrij van reclame voor bepaalde handelsartikelen tegen aardstralen moet zijn. De kranten beseffen te weinig, dat zij hier

midden in een kleine geloofsstrijd staan, waar au fond emotionele elementen de hoofdrol spelen en de wetenschappelijke nuchterheid vaak verloren dreigt te gaan. De journalist wordt meegetrokken in het strijdgewoel, indien hij niet zeer op zijn qui vive is.

Anderzijds mag de lezer nooit uit het oog verliezen, dat het in de aard van deze strijd ligt, dat de roedelopers steeds het laatste woord zullen hebben aangezien zij de enigen zijn, die het verschijnsel aardstralen beheersen (letterlijk en figuurlijk?). In de discussie voor en tegen moet iedere wetenschappelijke onderzoeker vroeg of laat het veld ruimen, aangezien hij met zijn onderzoek nooit de wisseling der aardstraal-argumenten bij kan houden óf omdat zijn woorden op onwetenschappelijke wijze geïnterpreteerd worden. Zo zou bijvoorbeeld nu eigenlijk de psycholoog op 't toneel moeten komen om te onderzoeken, of de roedelopers werkelijk zo sensitief zijn, dat zij bij het zien van professor Clay de macht over hun roede verliezen. Voor de pers heeft deze situatie de onaangename consequentie, dat degenen, die voor kort misschien nog bereid waren een ander geluid te doen horen dan de roedelopers, één voor één het veld verlaten. Blijft echter des te meer de dringende eis om de berichten — van welke zijde ook — te controleren. Daaraan kan iedere lezer medewerken, want vergeet U niet, dat het meer succes heeft een redactie persoonlijk van een vergissing op de hoogte te stellen, dan te proberen de lezers direct door een artikel of een ingezonden stuk te overtuigen.

Een zinsnede uit het rapport van de werkgroep Amsterdam maak ik tot tolk van mijn verlangens:

„De commissie meent een beroep te moeten doen op de pers om zich te onthouden van het opnemen van sensationele en angstverwekkende berichten, waardoor, naar gebleken is, herhaaldelijk verderfelijke gevolgen ontstaan.” 2)

J. P. VAN SCHRAVENDIJK drs

1) Beknopt overzicht van de resultaten van een onderzoek naar de betekenis van de wichelroede voor de landbouw. Amsterdam, 1954.

2) Rapport van de commissie tot onderzoek van het aardstralen- en wichelroede-probleem. Amsterdam, 1954.

GEEFT DIT BLAD, NADAT
GE HET HEBT GELEZEN,
DOOR AAN EEN ANDER

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

KWAKZALVERIJ

TREKT OOK IN ONZE MODERNE TIJD

NOG DUIZENDEN MENSEN WORDEN OPGELICHT

Wij weten niet, waaraan wij het te danken hebben, maar deze week kregen wij een vriendelijke uitnodiging om nu maar eens genezing te zoeken voor allerhande kwalen, waaraan wij konden lijden. Veel moeite kostte het niet, want wij hadden slechts een hokje zwart te maken voor de diverse kwalen, die beschreven werden. Prompt zouden wij dan een zalf toegezonden krijgen, want de man in Apeldoorn, daar woont die wonderdokter namelijk, zag op afstand dan wel, hoe het met ons zat!

Naar hij zelf vertelt, zijn de zalfjes wonderbaarlijk!

Tegen reumatiek helpt „rheumedia”, binnen twee weken zouden wij het al kunnen merken. Het helpt ongelooflijk snel.

Over maagzweren konden wij ook geïnformeerd worden. Na één week geen pijn meer, na vier maanden volkomen genezen, geen dieet, geen rustkuur.

Zo stond het er allemaal. En dat op de lange afstand, dachten wij. Niet gek.

Over galstenen wilde de wijze man uit Apeldoorn ons eventueel ook inlichten. Het was een eenvoudige behandeling en in korte tijd waren de galstenen opgelost.

Zochten wij naar geneesmiddelen tegen ischias, dan had hij ook wel iets, dat in negentig van de honderd gevallen in een paar dagen helpt.

Dat is niet mis, dachten wij!

De „Wijze” van Apeldoorn

Want wij kennen mensen, die jaren lang onder behandeling zijn om van reumatiek of ischias af te komen. Maagkwalen, zo meenden wij bescheiden, kunnen zovèl oorzaken hebben, dat het voor een specialist zelfs niet één-twee-drie te zeggen is, op welke wijze de patiënt behandeld moet worden.

Maar de wijze uit Apeldoorn ziet dat allemaal vanuit de verte!

Hij geneest al sinds 1926 en wij nemen aan, „dat hij vele dankbare patiënten heeft”, want vele mensen zijn vaak niet echt ziek. Ze menen slechts aan een of andere kwaal te lijden en wanneer zij dan met een wonderdokter hebben gesproken, voelen zij zich al weer veel beter. Zij vergeten echter, dat zij slechts zichzelf kunnen genezen. En de zalfjes van een wonderdokter zijn voldoende om hen het gevoel te geven van: „nou voel ik me toch veel beter”.

En om dat vertrouwen van „nou

voel ik me toch veel beter” gaat het nu net. En zolang zo'n man onder rem-bours de nodige zalfjes in ons land rondstuurt, richt hij nog niet zo'n groot kwaad aan; althans wanneer het mensen betreft, die aan een vermeende kwaal lijden.

„Wondergeneeskundige” in Amsterdam

Maar de kwakzalvers houden ook doodzieke mensen bij een dokter vandaan. Het is onbegrijpelijk, maar toch gaan de mensen nog steeds in groten getale naar kwakzalvers en wonderdokter toe. In onze hoofdstad woont ook een beroemde „wondergeneeskundige”. Zij voorspelt tevens de waarheid als het moet en geneest door handoplegging... Van buiten Amsterdam trekt men zelfs naar deze vrouw toe. Niet, omdat zij zo aardig is, want zij heeft een nogal luimig karakter en het kan best voorkomen, dat een patiënt een reis voor niemendal maakt, „omdat mevrouw geen zin heeft”.

Wij kennen een man, die van tevoren overeenkwam, dat hij voor f 50.— op „algehele genezing” kon rekenen. Het deed er niet toe, hoeveel keren hij moest terrugkomen. Hij werd geholpen, totdat hij beter zou zijn. Vaak kwam hij voor niemendal; dan werd hem gezegd, „dat mevrouw zich niet goed voelde”. Het werd een eendeloze geschiedenis. De vijftig gulden waren betaald, maar met de genezing vlotte het niet zo bijster goed.

Natuurlijk; het kwam er tenslotte op neer, dat de man er niet meer heenging, omdat hij bij nader inzien toch geen vertrouwen in die vrouw had.

Maar zijn vijftig gulden was hij kwijt, zijn kwaal niet! Dat lijkt zeer veel op oplichting.

Waarom kan dit toch steeds weer gebeuren?

Wel, de meeste mensen schamen zich achteraf, dat zij vertrouwen hebben geschonken aan een vrouw, die in een morsige peignoir en ongekamde haren, „hand op legt”... om te genezen en vandaar dat zij er liever maar over zwijgen, wanneer de resultaten op zich hebben laten wachten.

Welke oorzaken drijven deze mensen ertoe om de moderne medische wetenschap te wantrouwen? Dat is moeilijk te zeggen, omdat domme beweeg-

redenen op niets behoeven te steunen.

En in de medische wetenschap is men er allang van overtuigd, dat een zieke, die geen vertrouwen in zijn beterschap heeft, moeilijker geneest dan een optimistische patiënt, die dat geloof wèl heeft. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de tuberculosepatiënten. De optimistische patiënt kan zijn beterschap aanzienlijk versnellen, terwijl de zieke, door wantrouwen gekweld, zelf oorzaak is, dat hij veel langer plat moet blijven liggen.

De palingboer uit Muiden

Mensen, die geen vertrouwen hebben in de wetenschap — en die zijn er heus nog in deze tijd — lopen liever naar een kwakzalver of wonderdokter inplaats van naar een dokter te gaan.

En vandaar, dat een palingboer uit Muiden, die zichzelf het aureool van wonderdokter heeft opgelegd, het druk heeft „met genezen”... Hij heeft noch medicijnen, noch handoplegging nodig. Hij kijkt slechts naar zijn patiënt en zegt: „U bent genezen!” Kort maar krachtig, zult U zeggen.

Een patiënt, die zich onder behandeling van een dokter moest stellen, ging toch liever naar de palingboer... De arme patiënt wachtte en wachtte, maar hij genas niet.

Het lag niet aan de wonderdokter! Oh nee! Deze begreep wel waar de oorzaak lag. De vrouw van de patiënt geloofde niet in hem en voila... de reden!

Een paar eeuwen geleden had zo'n palingboer er voor gezorgd, dat die vrouw op de brandstapel kwam. Ja, zulke verhalen doen ons sterk denken aan boze heksenverhalen uit vroeger eeuwen, maar U ziet, ze komen ook nu nog voor. Want vele mensen schijnen zich graag vast te klampen aan „het wonder”.

Eerlijk gezegd: het is ook veel gemakkelijker om een „U bent genezen” aan te horen dan geduld te oefenen, wat een dokter vaak verlangen moet.

In deze gevallen sticht de wonderdokter wel een groot kwaad. Zij houden de mensen bij de dokter vandaan, omdat zij „de wetenschap belachelijk vinden”. En zelfs schadelijk! Sic!

Dan te bedenken, dat er mensen zijn, mensen van onze tijd, die het liever bij zo'n wonderdokter houden! Men zou er om lachen, wanneer het niet zo triest was!

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam, *Voorzitter*; E. Mijnarends, *Tandarts* te Amsterdam, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Fred. Hendriklaan 40, Naarden, *Secretaresse*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr J. E. Goudsmit, *Kantonrechter* te Gorinchem; Dr J. C. de Jong, *Hoofdapotheke* Binnengasthuis te A'dam; Dr H. H. Scholten, *Dierenarts*, Veterinair Insp. v. d. Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Comm. van Politie* te A'dam; A. Verschuur, *Arts* te A'dam; Mr J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr G. C. M. van Nijnatten te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging inclusief Maandblad f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672

KONINKLIJKE DRUKKERIJEN
LANKHOUT-IMMIG N.V.
Den Haag — Uitgeefster

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 5,—, voor studenten, verpleegsters en apothekers-assistenten f 2,50
Administratie Maandblad:
Mevrouw A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 40, Naarden.

Doel: bestrijding der Kwakzalverij op geneeskundig, pharmaceutisch
en aanverwant gebied!

OVER VOORLICHTING**OFFICIËEL**

Op allerlei wijzen worden we tegenwoordig voorgelicht op het gebied van onze gezondheid. Dat is te begrijpen, ieder wil graag gezond blijven en zeer velen willen graag ingelicht worden over de bouw van hun lichaam, de functie van de verschillende organen en de ernst van afwijkingen, die zij menen te bespeuren.

De beste weg om aan al deze inlichtingen te komen zou zijn via de huisarts — deze is er niet alleen om eenmaal ontstane afwijkingen of ziekten te genezen — maar behoort te zijn de vraagbaak van het gehele gezin, zowel in tijden van gezondheid als van ziekte. Evengoed als het dringend nodig is dat de gezonde zuigeling doorlopend onder medisch toezicht staat, zo goed is het ook zeer gewenst dat op latere leeftijd de gelegenheid bestaat tot geregeld onderzoek (kleuterzorg, geneeskundig schooltoezicht, Universitaire gezondheidszorg). Maar is men eenmaal volwassen dan houdt in vele gevallen alles op en is men voor zijn zorgen en noden op zichzelf aangewezen. Men moet dan trachten zijn kennis zelf te verzamelen, tenzij men nog een huisarts van de oude stempel heeft, die tijd kan vinden om het aan zijn zorgen toevertrouwde gezin gezond te houden. Dat dit in maar zo zeldzame gevallen tot zijn recht kan komen wordt niet veroorzaakt door gebrek aan belangstelling van de kant van de huisarts, maar vindt zijn verklaring in het gebrek aan tijd. De tegenwoordige huisarts heeft dagelijks zeer grote spreekuren te verwerken, draaft en sjouwt in de praktijk om alle nodige (ja helaas

ook vaak onnodige) huisbezoeken af te werken en moet veel preventief werk achterwege laten, omdat hij daarvoor geen gelegenheid kan vinden.

Het gevolg is dat maar al te veel mensen met problemen op lichamelijk en geestelijk gebied blijven zitten en dat zij proberen de nodige kennis zelf te verzamelen. Een van de middelen daartoe is wel een goede medische encyclopaedie, waarvan er verschillende in de loop der jaren verschenen zijn. Een bezwaar tegen deze boekwerken is vaak dat de schrijvers zich maar al te licht gaan bewegen op het gebied der pathologie, ziektebeelden gaan beschrijven en raadgevingen daarvoor gaan noemen. Dit kan leiden tot een allergevaarlijkste manier van zelfdokteren, die op kwakzalverij gaat lijken. Gelukkig zijn er onlangs een paar medische encyclopaedieën verschenen, die niet aan dit euvel lijden en die op voortreffelijke wijze het verlangen naar voorlichting bevredigen.

Maar met zijn afwijkingen, zijn ziekten, blijft de mens zitten, vol met vragen, die door de huisarts wegens tijdgebrek niet steeds beantwoord worden en men wendt zich tot de arts van een of ander damestijdschrift, die probeert de vragers gerust te stellen. Als in een dergelijke rubriek inderdaad verantwoord werk zou worden gedaan zou het telkens terugkerend antwoord moeten luiden: „wend U zich tot Uw huisarts”, maar dat is helaas lang niet altijd het geval. Ik geef een paar voorbeelden: Een moeder vraagt of het niet gewenst is de vergrote amandelen bij haar tweejarig kindje te verwijderen, terwijl de

CORRECTIE:

Naar aanleiding van het naschrift in een artikel in ons maandblad van October 1954 „Slaapmiddelen in de vrije verkoop” zou ik het volgende onder de aandacht van de lezers willen brengen:

Het plaatsen van geneesmiddelen op de U.A.-lijst, waarmee wordt vastgesteld dat het alleen door apothekers in het klein mag worden verkocht, biedt geen enkele garantie tegen misbruik van vergiften.

Zelfs het plaatsen op de U.R.-lijst (uitsluitend recept) acht ik, gelet op de ervaringen in de praktijk, verre van afdoende.

Het ware te wensen, dat voor de aflevering van giftige stoffen aan het publiek of deze gebruikt worden als geneesmiddel dan wel voor andere doeleinden, een deugdelijke regeling wordt getroffen.

Dit is de vurige wens van onze Vereniging!
Red.

Leden en abonné's, die hun contributie over 1954 nog niet hebben voldaan, worden dringend verzocht dit zeer spoedig te doen door overschrijving of storting op Postgirorekening 3 2 2 3 7.

Na het verschijnen van dit nummer wordt over het verschuldigde bedrag beschikt, verhoogd met incasso-kosten.

De Penningmeester.

NIEUWE LEDEN

- P. J. de Jong, dierenarts te Culemborg.
- Prof. Dr J. A. Beijers, Hoogleraar R.U. te Utrecht, Oudenrijn (post Utr.).
- Drogisterij „De Oude Gaper” te Zwolle.
- P. B. Ottervanger te Hilversum.
- R. van Huis, arts te Lunteren.
- A. Hijink, dierenarts te Lochem.
- A. D. Bruin, bedrijfsarts N.S. te Amsterdam.
- E. M. v. d. Bergh, arts te Amersfoort.
- G. G. Bergink, arts de Leusden (Hamersveld).
- G. J. E. H. Delvaux, arts te Amersfoort.
- Dr Th. I. J. M. Deelen, arts te Amersfoort.
- Dr J. Drukker, kinderarts te Amersfoort.
- J. M. C. Emmen, arts te Spakenburg.
- K. P. C. A. Gramberg, arts te Nijkerk.
- A. J. W. Hagedoorn, arts te Soesterberg.
- F. H. P. Hamer, arts te Amersfoort.
- J. Hardon, zenuwarts te Amersfoort.
- J. Hartog, arts te Amersfoort.
- F. N. Helder, arts te Barneveld.
- Dr A. C. H. Höweler, arts te Amersfoort.
- W. J. van der Kamp, arts te Amersfoort.
- J. S. Keijser, arts te Amersfoort.
- E. J. G. Mertens zur Borg, arts te Amersfoort.
- A. A. Nieuwveld, zenuwarts te Amersfoort.
- R. A. Prins, arts te Amersfoort.
- Dr J. B. Proost, arts te Bilthoven.
- Dr J. W. Schmelling, arts te Amersfoort.
- J. H. W. Tervoert, arts te Soestdijk.
- H. G. Werkman, arts te Amersfoort.

OVER VOORLICHTING (vervolg)

specialist zulks nog niet wil doen; de dokter vindt het in dit stadium min of meer gevaarlijk te opereren; ik vraag me af hoe hij dit weet, uit het briefje van de moeder? Een dame, die last van haaruitval heeft krijgt te horen, dat deze veroorzaakt wordt door vernauwing van de bloedvaten, die naar het hoofd leiden, misschien zal ze iets voor haar zenuwen moeten doen. Een andere dame heeft tintelingen in de handen: zo uit de verte werd beslist, dat ze veel te veel met haar handen gedaan heeft en een maand of drie rust moet hebben! Een heer, die abnormaal transpireert, wordt maar dadelijk van verhoogde schildklierwerking verdacht.

In een ander damesblad, waarin de medische medewerker inderdaad bijna altijd naar de huisarts verwijst, komt ook een schoonheidssalon voor, waarop van alles aan te merken valt. Wat bijvoorbeeld te denken van een raad om een rode neus te behandelen met wisselbaden en het verbod van koffie te drinken? En dan het advies aan een dame om niet meer dan 1500 à 1600 calorieën per dag te gaan gebruiken! Het begint griezelig veel op de hongerwinter 1944-1945 te lijken!

Daarnaast verschijnen er geregeld kleine tijdschriften, maandbladen, gewijd aan de belangen van het huisgezin, uitgegeven door verschillende drogisten. Een van die blaadjes begint zo mooi. „Hoed U voor elke vorm van kwakzalverij; wanneer U ziek bent, ga naar de bevoegde dokter.” Mooier kan het niet en we zouden zeggen, dat wij voortaan een zeer groot aantal drogisten wel als lid van onze vereniging zouden kunnen inschrijven. Maar dan komt er meer; de drogist is niet langer tevreden met de verkoop van verbandstoffen, eenvoudige hulpmiddelen voor de huishouding enz., neen, hij meent zijn taak groter te moeten zien en dan staat in het voorwoord: „Wanneer U zich in vertrouwen tot Uw drogist wendt, zal hij U gaarne adviseren. De moderne wetenschap heeft een geheel arsenaal ontwikkeld van wapens tegen ziektekiemen en andere oorzaken, die zowel Uw welzijn bedreigen als dat van de leden van Uw gezin. Doch nogmaals: wanneer U ziek bent, behoort U zich om advies te wenden tot Uw dokter. Voor de algemene hygiëne in Uw gezin moge het ons als Uw drogist vergund zijn U uit onze uitgebreide voorraad de geëigende middelen aan te bevelen en te verstrekken.” Hier wordt klaarblijkelijk bedoeld de drogist in te schakelen in de praeventie, wordt hem een taak toebedeeld bij het voorkomen van ziekten en gezien de opleiding meen ik te mogen zeggen, dat hij daartoe ten enenmale ongeschikt is te achten. Dit hele streven naar uitbreiding van zijn invloedssfeer acht ik onjuist, onnodig en gevaarlijk.

Maar er is veel meer op deze uitgave aan te merken — al staat er als motto voorin, dat men zich moet hoeden voor elke vorm van kwakzalverij; in een van de boekjes tel ik minstens 10 kwakzalversadvertenties. Ik noem b.v. aanbevelingen van „Pleegzusterbloedwijn” — voor zieken en herstellenden een belangrijke factor in het genezingsproces — net dat opkikkertje, dat ze nodig hebben — een fles vol levenskracht! — vraag die aan Uw drogist.” Daaronder staat de lof van Herbesan, onder het motto: „gezondheid door de planten! Brengt verlichting bij constipatie, lichte maag- en darmstoornissen, hoofdpijn, reumatiek, jicht en aambeien. Zuivert het bloed! Herbesanthee drinken is gezondheid drinken”. Ik vraag me af of dit inderdaad bevorderen is van de algemene hygiëne in onze gezinnen. Deze dingen verwonderen ons niet, we kunnen immers geen bevoegd oordeel in deze zaken verwachten van de drogist, al is hij dan ook assistent-apotheker, of liever apothekers-assistent.

Er zijn nog veel meer voorbeelden van kwakzalverij; wat dunkt U van de reclame voor Knoflox, dat ons jeugd moet schenken, of voor anusol, dé zetpillen ter bestrijding van aambeien? Inderdaad worden deze laatste vaak door artsen voorgeschreven, maar niet dan na een behoorlijk onderzoek. Heeft onze drogist nooit gehoord van andere, veel ernstiger afwijkingen in de endeldarm, die een heel andere behandeling dan met zetpillen vragen?

Ik heb nog een ander drogisten blaadje voor me liggen. Dat heeft een medische dienst — maar of werkelijk de man, die de vragen beantwoordt en zich als medicus voordoet, inderdaad arts is, betwijfel ik hard. Iemand, die klaagt over machteloosheid in de linkerarm, krijgt te horen, dat dit een zekere verlamming is, die ontstaan kan zijn uit de verkalking van de slagaderen of wel een gevolg is van suikerziekte of vitamine B¹-gebrek. De nonsens!!

Ook hierin reclame voor herbesan, valdispert-dragées, stilbepan tegen haaruitval en roos, een biologisch haarpraeparaat en alcochin — speciaal samengesteld uit niet minder dan 52 actief werkende herboristische stoffen, dat zelfs volkomen kale mensen een welige haardos belooft.

Laat het genoeg zijn — van die drogistenblaadjes moeten we het ook al niet hebben. Een drogist is een zeer respectabel mens, die een belangrijke functie in onze samenleving kan vervullen. Maar... dan moet hij zich bij zijn eenvoudige taak houden en niet proberen een beter betaalde kwakzalver te worden. Het arbeidsterrein van de drogist is groot genoeg — laat hij zich voortaan van kwakzalversallures onthouden — wij zullen hem er om respecteren!

R. E. W.

JAARVERSLAG OVER 1953

Het ledental over het jaar 1953 is toegenomen met 3 stuks. Het jaar ving aan met 781 leden en abonné's en eindigde met 784 leden en abonné's. Helaas moesten wij door overlijden uit ons ledenregister schrappen Dr O. F. M. Pieck, in leven oogarts in Leiden, die reeds 30 jaar lid van onze vereniging was.

De samenstelling van het bestuur is in die zin gewijzigd, dat wij als bestuursleden moesten zien vertrekken de heren Mr G. van Itallie, Rechter te Dordrecht en Mr P. Frima, Directeur Rijkskweekschool voor Politie-Ambtenaren te Hilversum.

Van het vertrek van Mr van Itallie maken wij met veel leedwezen melding. Deze toch heeft in een reeks van jaren, ondanks zijn andere vele werk, onze vereniging zeer aan hem verplicht o.a. door zijn waardevolle adviezen. Een woord van oprechte waardering moge hier nogmaals worden uitgesproken.

Het aftreden van Mr Frima betekent eveneens een groot verlies voor onze vereniging. Ook hij, wiens dagelijkse taak hem veel in beslag neemt, heeft nimmer nagelaten, waar hij kon, aan onze vereniging steun te verlenen. Dat hij door zijn drukke werkzaamheden werd genoopt de bestuursfunctie neer te leggen, betekent het verlies van een kundig en toegewijd adviseur. Wij brengen hem hier eveneens nogmaals onze dank.

Als nieuwe bestuursleden mochten wij begroten: de heren A. Verschuur, arts te Amsterdam en Mr J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem.

In onze Kascommissie kwam de volgende verandering tot stand:

Dr Neurdenburg bedankte 1e. wegens drukke werkzaamheden en 2e. omdat hij het principeel juist vond, dat onze vereniging na 10 jaar een ander voor dit werk zou aanwijzen. Hiervoor werd nu de heer Verschuur bereid gevonden.

Over de activiteiten van de Vereniging, die met succes bekroond werden o.a. het volgende:

In de periodiek „De Nederlandse Gemeenten” kwam herhaaldelijk een advertentie van Mieremet voor. Aan de redactie is namens ons bestuur een brief uitgegaan met het verzoek plaatsing van deze advertentie achterwege te laten. Als antwoord kwam, dat de advertenties na aflopen van het contract met Mieremet niet opnieuw zouden worden aanvaard.

Door contact van Dr Funke met de N.C.R.V. is er voor de schoolradio een praatje gehouden over kwakzalverij. De heer Van Leusen, arts te Velsen, sprak menigmaal voor de V.P.R.O. over het gevaar van de kwakzalverij. Ten overvloede zij nog vermeld, dat onze vereniging zich in diverse gevallen, waar sprake was van onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, tot de rechterlijke instanties heeft gewend.

Ook de pers liet zich t.o.v. onze vereniging niet onbetuigd. In diverse bladen kwamen artikelen over de kwakzalverij voor.

A. Burbach-van der Woord
Secretaresse

(Uit Nieuwe Noordhollandse Crt. 26.11.'54)

Belgische waarschuwing tegen tandheelkundige praktijken

In een mededeling aan het publiek heeft het Belgische Ministerie van Volksgezondheid gewaarschuwd tegen sommige tandheelkundige klinieken, die gebruik maken van klantenjagers om hele landstreken systematisch af te werken. In dit verband acht het Ministerie zich verplicht zijn twijfel uit te spreken over de therapeutische waarde van de tandverzorging, die wordt verleend door sommige Nederlandse instituten, in België vertegenwoordigd door afgevaardigden, die hun bedrijvigheid verschuilen onder 'n vereniging zonder winstbejag. Het aantal Belgische tandheelkundigen is ruim voldoende om in de behoefte van de bevolking te voorzien, aldus deze mededeling, en het is niet nodig zijn toevlucht te nemen tot vreemdelingen wier handelingen in eigen land worden afgekeurd.

(Uit Handelsblad van 26.11.'54)

Het resultaat hebben wij hierboven reeds weergegeven, doch wij moeten nog vermelden, dat minister Donker in het begin van zijn dupliek alsnog inging op de in eerste aanleg niet beantwoorde opmerkingen van mr Van

FINANCIËEL VERSLAG OVER 1953

	Uitgaven	Ontvangsten
Contributies		f 3.454,-
Abonnementen		„ 218,-
Incassokosten	f 21,52	
Maandblad	„ 2.604,85	
Vergaderingen	„ 81,95	
Kleine kas	„ 26,65	
Diverse onkosten	„ 9,60	
Rente		„ 29,08
Giften		„ 25,-
	f 2.744,57	
Nog te betalen rechtsk. onkosten	„ 441,75	
Batig saldo	„ 539,76	
	f 3.726,08	f 3.726,08

Stand kasmiddelen:	1953	1952
Postgiro	f 4.543,18	f 3.716,35
Gemeente Giro	„ 371,33	„ 238,33
Postspaarbank	„ 535,96	„ 142,17
Spaarbank Dordrecht	„ —,—	„ 364,71
Kas	„ —,—	„ 7,40
	f 5.450,47	
Nog te betalen	„ 441,75	
Batig saldo		„ 539,76
	f 5.008,72	f 5.008,72

De Kascommissie:
M. H. P. SITSSEN
J. W. BIRZA
A. VERSCHUUR

De Penningmeester,
L. BREST

der Feltz (c.h.) omtrent de paranormaal begaafden.

Minister Donker deelde mede, dat zijn ambtgenoot van Sociale Zaken zich met hem in verbinding had gesteld over deze kwestie en dat daarover dus interdepartementaal overleg plaats vindt. Zolang dat overleg nog niet was beëindigd, was de minister echter niet bereid, de ambtenaren van het Openbaar Ministerie op te dragen, op grond van het opportuniteitsbeginsel geen vervolgingen in te stellen. Het staat immers, naar minister Donker meende, vast, dat het optreden van een aantal dezer personen bepaald in strijd is met de volksgezondheid.

Para-normaliteit

Wij vernamen o.a. uit de dagbladen, dat de kwestie van de para-(normaal)-begaafden en hun eventuele vrijstelling van strafvervolging bij medisch optreden op het ogenblik in studie is bij de centrale commissie voor de Volksgezondheid. De Minister verklaarde eerder pessimistisch te zijn dan optimistisch over de mogelijkheden, die hier zijn. In de eerste plaats is het bestaan van para-normale begaafdheid kwetsief en bovendien zal het, wanneer het bestaan dier begaafdheid wordt erkend, toch wel uiterst moeilijk zijn de zwendelaars en hen, die te goeder trouw zijn, te scheiden.

Het doet ons genoeg, dat de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid de nodige voorzichtigheid betracht tegenover personen, wier kunde of begaafdheid om zieken te genezen door geen enkel dwingend bewijs totnu toe werd gestaafd en waar die mogelijke begaafdheid mocht bestaan, deze zeer moeilijk aantoonbaar is of waar deze niet aanwezig is, de afwezigheid ervan nog veel moeilijker is aan te tonen.

Men kan niet voorzichtig genoeg zijn met para-normaliteit!

GEEFT DIT BLAD, NADAT
GE HET HEBT GELEZEN,
DOOR AAN EEN ANDER

U STEUNT HIERMEDE ONZE STRIJD

(uit *Consumentengids (Orgaan van de Ned. Consumentenbond)*, 1 Nov. 1954)

Te veel van het goede

De pharmaceutische industrie heeft de mensheid de laatste decennia verrijkt met vele waardevolle praeparaten. Deze vooruitgang is zeer verheugend, doch zij gaat jammer genoeg gepaard met het ter markt brengen van producten, die alleen uit commerciële oogmerken worden geproduceerd en geen enkel nut hebben. Het betreft hier de zgn. spécialité's of verpakte geneesmiddelen, waarmee wij thans overstelpt worden.

Veelal zijn dit bestaande middelen, die slechts onder een andere naam of in aangenamer in te nemen vorm worden gebracht, dan wel combinaties van bestaande middelen. De uitgebreide reclame, die voor deze praeparaten wordt gemaakt legt de nadruk op de onschadelijkheid en de doeltreffendheid in de bestrijding van hardnekkige kwalen, met name griep en verkoudheid genieten zoals bekend hierbij een grote belangstelling!

Vaak zijn er ook gevaren aan de toepassing verbonden. Het gaat hier n.l. om praeparaten, die zonder doktersrecept bij apotheek of drogist verkrijgbaar zijn en de leek wordt door de reclame verleid het praeparaat, dat als

het beste bestrijdingsmiddel tegen zijn kwaal wordt aangeprezen, zelfstandig toe te passen. Al tracht de reclame ons ook van het tegendeel te overtuigen, ieder geneesmiddel bevat in de regel ook schadelijke stoffen, zodat zelfstandige toepassing nooit zonder gevaar is. Bovendien is voor de eventuele schadelijke uitwerking van deze middelen niemand verantwoordelijk!

Beoordeling van deze geneesmiddelen op grond van de samenstelling is vaak uiterst moeilijk, ook voor arts en apotheker, omdat deze samenstelling vaak geheel geheim wordt gehouden of wel de bestanddelen worden genoemd maar niet in hoeveelheden, dit alles uiteraard uit concurrentie-overwegingen.

Verplichting tot vermelding van de samenstelling op de verpakking, zoals b.v. in Frankrijk, bestaat hier te lande niet.

Aanvulling van de wet op de geneesmiddelenvoorziening van 1861, zo, dat ook deze nieuwe geneesmiddelen onder bindende voorschriften vallen, zou aan de verwarring en de gevaren voor het publiek op dit gebied een einde kunnen maken.

„Chemische Courant”, 9-10-'54

Penicilline in het brood.

De kans bestaat, dat aan de lange lijst van middelen, die tegenwoordig bij het bakken van brood worden gebruikt, ook penicilline en andere biotica zullen worden toegevoegd.

Garrod wees reeds in 1951 op interessante, deels paradoxale reacties van bacteriën, die met een antibioticum in contact komen. De microben reageren op verschillende manieren: 1. ze worden in hun ontwikkeling volledig geremd, 2. ze worden resistent, 3. ze worden van het antibioticum afhankelijk, zodat ze zich zonder dat niet meer kunnen ontwikkelen en vermeerderen, 4. ze ondervinden van het antibioticum een grieprikkel.

Bekend is, dat bij de gemengde flora, zoals die in de mond voorkomt, door penicilline een der niet getroffen soorten, door verstoring van het evenwicht in de samenstelling der flora, juist kan worden gekweekt. Daarin ligt het gevaar van de penicilline-zuigtabletten en in het gebruik van antibiotica voedingsmiddelen.

De toepassing van antibiotica bij de bereiding van brood is dan ook hoogst bedenkelijk. In Duitsland is op dit ge-

bied reeds een patent ingediend, dat beoogt het draden-trekken (leng) door *Bacillus mesentericus* te voorkomen. Tot nu toe gebruikt men daarvoor ook propionaten, acetaten en lactaten, maar daarvan kan men, vanwege de smaak, slechts heel weinig toevoegen, niet genoeg in ieder geval om een zekere werking te waarborgen.

Bacillus mesentericus is Gram-positief en dientengevolge voor penicilline gevoelig. Maar in de praktijk wordt een remming van de groei eerst dan verkregen als er een half uur is verhit. Maar dan is ook het penicilline ontleed. Indien dit juist is, dan zou desnoods een penicilline-toevoeging gedurende de warme maanden in aanmerking komen. Is dit evenwel onjuist, dan zou er krachtig moeten worden geprotesteerd tegen de pogingen om penicilline hier toe te passen. In Duitsland geldt voor penicilline alleen receptdwang als het als geneesmiddel wordt gebruikt. In de sectoren van levensmiddelen of cosmetica valt het onder geen wettelijke bepaling. Aldus H. Patzsch volgens de *Hippokrates-Kartei*, Sept. 1954.